

JAARVERSLAG
2008

ANNUAL REPORT
2008

ADVIESRAAD INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN
ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS

A I V

JAARVERSLAG 2008 ANNUAL REPORT

ADVIESRAAD INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN
ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS

A I V

Table of contents

THE AIV IN 2008	5
ADVISORY REPORTS PUBLISHED IN 2008	10
GOVERNMENT RESPONSES TO PREVIOUS ADVISORY REPORTS	27
ADVISORY REPORTS CURRENTLY IN PREPARATION	34
EXTERNAL CONTACTS AND OTHER ACTIVITIES	39
TASKS AND WORKING METHODS	46
FINANCE	49
COMPOSITION OF THE AIV AND ITS PERMANENT COMMITTEES	51
AIV UNIT	54

ANNEXES:

AIV WORK PROGRAMME FOR 2009

LIST OF ABBREVIATIONS

LIST OF REPORTS PUBLISHED BY THE AIV

Inhoudsopgave

2008 EN DE AIV	5
IN 2008 UITGEBRACHTE ADVIEZEN	10
REACTIES OP EERDERE ADVIEZEN	27
ADVIEZEN IN BEHANDELING	34
EXTERNE CONTACTEN EN OVERIGE ACTIVITEITEN	39
TAAK EN WERKWIJZE	46
FINANCIËLE VERANTWOORDING	49
SAMENSTELLING AIV EN PERMANENTE COMMISSIES	51
STAF VAN DE AIV	54

BIJLAGEN:

WERKPROGRAMMA 2009

LIJST MET AFKORTINGEN

LIJST VAN GEPUBLICEEERDE ADVIEZEN

2008 EN DE AIV

The AIV in 2008

IF THE VALUE OF AN ADVISORY COUNCIL IS TO BE ASSESSED

on the basis of the interest in and the implementation of its advisory reports, the Advisory Council on International Affairs (AIV) can look back on a successful year in which both government and parliament benefited from its activities, including some of its 2007 work that only bore fruit in 2008.

The government's response to advisory report No. 56: *Deployment of the Armed Forces: Interaction between National and International Decision-Making* showed that the AIV had answered all aspects of the questions submitted to it in such a satisfactory manner that the government abandoned its original intention to seek advice from the Council of State too on the constitutional law aspects of the issue. In determining its position on the report *Inzet met instemming* (Deployment with consent) of the parliamentary working group on the NATO Response Force, chaired by Hans van Baalen, the government adhered to the AIV's arguments. The exchange of views between the House of Representatives and the government on the working group's report, the AIV's advisory report and the government's position on the two reports is expected to take place in February 2009. Things were different in the case of the government's response to advisory report No. 59: *Employing Private Military Companies: a Question of Responsibility*, in which the government accepted some of the AIV's recommendations but also distanced itself from several important conclusions and recommendations. This subsequently generated considerable publicity and 69 written parliamentary questions, an unprecedentedly high number for an AIV advisory report, thus underlining the political significance of this issue. In his answers to the parliamentary questions, the Minister of Defence openly acknowledged for the first time that he is politically accountable for the acts of persons who are performing tasks on the orders of the state. In addition, the Minister stated that he also bears political accountability for the decision to employ civilian personnel and the conditions of their employment. This is a clear step forward in relation to the request for advice of 2007, in which the Minister asked the AIV to what extent he was politically

NEEMT MEN DE AANDACHT VOOR EN DE IMPLEMENTATIE VAN de adviezen van een adviesraad tot maatstaf voor de beoordeling van het nut en de waarde van die adviesraad, dan kan de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) terugzien op een vruchtbaar jaar, waarin regering en Staten-Generaal profijt hebben gehad van zijn werkzaamheden. Hierbij was deels sprake van de vruchten van werkzaamheden in 2007, waarop in 2008 werd gereageerd.

Uit de regeringsreactie op advies nummer 56 *Inzet van de krijgsmacht: wisselwerking tussen nationale en internationale besluitvorming* bleek dat de AIV alle aspecten van de voorgelegde vragen zo afdoende had beantwoord, dat de regering afzag van haar oorspronkelijke voornemen om over de staatsrechtelijke facetten ook advies van de Raad van State in te winnen. In haar standpuntbepaling over het rapport *Inzet met instemming* van de werkgroep NATO Response Force uit de Tweede Kamer onder voorzitterschap van mr.dr.s. J.C. van Baalen, volgde de regering de argumentatie van de AIV. De gedachtewisseling tussen de Tweede Kamer en de regering over het rapport van de werkgroep, het advies van de AIV en het regeringsstandpunt over beide zal naar verwachting in februari 2009 plaatsvinden. Anders was dat met de reactie van de regering op advies nummer 59 *De inhuur van private militaire bedrijven: een kwestie van verantwoordelijkheid*. In haar reactie heeft de regering weliswaar een aantal aanbevelingen van de AIV overgenomen, maar ook afstand genomen van een aantal belangrijke conclusies en aanbevelingen. Dat leidde vervolgens tot veel publiciteit en het voor een AIV-advies ongekend grote aantal van 69 schriftelijke vragen van de Tweede Kamer. Dit onderstreept het politieke belang van dit onderwerp. In zijn antwoorden op deze vragen erkent de minister van Defensie voor het eerst onomwonden, dat hij politiek verantwoordelijk is voor het handelen van personen in het kader van het uitvoeren van taken in opdracht van de staat. De minister antwoordt verder dat hij tevens politiek verantwoordelijk is voor de keuze om civiel personeel in te huren en voor de voorwaarden waaronder dat gebeurt. Dit is een duidelijk stap voorwaarts vergeleken met de adviesaanvraag uit 2007, waarin de minister de AIV vroeg in hoeverre hij hier voor politiek verantwoordelijk was. Tijdens een Algemeen Overleg in de Tweede Kamer op 23 oktober 2008 over deze problematiek, zijn deze punten nogmaals bevestigd.

Op verzoek van de Eerste Kamer heeft de AIV-advies nummer 61 *De samenwerking tussen de Europese Unie en Rusland: een zaak van wederzijds belang* uitgebracht. Het was de eerste rechtstreekse adviesaanvraag van de Eerste Kamer, die in het verleden wel door tussenkomst van de minister van Buitenlandse Zaken om advies had gevraagd.¹ Aan dit advies wijdde de Eerste Kamer in samenwerking met de AIV op 27 oktober een symposium onder de titel *De relatie tussen de EU en Rusland*, waaraan ongeveer 80 personen deelnamen. Het AIV-advies fungeerde als basisdocument. De inleiders waren de Duitse Europarlementariër Elmar Brok, de directeur van het Energie Delta Instituut en voormalig directeur van de Gasunie, drs. George Verberg, dr. Konstantin Kosachev, voorzitter van het comité voor internationale zaken van de Russische Doema, en prof.dr. Victor van Koningsbrugge, directeur van het Nederland-Rusland Instituut van de universiteit van Groningen en buitengewoon hoogleraar aan de Moskouse staatsuniversiteit. Het debat was levendig en ook zeer actueel in het licht van de ook door de AIV gesignaleerde 'post-sovjet-doctrine' van de machthebbers in het Kremlin en de crises tussen Rusland en Georgië.

Aan advies nummer 63 *Universaliteit van de Rechten van de Mens: principes, praktijken en perspectieven* werd, onder meer door de mensenrechtenambassadeur, in de eerste week nadat het was uitgebracht al publieke aandacht besteed. Ook werd naar het advies verwezen op de radio en in de schrijvende pers. Dit gebeurde vooral in de context van de herdenking van het feit dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zestig jaar geleden tot stand was gekomen.

Ook de jaarlijkse themadag, die deze keer gewijd was aan 'De Europese Unie na Lissabon' trok belangstelling van buiten de AIV zelf, getuige de aanwezigheid van Kamerleden, Europarlementariërs, gewezen bewindslieden en vertegenwoordigers van de pers.

1 Zoals advies nummer 33 'De Raad van Europa; Minder en (nog) beter' en advies nummer 40 'De Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa'.

accountable in this regard. The Minister confirmed these points once again during a meeting with the relevant parliamentary committee in the House of Representatives on 23 October 2008.

The AIV published advisory report No. 61: *Cooperation between the European Union and Russia: a Matter of Mutual Interest* at the request of the Dutch Senate. This was the first direct request for advice from the Senate, although it had made requests in the past through the Minister of Foreign Affairs.¹ On 27 October 2008, in cooperation with the AIV, the Senate devoted a symposium to the report, entitled 'The Relationship between the European Union and Russia', which was attended by approximately 80 people. The AIV's advisory report served as the basis for the symposium. The four keynote speakers were Elmar Brok, a German MEP; George Verberg, President of the Energy Delta Institute and former President of the International Gas Union, Dr Konstantin Kosachev, Chairman of the International Affairs Committee of the State Duma of Russia, and Professor Victor van Koningsbrugge, Director of the Netherlands-Russia Centre of the University of Groningen and extraordinary professor at Moscow State University. The debate was lively and very topical, in the light of the Russian leadership's post-Soviet doctrine, which was also discussed in the AIV's report, and the crisis between Russia and Georgia.

Advisory report No. 63: *Universality of Human Rights: principles, practice and prospects* attracted public attention, including from the Dutch Human Rights Ambassador, in the first week after its publication and was also mentioned on the radio and in the press. This occurred primarily in the context of the 60th anniversary of the adoption of the Universal Declaration of Human Rights.

1 Such as Advisory report No. 33: *The Council of Europe: less can be more* and advisory report No. 40: *The Parliamentary Assembly of the Council of Europe*.

The 2008 annual seminar, the subject of which was 'The European Union after Lisbon', also attracted interest from beyond the AIV, as witness the presence of MPs, MEPs, former ministers and representatives of the press.

At the time that it was finalising this annual report, the AIV was still working on several complex advisory reports on the following topics: climate and security, transitional justice, the European Union's eastern neighbours and the compatibility of political, military and development objectives in crisis management operations. The AIV expects to publish these reports in the first half of 2009.

The AIV notes with satisfaction that there is no longer any reference to its abolition in the government's policy memorandum on the future of the advisory system of 7 October 2008. In this memorandum, the Minister of the Interior and Kingdom Relations states:

The areas of governance and legal affairs and international affairs are currently served by two advisory councils (the Advisory Council on International Affairs and the Council for Public Administration). However, these councils are rooted in existing advisory council practice rather than the future general advisory system favoured by the government. In consultation with these two councils, the government will therefore devote further consideration to their perceived role, spheres of activity, composition and so forth, with the aim of bringing the advisory system in these two areas into line with the general approach and/or whatever is proposed for the other areas.

In 2008, the AIV did not discover what the specific consequences of this statement would be. At the time of the adoption of this annual report on 23 January 2009, the follow-up consultations on this issue, in which the AIV is willing to participate, had not yet taken place.

Due to the intention to reduce the number of advisory reports produced, the relevant ministers had already rejected several

Bij de afsluiting van dit jaarverslag werkte de AIV nog aan een aantal gecompliceerde adviezen. De onderwerpen betreffen 'klimaat en veiligheid', 'Transitional Justice', 'de Oostelijke burenen van de Europese Unie' en 'de verenigbaarheid van politieke, militaire en ontwikkelingsdoelen in crisisbeheersingsoperaties'. Deze adviezen zullen naar verwachting in de eerste helft van 2009 worden uitgebracht.

De AIV heeft met voldoening vastgesteld dat in de notitie van de regering 'De kwaliteit van de verbinding', *Advies & kennis voor de rijksoverheid in de 21ste eeuw* van 7 oktober 2008 niet langer sprake is van opheffing van de AIV. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties schrijft daarin o.a.:

'Voor de twee domeinen bestuurlijk-juridisch en internationaal bestaan thans twee adviesraden (Adviesraad Internationale Vraagstukken en Raad Openbaar Bestuur). Deze zijn echter geënt op de nu bestaande praktijk t.a.v. adviesraden en niet op datgene wat het kabinet voorstaat ten aanzien van de toekomstige adviesstructuur in algemene zin. Om die reden zal voor (en in overleg met) die twee raden een nadere bezinning plaatsvinden over taakopvatting, werkgebied, samenstelling e.d. waarbij het streven is de adviesstructuur op die twee domeinen in lijn te brengen met de algemene benadering c.q. datgene wat voor de overige domeinen wordt voorgesteld.'

Het is de AIV in 2008 niet duidelijk geworden welke consequenties deze formulering precies zal hebben. Het nader overleg hierover, waartoe de voorzitter zich bereid heeft verklaard, heeft ten tijde van de vaststelling van dit verslag op 23 januari 2009 nog niet plaatsgevonden.

Het voornemen om het aantal te vragen adviezen te verminderen, heeft bij de vaststelling van het werkprogramma voor 2009 er al toe geleid dat de betrokken bewindspersonen in eerste instantie een aantal door de AIV voorgestelde adviesaanvragen niet hebben overgenomen. Daardoor was het aantal aanvragen al minder dan in voorafgaande jaren het geval was. Vervolgens besloot de ministerraad bij de vaststelling van de werkprogramma's dat op de door de bewindslieden ingediende voorstellen nog eens een korting van 30% zou plaatsvinden. Dit leidde ertoe dat nog twee onderwerpen zijn vervallen, alvorens het werkprogramma zijn definitieve vorm

kreeg. Het is overigens de vraag in hoeverre deze vermindering daadwerkelijk tot minder adviezen en minder werk leidt. In de eerste plaats leidde in het verleden een aantal onderwerpen die in het werkprogramma waren opgenomen, niet al in hetzelfde jaar tot een definitieve adviesaanvraag. In de tweede plaats bereikte de AIV de laatste jaren enige malen adviesaanvragen buiten het werkprogramma om. Ten slotte kan de AIV ook eigener beweging adviezen uitbrengen, een bevoegdheid waarvan de AIV overigens met mate gebruik maakt.

Wel baart het de AIV zorgen dat het ministerie van Buitenlandse Zaken mogelijk zal voorstellen het aantal fte's dat werkzaam is voor de ondersteuning van de AIV te beperken. Ongeacht de structuur van de AIV – met de huidige permanente commissies of met per onderwerp aan te trekken deskundigen – de voorbereiding van een advies zal niet kunnen plaatsvinden zonder ondersteuning door een secretaris met specifieke deskundigheid op het terrein waarop het advies betrekking heeft. De AIV meent daarom dat de ambtelijke ondersteuning die de regering tijdens de behandeling van de Wet op de Adviesraad internationale vraagstukken aan de Staten-Generaal heeft toegezegd, onverkort in stand moet blijven.²

Ter afsluiting van deze inleiding verklaart de AIV dat hij zeker bereid is mee te werken aan veranderingen die tot verbetering van de kwaliteit en het nut van zijn adviezen leiden. Ook staat de AIV open voor verdergaande samenwerking met andere raden voor zover de wederzijdse inbreng tot verdieping en verbreding van de adviezen op Europees of breder internationaal terrein leiden. Wel waarschuwt hij ervoor dat overheid en samenleving niet zijn gediend met veranderingen ter wille van

2 Tijdens de behandeling van de Wet op de Adviesraad internationale vraagstukken merkte de regering in de Nota naar aanleiding van het verslag van 6 november 1997 (TK 25 465) op: 'De staf van de AIV zal bestaan uit een secretaris; ook de permanente commissies zullen elk worden bijgestaan door een secretaris. Voor de benodigde administratieve ondersteuning zal worden zorg gedragen. Voor operationele kosten is voor 1998 voor de AIV een budget van 1.1 miljoen gulden voorzien.'

proposals for advisory reports made by the AIV by the time the Work Programme for 2009 was adopted. The number of requests was accordingly lower in 2008 than in previous years. When the work programmes of the advisory councils were being approved, the cabinet then decided that the number of proposals submitted by the ministers should be reduced by a further 30%. This meant that another two topics were dropped before the AIV finalised its work programme. It remains to be seen whether this reduction actually results in fewer reports and a lighter workload. Firstly, in the past not all the topics included in the work programme ultimately resulted in a request for advice in the same year. Secondly, in recent years, the AIV has produced several advisory reports outside the framework of the work programme. Finally, the AIV can also publish advisory reports on its own initiative, although it makes only moderate use of this power.

The AIV is concerned, however, that the Ministry of Foreign Affairs may propose a reduction in the number of full-time equivalents supporting its activities. Regardless of the AIV's structure – the current permanent committees or a presiding body drawing on experts in a particular field – it will be impossible to prepare advisory reports without the assistance of executive secretaries with specific expertise in the areas to which the reports relate. The AIV therefore believes that the government should not reduce the civil service support that it undertook to provide during the parliamentary debate on the Advisory Council on International Affairs Act.²

In conclusion, the AIV notes that it is certainly willing to cooperate with changes that will improve the quality and

2 During the debate on the Advisory Council on International Affairs Act, the government noted as follows in its policy document in response to the report of 6 November 1997 (House of Representatives 25 465): 'The AIV Unit will consist of an executive secretary; each permanent committee will also be assisted by an executive secretary. The necessary administrative assistance will be provided. In order to meet the AIV's operational costs in 1998, a budget of 1.1 million guilders has been made available.'

value of its advisory reports. In addition, it is willing to cooperate more closely with other advisory councils to the extent that their contributions generate more insightful and wide-ranging reports on European and international issues. However, the AIV warns that government and society will not benefit from changes imposed for the sake of 'policy dialogue' between executive secretaries, 'coupled with the necessary critical mass'. In terms of policy dialogue, the AIV sees more advantage in the regular meetings of the chairs (and executive secretaries) of the Advisory Council on Government Policy (WRR) and the strategic advisory councils, which have taken place since the adoption of the Advisory Councils Framework Act. In recent years these meetings have evolved, at the instigation of the chair of the WRR, into regular consultations that are also attended by the president of the Social and Economic Council (SER). The AIV further believes that it is important for it to conduct regular consultations with the members of the permanent committees on foreign affairs, defence, development cooperation and European cooperation of both houses of parliament and that the members of the AIV's own permanent committees are able from time to time to exchange views with the government members whom they advise. In 2008, the AIV participated in all the above-mentioned consultative frameworks and will continue to do so in the future.

'beleidsdialoog' (tussen secretarissen) 'gekoppeld aan de hiervoor noodzakelijke kritische massa'. Wat beleidsdialoog betreft ziet de AIV daarom meer heil in de periodieke bijeenkomsten van de voorzitters van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en van de strategische adviesraden, die al sinds de Kaderwet Adviesraden samen met de secretarissen van deze raden plaatsvinden, en die de laatste jaren op instigatie van de voorzitter van de WRR zijn geworden tot een periodiek voorzitteroverleg waaraan ook de voorzitter van de Sociaal-Economische Raad deelneemt. Daarnaast acht de AIV het van belang dat hij periodiek overleg pleegt met de leden van de vaste commissies op de terreinen Buitenlandse Zaken, Defensie, Ontwikkelingssamenwerking en Europese Samenwerking van de beide Kamers der Staten-Generaal en dat de leden van de permanente commissies van tijd tot tijd van gedachten kunnen wisselen met de bewindspersonen aan wie de AIV adviseert. In het verslagjaar hebben al deze vormen van overleg plaatsgevonden en deze zullen worden voortgezet.

IN 2008 UITGEBRACHTE ADVIEZEN

IN 2008 HEEFT DE AIV VIER ADVIEZEN UITGEBRACHT. DAT waren achtereenvolgens:

- Advies nummer 60: *Nederland en de Europese ontwikkelingsamenwerking* (mei 2008);
- Advies nummer 61: *De samenwerking tussen de Europese Unie en Rusland: een zaak van wederzijds belang* (juli 2008);
- Advies nummer 62: *Klimaat, energie en armoedebestrijding* (november 2008);
- Advies nummer 63: *Universaliteit van de Rechten van de Mens: principes, praktijk en perspectieven* (november 2008).

ADVIES NR. 60: *Nederland en de Europese ontwikkelingsamenwerking*

Op 11 juni 2007 heeft de regering de AIV verzocht om een advies over de mogelijke implicaties voor Nederland van de recente ontwikkelingen die zich in het EU-ontwikkelingsbeleid hebben voltrokken.

Het advies is voorbereid in een daartoe ingestelde gecombineerde commissie bestaande uit: mw.dr. K.C.J.M. Arts (CMR), dr. B.S.M. Berendsen (COS), dr. W.F. van Eekelen (CEI), prof.dr. L.B.M. Mennes (vicevoorzitter, COS), mr. W.L.E. Quaedvlieg (CEI), prof.mr. N.J. Schrijver (CMR), drs. P. Stek (voorzitter, COS), mr. C.G. Trojan (CEI), drs. E.P. Wellenstein (CVV/extern deskundige) en mw. prof.dr. E.B. Zoomers (COS). Mw. ir. A.N. Papma (COS) heeft in de beginfase van de advisering medewerking verleend en gen. b.d. A.K. van der Vliis (CVV) heeft in de laatste fase deelgenomen aan de advisering. Mr. G.H.O. van Maanen (COS) en prof.dr. A. de Ruijter (AIV/voorzitter COS) hebben overwegend als corresponderend lid deelgenomen. De commissie werd, op afroep, bijgestaan door de ambtelijke contactpersonen drs. S.J.F.M. van Wersch en ir. J.W. Klugkist (Ministerie van Buitenlandse Zaken, DIE/EX). Het secretariaat is gevoerd door mw. drs. M.H. Wind (tijdelijk secretaris) en drs. T.D.J. Oostenbrink (secretaris AIV). Voorts heeft de commissie een beroep kunnen doen op de stagiaires mw. M.H. Breedveld, mw. S. Hardus en mw. S.M.N. van Schoten. In het kader van het advies heeft de commissie gesproken met een aantal deskundigen en is een werkbezoek gebracht aan Brussel.

De AIV heeft het advies vastgesteld op 9 mei 2008.

Advisory reports published in 2008

IN 2008, THE AIV PUBLISHED THE FOLLOWING FOUR ADVISORY reports:

- Advisory report No. 60: *The Netherlands and European Development Policy* (May 2008);
- Advisory report No. 61: *Cooperation between the European Union and Russia: a Matter of Mutual Interest* (July 2008);
- Advisory report No. 62: *Climate Change, Energy and Poverty Reduction* (November 2008); and
- Advisory report No. 63: *Universality of Human Rights: Principles, Practice and Prospects* (November 2008).

ADVISORY REPORT No. 60: *The Netherlands and European Development Policy*

On 11 June 2007, the government asked the AIV to produce an advisory report on the possible implications for the Netherlands of recent developments in EU development policy.

The report was prepared by a specially established joint committee chaired by P. Stek of the Development and Cooperation Committee (COS). The other members of the committee were: Dr K.C.J.M. Arts and Professor N.J. Schrijver of the Human Rights Committee (CMR); Dr B.S.M. Berendsen, Professor L.B.M. Mennes (vice-chair) and Professor E.B. Zoomers (all COS); Dr W.F. van Eekelen, W.L.E. Quaedvlieg and C.G. Trojan of the European Integration Committee (CEI); and E.P. Wellenstein of the Peace and Security Committee (CVV) who also served later as an external expert. Ms A.N. Papma (COS) was involved in the early stages of the advisory process and General A.K. van der Vliis (retd.) (CVV) was involved in the final stages. G.H.O. van Maanen (COS) and Professor A. de Ruijter (COS) participated largely as corresponding members. The committee was assisted on an ad hoc basis by civil service liaison officers S.J.F.M. van Wersch and J.W. Klugkist of the Ministry of Foreign Affairs' European Integration Department/External Affairs Division (DIE/EX). The executive secretaries were

Ms M.H. Wind (temporary executive secretary) and T.D.J. Oostenbrink (AIV executive secretary). The committee was also assisted by Ms M.H. Breedveld, Ms S. Hardus and Ms S.M.N. van Schoten (trainees). In preparing this advisory report, the committee consulted a number of experts and paid a working visit to Brussels.

The AIV adopted the report on 9 May 2008.

The AIV notes that there is a tendency to set national development policy against European development policy, even though in reality the Netherlands and the other EU member states *participate* in the implementation of European development policy by the Commission as well as in *determining* that policy. On the other hand, the development policies of the European Union and its member states must complement and reinforce each other. It should therefore be impossible for differences of opinion to arise between the member states and the Commission (as the European Union's executive body) concerning the substance and implementation of the European Union's common policy.

The AIV believes that the European Union's international political weight in the field of development has increased and that the European institutions have managed to bring this weight to bear in the UN debate on increasing development aid (Monterrey), the drafting of the Millennium Development Goals (MDGs) and, more recently, the G8's decision to substantially increase Official Development Assistance (ODA) and provide debt relief. The AIV therefore recommends, as proposed in the 2007 OECD DAC Peer Review of the European Community, that the common strategy outlined in the European Consensus on Development be elaborated in the form of a number of operational strategies, so that the European Union speaks with one voice – and thus more authoritatively – on specific policy areas and themes.

De AIV stelt vast dat de neiging bestaat om de nationale ontwikkelingssamenwerking te plaatsen tegenover de Europese Ontwikkelingssamenwerking, terwijl Nederland en de overige lidstaten van de Europese Unie (EU) in werkelijkheid *deelnemers* zijn in de uitvoering van het Europese ontwikkelingssamenwerkings (OS)-beleid door de Commissie en dit beleid als zodanig *meebepalen*. Wel moeten het OS-beleid van de EU en dat van de lidstaten elkaar aanvullen en versterken. Verschillen van mening inzake de inhoud en de uitvoering van het gemeenschappelijk beleid van de EU tussen de lidstaten en de Commissie (als uitvoerende instantie van de EU) zouden dan ook eigenlijk niet mogen voorkomen.

Het internationale politieke gewicht van de EU op OS-terrein is naar het oordeel van de AIV toegenomen en de Europese instellingen hebben hun gewicht in de schaal weten te leggen in de VN-discussies over de vergroting van de ontwikkelingshulp (Monterrey), de formulering van de Millennium Development Goals, en bij meer recente toezeggingen van de G-8 om de ODA aanzienlijk te verhogen en schulden te verlichten. De AIV beveelt derhalve aan om, zoals ook het OECD DAC Peer Review European Community 2007 voorstelt, de gemeenschappelijke strategie van de Consensus uit te werken in een aantal operationele beleidsdocumenten, zodat ook ten aanzien van specifieke beleidsterreinen en thema's de EU met één stem spreekt en daarmee meer gezaghebbend is.

De praktijk zal nog moeten uitwijzen in hoeverre, na de uitbreiding van de EU, de recente versterkingen en hervormingen van de EU-OS, tot een grotere effectiviteit leiden. Uit studies blijkt dat er de laatste jaren wel degelijk sprake is van een verbetering van de effectiviteit van het 'aid delivery process'. In navolging hiervan stelt de AIV vast dat de EU in de laatste vijf jaar op verscheidene terreinen, waaronder armoedebestrijding, effectiviteit en delegatie naar het veld, duidelijke vooruitgang heeft geboekt. Ook wat betreft Policy Coherence for Development (PCD) is de EU duidelijk beter gaan functioneren. De EU-OS kan en moet echter in een aantal opzichten verbeteren.

Met betrekking tot donorcoördinatie, de rol van de Commissie en het EU-aandeel van hulp is de AIV van oordeel dat

Nederland zoveel mogelijk gebruik moet maken van de EU als specifiek forum voor onderlinge coördinatie. De voornaamste reden hiervoor is het feit dat de effectiviteit van OS aanzienlijk verhoogd kan worden door middel van vermindering van het aantal donoren dat zich bezighoudt met dezelfde soort activiteiten binnen één land. De moeite die afzonderlijke landen hebben om zich te schikken in een breder coördinatieverband is vooral gelegen in het feit dat ontwikkelingssamenwerking een politiek proces is.

In de visie van de AIV moet de Commissie niet per definitie in meer ontwikkelingslanden de rol van 'lead donor' op zich nemen. Wel moet zij 'lead donor' zijn op terreinen waar zij een exclusieve bevoegdheid heeft, zoals op het gebied van internationale handel. De AIV adviseert voor overige terreinen om pragmatisch te werk te gaan. De AIV beveelt derhalve aan, dat Nederland zijn positie bepaalt ten aanzien van de complementaire rol van de EU op terreinen waaraan Nederland in zijn bilaterale beleid prioriteit geeft. Nederland kan het deel van de hulp dat bestemd is voor besteding door de EU op termijn laten stijgen, indien de verwachting bestaat dat dit zal leiden tot positieve resultaten in de partnerlanden.

De AIV heeft een genuanceerd oordeel over de vraag of Nederland expliciet zou moeten kiezen voor de Europese Unie als een prioritair forum voor activiteiten op de nauw met elkaar verbonden terreinen OS en veiligheid. Mits er sprake is van intensivering van de donorcoördinatie alsmede van beleidsintegratie tussen de EU-pijlers, heeft de EU de beschikking over een spectrum van instrumenten, die men in geen ander verband aantreft. Dit betekent niet dat de EU overal en in alle gevallen het eerst aangewezen forum is op dit terrein. Ook de VN en de NAVO zijn gereede partijen voor deze activiteiten. Dit standpunt van de AIV houdt in dat in het huidige Nederlandse bilaterale beleid geen grote veranderingen nodig zijn zodat dit beleid zijn veelzijdige karakter kan behouden.

De AIV beveelt tevens aan, aandacht te geven aan de financiële implicaties van een coherent beleid in het kader van een geïntegreerde benadering. In dit kader verwijst de AIV naar zijn recente advies inzake 'De Financiën van de Europese Unie',

It remains to be seen in practice to what extent, after the enlargement of the European Union, the recent strengthening and reforms of EU development policy will lead to greater effectiveness. Studies show that there has clearly been some improvement in the aid delivery process in recent years. The AIV would concur that, over the past five years, the European Union has made progress in various areas, including poverty reduction, effectiveness and delegation to the field. It is also clearly functioning better in terms of Policy Coherence for Development (PCD), although EU development policy can and must improve in a number of respects.

As regards donor coordination, the role of the Commission and the European Union's share of aid, the AIV believes that the Netherlands should make the best possible use of the Union as a specific forum for coordination. The key reason for this is that development cooperation could be rendered much more effective by reducing the number of donors involved in the same type of activity in the same country. Individual countries have difficulty conforming to a wider coordinated effort mainly because development cooperation is a political process.

In the AIV's view, the Commission should not automatically take on the role of lead donor in more developing countries. However, it should act as lead donor in areas where it has exclusive competence, such as international trade. The AIV recommends a pragmatic approach in other areas. It therefore recommends that the Netherlands determine its position in the light of the complementary role of the European Union in areas that the Netherlands prioritises in its bilateral policy. The Netherlands can eventually raise the proportion of aid to be channelled via the European Union if it expects that this will produce positive results in its partner countries.

The AIV's assessment as to whether the Netherlands should explicitly opt for the European Union as a priority forum for activities in the closely related areas of development and security is not unequivocal. Provided donor coordination is stepped up and there is policy integration between the EU

pillars, the European Union has at its disposal a range of instruments found in no other context. However, this does not mean that the Union is always the most appropriate forum in this regard. The United Nations and NATO are also suitable parties for such activities. The AIV's position means that no major changes are needed in current Dutch bilateral policy, which should retain its diverse character.

The AIV also recommends that the government consider the financial implications of a coherent policy in the framework of an integrated approach. In this context, it refers to its recent advisory report on *The Finances of the European Union*, particularly recommendation 13, which advises that increasing non-ODA funding for external policy be regarded as a priority.

The report was widely distributed and received some attention in the press. It was discussed at a forum organised in Nijmegen and was also raised and commented on during other relevant meetings on this issue.

Government response

The AIV received the government's response to this advisory report on 11 August 2008. The government agrees with the AIV's 'positive but critical' approach to European development policy. This policy has won a place both internationally and in Dutch policy, but still has more to prove, despite some noticeable positive developments. The government's reluctance to commit stems primarily from uncertainty regarding the ultimate position of other key member states. In its response, the government expresses concern regarding the implementation by other member states of the agreement to increase ODA. It also remains to be seen to what extent member states and the Commission are prepared to accept an effective division of labour in partner countries.

The government also addresses the AIV's conclusion that the Netherlands should make the 'best possible' use of the European Union as a specific forum for donor coordination. It notes that this approach already has much in common with the current Dutch position, especially since the Netherlands plays a leading role in implementing the EU Code of Conduct

vooral naar aanbeveling nummer 13, waar de prioriteit gelegd wordt op het verhogen van de non-ODA middelen voor extern beleid.

Het advies is breed verspreid en heeft ook enige pers aandacht gekregen. Ook is het onderwerp van discussie geweest tijdens een door de organisatie LUX in Nijmegen georganiseerde forumbijeenkomst en is het toegelicht en aan de orde gekomen tijdens andere relevante bijeenkomsten over dit onderwerp.

Regeringsreactie

Op 11 augustus 2008 ontving de AIV de regeringsreactie op dit advies. Het kabinet kan zich goed vinden in de 'positief kritische' benadering van de AIV ten aanzien van Europese ontwikkelingssamenwerking. Deze heeft mondiaal en in het Nederlandse beleid een plek veroverd, maar moet zich, ondanks enkele zichtbaar positieve ontwikkelingen, volgens de regering nog wel verder bewijzen. De regering houdt dan ook vooral een 'slag om de arm' vanwege de onzekerheid over de uiteindelijke inzet van andere lidstaten. De regering spreekt in haar reactie zorg uit over de uitvoering door andere lidstaten van de afspraken over verhoging van de ODA. Ook de mate waarin lidstaten en Commissie bereid zijn tot effectieve werkverdeling in de partnerlanden, zal in de praktijk nog moeten blijken.

De regeringsreactie gaat in op de conclusie van de AIV dat Nederland 'zoveel mogelijk' gebruik moet maken van de EU als specifiek forum voor donorcoördinatie. De regering stelt dat deze benadering al grotendeels overeen komt met de huidige Nederlandse inzet, vooral omdat Nederland één van de voortrekkers is bij de uitvoering van de EU-Gedragscode. Ook dringt Nederland aan op een werkverdeling tussen Commissie en lidstaten waarbij de Commissie zich concentreert op terreinen waarop zij toegevoegde waarde heeft. De regering stelt dat de Commissie op dit moment samenwerkt met een tiental lidstaten (waaronder Nederland) om een betere werkverdeling met een aantal partnerlanden versneld door te voeren.

De regering is voor de periode na 2013 voorstander van het onder het EU-budget brengen van het Europees

Ontwikkelingsfonds. Nederland heeft op dit moment geen vastomlijnde plannen voor cofinanciering van hulpactiviteiten van de Commissie maar staat hier in principe positief tegenover, aldus de regering.

De inzet van Nederland blijft er volgens de regering op gericht om de EU-ontwikkelingssamenwerking verder te versterken. Dat geldt ook voor het uitbouwen van de rol van de EU op het gebied van veiligheid en ontwikkelingslanden. Dit is volgens de regering onmiskenbaar een terrein waarop de Unie toegevoegde waarde heeft. De regering wijst erop dat de realisatie van het potentieel van de EU op deze gebieden echter afhankelijk blijft van de inzet van andere lidstaten. De regering sluit zich aan bij de AIV wanneer deze stelt dat Nederland niettemin zijn voortrekkersrol moet blijven vervullen.

De regering besluit met de stelling dat de analyse van de AIV over de ontwikkelingen op het gebied van het Europees ontwikkelingsbeleid nauw aansluit bij die van de regering, en het advies in grote lijnen het huidige beleid van het kabinet bevestigt. Ditzelfde geldt volgens de regering voor de advisering van de AIV ten aanzien van veiligheid en ontwikkeling.

ADVIES NR. 61: *De samenwerking tussen de Europese Unie en Rusland: een zaak van wederzijds belang*

De AIV heeft op 22 februari 2008 een adviesaanvraag ontvangen van de Eerste Kamer der Staten-Generaal over de toekomst van de relatie tussen de Europese Unie en Rusland.

Dit advies is voorbereid door een gecombineerde commissie bestaande uit onder leiding van prof.dr. A. van Staden (AIV/voorzitter CEI). De commissie bestond verder uit mw. prof.dr. M.G.W. den Boer (CEI), dr. W.F. van Eekelen (CEI), lt-gen. b.d. G.J. Folmer (CVV), drs. T.P. Hofstee (CMR), mw. dr. P.C. Plooi-van Gorsel (AIV/vicevoorzitter CEI), prof.dr. J.Q.Th. Rood (CEI), mr. C.G. Trojan (CEI) en prof.dr. J.W. de Zwaan (CEI). Mw. prof.mr. W.M.F. Thomassen (CMR) heeft deelgenomen als corresponderend lid. Daarnaast hebben als externe deskundigen deelgenomen: prof.mr. F.J.M. Feldbrugge en mr. A.P.R. Jacobovits de Szeged, alsmede het erelid drs. E.P. Wellenstein. De commissie werd bijgestaan door de ambtelijke contactpersonen drs. S.J.F.M. van Wersch, drs. K.J.R. Klompenhouwer (beiden voor het ministerie van Buitenlandse

on Complementarity and Division of Labour in Development Policy. The Netherlands is also pushing for a division of labour between the Commission and member states. This would allow the Commission to concentrate on areas in which it has added value. The Commission is currently working with ten member states (including the Netherlands) to fast-track an improved division of labour with a number of partner countries.

The government supports bringing the European Development Fund (EDF) under the EU budget after 2013. The Netherlands currently has no concrete plans to cofinance the Commission's aid activities but would, in principle, be prepared to do so.

According to the government, the Netherlands remains committed to strengthening EU development policy. This also applies to the European Union's role in the area of security and development. The government believes that these are areas in which the Union definitely has added value. However, it notes that realising the European Union's potential in these areas will continue to be dependent on the commitment of other member states. The government agrees with the AIV's conclusion that the Netherlands must nevertheless continue to lead the way.

The government concludes by observing that the AIV's analysis of developments in European development policy is very similar to that of the government and that the report generally supports and confirms the government's current policy. The same applies to the AIV's advice on security and development.

ADVISORY REPORT No. 61: *Cooperation between the European Union and Russia: a Matter of Mutual Interest*

On 22 February 2008, the AIV received a request for advice from the Dutch Senate on the future of the relationship between the European Union and Russia.

The report was prepared by a joint committee chaired by Professor A. van Staden, AIV and the chair of the European Integration Committee (CEI). The other members of the

committee were: Professor M.G.W. den Boer, Dr W.F. van Eekelen, Dr P.C. Plooi-jan Gorsel (CEI vice-chair), Professor J.Q.T. Rood, C.G. Trojan and Professor J.W. de Zwaan (all CEI); Lieutenant General G.J. Folmer (retd.) of the Peace and Security Committee (CVV); and T.P. Hofstee of the Human Rights Committee (CMR). Professor W.M.F. Thomassen (CMR) participated as a corresponding member. Professor F.J.M. Feldbrugge, A.P.R. Jacobovits de Szeged and honorary member E.P. Wellenstein acted as external experts. The civil service liaison officers were S.J.F.M. van Wersch and K.J.R. Klompenhouwer (both of the Ministry of Foreign Affairs), M. Jacobs (Dutch Permanent Representation to the European Union) and J. Douma (Deputy Head of Mission at the Dutch Embassy in Moscow). The executive secretary was Dr S. Volbeda, who was assisted by Ms S.M.N. van Schoten, H. Honnef and S. van Hooff (trainees). In preparing this advisory report, the committee consulted a number of experts in The Hague, Brussels and Moscow.

The main questions were what form a new agreement between the European Union and Russia should take, what its content should be and what the aims of the European Union and, indirectly, the Netherlands should be in the negotiations. The negotiations on a new Partnership and Cooperation Agreement (PCA) commenced on 4 July 2008.

In the coming years, Russian policy will be characterised by assertiveness, based on the country's rediscovered confidence as a major global power. In areas where Russia and the European Union have shared interests, Russia will – simultaneously – adopt a constructive approach. In order to maintain a good relationship, it is important for the European Union to accept Russia as it is rather than judging it according to what it would like Russia to be. This means that the basic premise of the old cooperation agreement is in need of renewal.

In Russia's view, cooperation in the area of trade and economic relations is by far the most important. Until Russia is a member of the World Trade Organisation (WTO), however, cooperation in this area will not lead anywhere. Once it has

Zaken) en mr. M. Jacobs (PV-EU) en drs. J. Douma, plv. Chef de Poste, Nederlandse Vertegenwoordiging bij de Russische Federatie in Moskou. Het secretariaat werd gevoerd door mw. dr. S. Volbeda, daarin bijgestaan door de stagiaires mw. S.M.N. van Schoten en de heren H. Honnef en S. van Hooff. Gedurende het adviestraject heeft de commissie met een aantal deskundigen gesproken in Den Haag, Brussel en Moskou.

De hoofdvraag die voorlag is hoe een nieuwe samenwerkings-overeenkomst tussen de EU en Rusland er uit zou moeten zien, wat de inhoud ervan zou moeten zijn en welke inzet de EU en indirect ook Nederland in deze kwestie zouden moeten leveren. Op 4 juli 2008 zijn de onderhandelingen voor een nieuwe Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst (PSO) begonnen.

Het beleid van Rusland zal in de komende jaren gekenmerkt zijn door assertiviteit, gebaseerd op het hervonden zelfvertrouwen als grote mogendheid in de wereld. Daar waar Rusland en de EU gedeelde belangen hebben, zal Rusland zich – tegelijkertijd – constructief opstellen. Belangrijk voor een goede relatie is dat de EU Rusland accepteert zoals het is en wat minder beoordeelt op hetgeen de EU het liefst zou willen zien. Dit betekent dat het concept van de oude samenwerkingsovereenkomst aan vernieuwing toe is.

In de Russische visie is de samenwerking op het terrein van handel en economie veruit het belangrijkste. Maar zolang Rusland geen lid is van de WTO kan de samenwerking op dit terrein tot niets leiden. Eenmaal lid van de WTO kunnen onderhandelingen op gang komen over een Vrijhandelsakkoord. De AIV verwacht niet dat Rusland het eerder ondertekende Energiehandvest zal ratificeren. Dat hoeft ook niet wanneer Rusland lid wordt van de WTO, want ook olie en gas vallen onder de WTO-bepalingen.

Een belangrijk punt is de energie. Anders dan vaak wordt gedacht is hier sprake van een *wederzijdse* afhankelijkheid: de EU is voor een derde van haar gasverbruik aangewezen op invoer uit Rusland, Rusland is voor niet minder dan 70% van zijn inkomsten uit de uitvoer van gas afhankelijk van de EU.

Een gedeeld belang van geheel andere aard is dat van

veiligheid en stabiliteit in de wederzijdse buurlanden. Rusland beschouwt de regio die voorheen deel uitmaakte van de Sovjet-Unie, als de 'post-sovjetruimte' en wil daarmee vooral aangeven dat het Kremlin er als vanouds de dienst uitmaakt. Moskou beschouwt uitbreiding van de NAVO echter als een veel groter probleem dan uitbreiding van de EU, omdat het bij de NAVO gaat om het bundelen van militaire macht en dus om het verschuiven van het (machts)evenwicht.

De AIV beveelt aan dat op basis van wederkerigheid Rusland en de EU hun visumprocedures versnellen en goedkoper maken. Daarnaast kan voor bepaalde groepen visumvrijdom worden gegeven, zodat bijvoorbeeld Europese programma's voor uitwisseling gemakkelijker worden. Zeker op het terrein van onderzoek, onderwijs en cultuur is dat nuttig.

Wat de mensenrechten betreft is Rusland partij bij alle belangrijke verdragen en het is zelfs de grootste betaler van het Europese Hof van de Rechten van de Mens in Straatsburg. Echter, sinds de oorlog in Tsjetsjenië is het aantal zaken van schendingen dat bij dit Hof aanhangig is gemaakt, aanzienlijk gestegen. Nederland en de EU moeten er wel op blijven aandringen dat Rusland institutionele verbeteringen in eigen land doorvoert ter voorkoming van dergelijke schendingen.

Het advies is door de AIV vastgesteld op 4 juli 2008 en is op 8 juli in voorkopie aangeboden aan de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer, aan de bewindslieden van Buitenlandse Zaken, Europese Zaken, Ontwikkelingssamenwerking en Defensie, alsmede aan de leden van de commissies Europese Samenwerkingsorganisaties (ESO) en Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) van de Eerste Kamer. De overige ontvangers van het advies hebben de definitieve, gedrukte versie ontvangen.

Regeringsreactie

Op 23 oktober 2008 ontving de AIV de regeringsreactie op dit advies. De regering noemt het advies 'doorwrocht' en zal de aanbevelingen en conclusies meenemen in de discussie over de ontwikkeling van de relatie tussen de EU en Rusland. De Georgië-crisis heeft volgens de regering de verhouding tussen de EU en Rusland niet fundamenteel gewijzigd. Hoewel de relatie tijdelijk is bekoeld, blijven Europa en

joined the WTO, negotiations on a free trade agreement (FTA) can begin. The AIV does not expect Russia to ratify the Energy Charter, which it has already signed. In fact, this would not be necessary if Russia were to join the WTO, as the provisions of the WTO agreements also cover oil and gas.

Energy is a key issue. In contrast to what is often thought, dependence in this area is mutual. The European Union relies on Russia for a third of its gas supply, while Russia depends on the EU for no less than 70% of its income from gas exports.

A shared interest of an entirely different nature concerns the security and stability of common neighbours. Russia regards the region that used to be part of the Soviet Union as the 'post-Soviet space', and in doing so primarily seeks to convey that the Kremlin still calls the shots there. However, it regards NATO enlargement as a much greater problem than EU enlargement, as what is at stake in the case of NATO is the pooling of military resources and thus a shift in the balance of power.

The AIV recommends that Russia and the European Union should reciprocally speed up their visa procedures and make them less expensive. Moreover, certain groups could be exempted from the visa requirement, so that European exchange programmes, for example, become easier to implement. This would be particularly beneficial in the areas of research, education and culture.

As regards human rights, Russia is party to all the key conventions and is even the largest financial contributor to the European Court of Human Rights in Strasbourg. Since the war in Chechnya, however, there has been a significant rise in the number of cases concerning human rights violations in Russia brought before the Court. The Netherlands and the European Union must keep on urging Russia to implement institutional reforms at domestic level in order to prevent such violations.

The AIV adopted this report on 4 July 2008 and presented advance copies to the Presidents of the House of Representatives and the Senate, the Ministers of Foreign Affairs and Defence, the Ministers for European Affairs and Development Cooperation and the members of the Senate's Permanent Committees on European Cooperation (ESO) and Foreign Affairs, Defence and Development Cooperation (BDO). Other recipients of the report received the final, printed version.

Government response

The AIV received the government's response to this advisory report on 23 October 2008. The government describes the report as solid and considered and will include its conclusions and recommendations in the debate on the development of EU-Russia relations. According to the government, the crisis in Georgia has not fundamentally changed the EU's relationship with Russia. While relations have temporarily cooled, in the longer term Europe and Russia still rely on each other. The report therefore offers useful points of departure for shaping the long-term relationship between Russia and the EU, even in the wake of recent events.

The government believes that it is important to bear in mind that Russia is going through a drastic transformation, which it is trying as much as possible to manage on its own terms and at its own pace. It is doing so in fits and starts. The EU must continue to engage with Russia and hold it accountable on universal values and past undertakings. In this context, the government believes that it is important to continue to conduct a frank and critical dialogue, which includes human rights and democratic principles.

On the other hand, the government notes that the European Union will also have to be self-critical. The crisis in Georgia has taught the European Union that it is very important to speak with one voice, as internal divisions can undermine its effectiveness. Issues of common European interest, such as energy supply security, should be dealt with jointly as far as possible.

Rusland op elkaar aangewezen. Ook na de recente gebeurtenissen, biedt het advies dan ook aanknopingspunten die bruikbaar zijn voor de ontwikkeling van de lange-termijnrelatie tussen Rusland en de EU.

Volgens de regering moet worden stilgestaan bij het feit dat Rusland een forse transformatie ondergaat, die het in belangrijke mate op eigen tempo en naar eigen inzicht tracht vorm te geven. Dit gaat niet zonder slag of stoot. De EU moet Rusland blijven engageren en aanspreken op universele waarden en gemaakte afspraken. In dit verband is volgens de regering een open en kritische dialoog met Rusland over onder meer mensenrechten en democratie van belang.

De regering wijst er echter op dat ook de EU de hand in eigen boezem moet steken. De Georgië-crisis heeft de EU geleerd dat het spreken met één stem van groot belang is. Interne verdeeldheid ondermijnt namelijk de slagkracht van de EU. Thema's van gemeenschappelijk EU-belang, zoals energievoorzieningszekerheid, moeten dan ook zoveel mogelijk gemeenschappelijk worden opgepakt.

De regering stelt dat de EU-Rusland-samenwerking veelal gedijt als deze gericht is op zo concreet mogelijke maatregelen en activiteiten, hetgeen wordt bevestigd door de ervaringen met de eerste Partnerschapsovereenkomst. Op veiligheidspolitiek gebied zou de samenwerking moeten worden versterkt, zoals bij de missies in Tsjaad en de Centraal Afrikaanse Republiek, maar ook wat betreft de samenwerking tegen terrorisme.

In december 2008 zal de Europese Commissie een voorstel presenteren voor een oostelijk partnerschap met de zes oostelijke Europese nabuur(ENB)-partners. Hoewel deelname aan het oostelijk partnerschap in beginsel voorbehouden moet blijven aan de ENB-partners, is betrokkenheid van Rusland niet uitgesloten. De oostelijke burens van de EU zijn immers ook burens van Rusland, en beiden zijn gebaat bij een stabiele grensregio. Het is belangrijk dat gezamenlijke buurlanden ook zelf een balans vinden tussen het gaan van een eigen weg en hun relatie tot Rusland. Voor Nederland staat daarbij voorop dat landen zelf moeten kunnen bepalen tot welke allianties en samenwerkingsvormen zij willen behoren.

De kern van het beleid dat het Westen afgelopen jaren voerde ten aanzien van Rusland zal volgens de regering ook na de gebeurtenissen in Georgië gehandhaafd blijven. Het Westen zal, aldus de regering, daarnaast vaak tijdig, alert en doordacht moeten reageren op spanningen en conflicten waarbij Rusland betrokken is. De regering constateert in navolging van de AIV, dat de samenwerking tussen Europa en Rusland 'een zaak van wederzijds belang' blijft.

Beknopt verslag van het seminar over 'de relatie tussen de EU en Rusland' op 27 oktober 2008

Het advies heeft als basisdocument gefunctioneerd tijdens een seminar op 27 oktober 2008 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer. De organisatie lag in handen van de Eerste Kamer, de aanvrager van het advies, en de AIV. Er namen ruim 80 mensen aan het seminar deel, onder wie gasten uit Rusland, Duitsland en Zwitserland. Na elke spreker was er ruimte voor discussie met de zaal. De bijeenkomst werd afgesloten door een uitvoering van het Don Kozakkenkoor Nederland. Dr. Ben Knapen trad op als dagvoorzitter.

De Duitse europarlementariër Elmar Brok merkte op dat er sprake is van een moeizame relatie tussen Europa en Rusland. Hij wees erop dat na het verstrijken van het partnerschap zijn samenwerkingsakkoorden 2004 geen gemeenschappelijke strategie voor Rusland was vastgesteld. Naar zijn mening heeft de EU Rusland hard nodig, bijvoorbeeld bij de strijd tegen massavernietigingswapens en het oplossen van het conflict in het Midden-Oosten. Europa moet duidelijke taal spreken tegen Rusland met betrekking tot democratisering en mensenrechten. Dit zou echter samenwerking op een praktisch niveau niet in de weg moeten staan.

Hierna sprak drs. George Verberg, directeur van het Energie Delta Instituut en voormalig directeur van de Gasunie. Hij waarschuwde dat de groeiende energieconsumptie van China en India grote invloed zal hebben, evenals de interne energieconsumptie in Rusland. Een nauwe persoonlijke samenwerking met Rusland is daarom noodzakelijk. Verder stelde hij vast dat op energieterrein het vrije marktmodel niet volledig wordt geaccepteerd. Naar zijn mening moet de EU accepteren dat er in Rusland altijd sprake zal zijn van een grote mate van staatsdeelneming.

The government notes that EU-Russia cooperation mainly thrives when it is focused as much as possible on concrete measures and activities, as confirmed by experiences with the first PCA. Cooperation in the field of security policy should be strengthened, for example in the missions to Chad and the Central African Republic and in the area of counterterrorism.

The European Commission will present a proposal in December 2008 for an Eastern Partnership with the six eastern ENP partners. Although participation in the partnership should in principle be reserved to these countries, Russian involvement is not ruled out. In the final analysis, the EU's eastern neighbours are also neighbours of Russia, and both sides would benefit from stability in the border region. Our common neighbours also need to strike a balance between charting their own course and maintaining their ties with Russia. For the Netherlands, the key issue is that countries should be able to decide for themselves which alliances or partnerships they choose to enter into.

The government believes that the core of the West's policy on Russia in recent years will remain the same, even after the events in Georgia. Moreover, the West will often have to respond in a timely, vigilant and prudent manner to tensions and conflicts involving Russia. Following the AIV's lead, the government notes that EU-Russia cooperation remains 'a matter of mutual interest'.

Summary of the symposium on the EU-Russia relationship on 27 October 2008

The advisory report served as the basis for a symposium that was held on 27 October 2008 in the assembly chamber of the Dutch Senate. The symposium was organised by the Senate, which had requested the report, and the AIV. It was attended by over 80 people, including guests from Russia, Germany and Switzerland. After each presentation, the floor was opened for discussion. The seminar concluded with a performance by the Don Cossacks Choir of the Netherlands. The symposium was chaired by Dr Ben Knapen.

Elmar Brok, a German MEP, observed that Europe and Russia have a difficult relationship. He pointed out that the European Union had not adopted a common strategy on Russia following the expiry of the 2004 Partnership and Cooperation Agreement. In his view, the EU needs Russia badly, for example to stop the proliferation of weapons of mass destruction and resolve the conflict in the Middle East. Europe must speak clearly to Russia on the subject of democratisation and human rights, but this should not stand in the way of practical cooperation.

The next speaker was George Verberg, President of the Energy Delta Institute and former President of the International Gas Union. He warned that increasing energy consumption in China and India, as well as Russia's domestic energy consumption, will have a significant impact on the global energy situation. Close personal cooperation with Russia is therefore essential. He further noted that Russia does not fully accept the free market model in the field of energy. In his opinion, the European Union must accept that there will always be a significant amount of state participation in Russia.

Next, Dr Konstantin Kosachev, Chairman of the International Affairs Committee of the State Duma of Russia, spoke about Russia's perceived lack of security. In his view, Russia is constantly being confronted with *faits accomplis* by NATO and the European Union. He also noted that Russian democracy is still very young and that the political party system is still evolving.

Professor Victor van Koningsbrugge, Director of the Netherlands-Russia Centre of the University of Groningen and extraordinary professor at Moscow State University, noted that Russia is a unique Euro-Asiatic entity. The EU should therefore be patient with Russia. On the other hand, Russia must understand that assertiveness is a good quality, as long as it does not turn into aggression.

The main conclusion of the symposium was that both Russia and the European Union are aware of their mutual dependence, which manifests itself in relation not only to

Dr. Konstantin Kosachev, de voorzitter van het comité voor internationale zaken van de Russische Doema sprak vervolgens over het Russische gevoel van onveiligheid. Rusland wordt naar zijn mening voortdurend geconfronteerd met voldongen feiten door de NAVO en de EU. Verder merkte hij op dat de democratie in Rusland nog zeer jong is en dat het stelsel van politieke partijen nog volop in ontwikkeling is.

Prof.dr. Victor van Koningsbrugge, directeur van het Nederland-Rusland Instituut van de universiteit van Groningen en buitengewoon hoogleraar aan de Moskouse staatsuniversiteit, stelde vast dat Rusland een unieke Euraziatische entiteit is. De EU moet met Rusland daarom ook geduld hebben. Aan de andere kant moet Rusland begrijpen dat assertiviteit een goede eigenschap is, maar niet moet doorslaan in agressiviteit.

De conclusie van de dag was dat zowel aan Russische als aan Europese kant het besef leeft dat sprake is van een wederzijdse afhankelijkheid. Dit geldt niet alleen op energiete terrein, maar ook op het terrein van internationale veiligheid. Tegelijkertijd moeten beide partners ervoor waken niet op zo'n manier hun eigen belangen na te streven dat hierdoor de relatie onder druk komt te staan.

ADVIES NR. 62: *Klimaat, energie en armoedebestrijding*

Op 14 maart 2008 heeft de minister voor Ontwikkelings-samenwerking de AIV verzocht om een advies over de relatie tussen klimaat, energie en armoedebestrijding. Het advies is op 5 november 2008 door de AIV vastgesteld.

Het advies is voorbereid door de gecombineerde commissie onder voorzitterschap van prof.dr.mr. C.J. Jepma (COS) en vicevoorzitterschap van prof.dr. L.B.M. Mennes (COS). De leden van de commissie waren dr. B.S.M. Berendsen (COS), drs. T. Ety (CMR), mw. ir. A.N. Papma (COS), prof.dr. A. de Ruijter (AIV/voorzitter COS), prof.mr. N.J. Schrijver (CMR), mr. C.G. Trojan (Algemene Energieraad (AER) en CEI) en ir. A. van der Velden (COS). Daarnaast hebben prof.dr. J.B. Opschoor en prof.dr.ir. R. Rabbinge als externe deskundigen deelgenomen. Ook is gesproken met ir. J.R. Ybema van het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN). Ir. P.A.G. Hassing, plv. directeur van de Directie Milieu en Water (DMW), is opgetreden als ambtelijk contactpersoon. Het

secretariaat is gevoerd door mw. mr. W.A. van Aardenne, daarin bijgestaan door mw. S.M.N. van Schoten (tijdelijk staf-lid AIV) en de stagiairs K. Blaazer en mr. M. Erik.

De AIV constateert dat in het internationale klimaatbeleid en -onderzoek sterk de nadruk ligt op het verminderen van de uitstoot en het vastleggen van broeikasgassen (mitigatie). Naast mitigatie is adaptatie echter van groot belang. Dat wil zeggen dat een geheel aan (infrastructurele) voorzieningen en ook andere maatregelen tot stand zal moeten komen, om aan de nadelige, feitelijke en toekomstige effecten van deze verschijnselen het hoofd te bieden.

Op de geïndustrialiseerde landen rust naar geldend internationaal recht een verantwoordelijkheid om kwetsbare ontwikkelingslanden te ondersteunen om de gevolgen van klimaatverandering te bestrijden. Een algemene basis voor deze verantwoordelijkheid kan worden gevonden in beginsel 7 van de Verklaring van Rio de Janeiro, en in artikelen 3 en 4 van de VN-kaderverdrag inzake klimaatverandering (UNFCCC). Aan het beginsel 'de vervuiler betaalt', zoals is neergelegd in Principle 16 van de Verklaring van Rio de Janeiro uit 1992, kan naar het oordeel van de AIV op dit moment geen juridisch bindende werking toegekend worden.

De AIV is dan ook van mening dat Nederland bereid moet zijn tot het aangaan van verplichtingen met betrekking tot financiering van de kosten van adaptatie in ontwikkelingslanden. Op grond van verschillende schattingen zullen deze kosten wereldwijd zo'n 30 tot 70 miljard dollar per jaar zijn, waarvan het Nederlands aandeel ongeveer 2 procent zal bedragen. Bij een gelijke verdeling over publieke en private bronnen zou het gaan om circa 200 tot 450 miljoen euro per jaar als de publieke bijdrage. Gezamenlijk met de private sector zou dit neerkomen op ongeveer 400 tot 900 miljoen euro per jaar.

Met betrekking tot het vormgeven aan adaptatiebeleid meent de AIV dat het zinvol is een onderscheid te maken tussen drie verschillende componenten voor adaptatiesteun. (1) Klimaatverandering zal zich deels manifesteren in de vorm van een toename van extreme weersomstandigheden, waaruit zich rampen kunnen ontwikkelen die om humanitaire

energy but also to international security. At the same time, both partners must be careful not to pursue their own interests in ways that put pressure on their relationship.

ADVISORY REPORT No. 62: *Climate Change, Energy and Poverty Reduction*

On 14 March 2008, the Minister for Development Cooperation asked the AIV to produce an advisory report on the relationship between climate change, energy and poverty reduction. The AIV adopted this report on 5 November 2008.

The report was prepared by a joint committee chaired by Professor C.J. Jepma of the Development Cooperation Committee (COS). The vice-chair was Professor L.B.M. Mennes (COS). The other members of the committee were: Dr B.S.M. Berendsen, Ms A.N. Papma, Professor A. de Ruijter (COS chair) and A. van der Velden (all COS); T. Ety and Professor N.J. Schrijver of the Human Rights Committee (CMR); and C.G. Trojan of the General Energy Council (AER) and the European Integration Committee (CEI). Professor J.B. Opschoor and Professor R. Rabbinge took part as external experts. Discussions were also held with J.R. Ybema of the Energy Research Centre of the Netherlands (ECN). P.A.G. Hassing, Deputy Director of the Ministry of Foreign Affairs' Environment and Water Department (DMW), acted as civil service liaison officer. The executive secretary was Ms W.A. van Aardenne, assisted by Ms S.M.N. van Schoten (temporary member of the AIV Unit) and K. Blaazer and M. Erik (trainees).

The AIV notes that international climate policy and research place a strong emphasis on reducing emissions and capturing/storing greenhouse gases (mitigation). However, adaptation is also very important. This entails devising a comprehensive set of facilities (including infrastructural facilities) and other measures in order to respond to the harmful effects of climate change, both present and future.

Under existing international law, industrialised countries have a responsibility to aid vulnerable developing countries in their fight against climate change. A general basis for this

responsibility can be found in Principle 7 of the 1992 Rio Declaration on Environment and Development and in Articles 3 and 4 of the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). In the AIV's opinion, the 'polluter pays' principle, as laid down in Principle 16 of the Rio Declaration cannot be regarded as legally binding at present.

The AIV therefore believes that the Netherlands should be prepared to undertake certain obligations with regard to funding adaptation in developing countries. On the basis of various estimates, annual global adaptation costs will vary from USD 30 to 70 billion, with the Dutch share amounting to approximately 2% of the total. If the costs are spread evenly between public and private sources, the public-sector contribution will fall somewhere between EUR 200 and 450 million per year. Together with the private-sector contribution, the total Dutch contribution will be between EUR 400 and 900 million annually.

With regard to shaping adaptation policy, the AIV is in favour of distinguishing between three components of adaptation support. (1) One of the principal manifestations of climate change will be an increase in extreme weather conditions, which can give rise to natural disasters that require a humanitarian response. Efforts designed to provide such a response are part of the development programmes of bilateral and multilateral donors and for that reason require no new policy frameworks. (2) Barring certain exceptions, the impact of gradual changes in the average values of the main climate variables, which cause certain regions to become even drier or warmer, for example, can be accommodated in existing development cooperation policy. (3) The AIV believes that the new initiatives designed to build up current and future adaptation capacity, preferably in the context of the Bali Action Plan, should be seen as a new, supplementary area of development cooperation policy and indeed foreign policy in general. These international obligations may have major consequences for the Netherlands, such as a further increase in total HGIS expenditure. However, this is dependent on further political decision-making and sufficient public support.

acties vragen. Programma's die hierop gericht zijn, maken regulier deel uit van de ontwikkelingsprogramma's van bilaterale en multilaterale donoren en lijken derhalve vooralsnog geen nieuwe beleidskaders te vereisen. (2) De gevolgen van de geleidelijke veranderingen in de gemiddelde waarden van de belangrijkste klimaatvariabelen, die ertoe leiden dat gebieden bijvoorbeeld verder verdrogen of warmer worden, kunnen, behoudens uitzonderingen, geaccommodeerd worden in het ontwikkelingssamenwerkingbeleid. (3) De AIV is van oordeel dat nieuwe initiatieven op het gebied van huidige en toekomstige opbouw van adaptatiecapaciteit, bij voorkeur tot stand komend in het kader van het Bali-Akkoord, moeten worden gezien als een nieuw, aanvullend onderdeel van het ontwikkelingssamenwerkings- en het bredere buitenlandse beleid. Voor Nederland kunnen deze internationale verplichtingen belangrijke consequenties hebben. De totale HGIS-uitgaven zullen hierdoor mogelijk verder stijgen. Dit is echter afhankelijk van nadere politieke besluitvorming en het draagvlak hiervoor.

Nederland zou zich actief moeten inzetten voor de ontwikkeling van National Adaptation Programmes of Action (NAPA's) of vergelijkbare beleidsplannen in kwetsbare ontwikkelingslanden die vallen binnen de categorie van de 40 landen waarop het ontwikkelingssamenwerkingbeleid zich concentreert. De AIV pleit er dan ook voor om op internationaal niveau een denktank op te zetten die een leidende rol kan spelen bij het opzetten van de benodigde veelomvattende en op de lange termijn gerichte masterplannen.

Naast nationale NAPA's zou bovendien een mondiaal adaptatie masterplan voor ontwikkelingslanden ontwikkeld moeten worden: dit om een integraal kader te bieden voor het bepalen van de omvang en urgentie van de adaptatieproblemen in de diverse ontwikkelingslanden, om prioriteiten van toekomstige acties te kunnen bepalen en om de ontwikkeling en toepassing van nationale NAPA's te faciliteren op basis van technische en economische kennis.

De AIV beschouwt de mogelijk tegenstrijdige belangen tussen gewenste stabilisatie van klimaatverandering en anderzijds het streven naar armoedevermindering gepaard gaande met hogere emissies ten gevolge van groter energieverbruik,

als een vals dilemma. Allereerst kan men verwachten dat het meerdere energieverbruik relatief slechts gering van omvang zal zijn. Maar zelfs indien dit omvangrijker en slechts in beperkte mate uit hernieuwbare energie zou zijn, kan de AIV zich niet voorstellen dat dit tot lagere doelstellingen inzake armoedevermindering in het kader van het Millennium Development Project zou leiden.

De AIV moedigt het aan dat de Nederlandse, en vermoedelijk ook de Europese, doelstellingen ten aanzien van het gebruik van biobrandstoffen naar beneden worden bijgesteld. Daarbij geldt vooral de overweging dat eerste generatie biobrandstofproductie diverse negatieve gevolgen met zich mee kan brengen. De bijdrage die de eerste generatie biobrandstoffen kan leveren aan de bestrijding van het wereldwijde klimaat- en energieprobleem is begrensd om zowel fysieke redenen als redenen in de sfeer van maatschappelijke acceptatie. Daarom bepleit de AIV een snelle overgang naar het gebruik van tweede generatie biobrandstoffen. Het ondersteunen van hierop gerichte proefprojecten moet onderdeel gaan uitmaken van het Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. Daarnaast moet de investeringszekerheid worden vergroot. Ook waar het de ontwikkelingslanden betreft, moet het beleid primair gericht zijn op het ondersteunen van de productie en toepassing van tweede generatie biobrandstoffen.

Om het eventuele verwijt van het eenzijdig en selectief opleggen van duurzaamheidstoetsen voor biobrandstoffen te voorkomen, is volgens de AIV terughoudend bij het toepassen hiervan geboden. Parallel aan de ontwikkeling van een duurzaamheidstoets op biomassa, bepleit de AIV de introductie van een dergelijke toets op te verwerven credits op CDM-projecten, bij voorkeur op EU-niveau.

Op het moment van afronden van dit jaarverslag was de termijn, waarbinnen een regeringsreactie moet zijn ontvangen, nog niet verstreken.

ADVIES NR. 63: *Universaliteit van de Rechten van de Mens: principes, praktijken en perspectieven*

Op 21 mei 2008 heeft de regering de AIV verzocht een advies uit te brengen over de universaliteit van mensenrechten in relatie tot culturele en religieuze verscheidenheid.

The Netherlands should actively work to develop National Adaptation Programmes of Action (NAPAs) or similar policy plans in the most vulnerable of the 40 development cooperation partner countries. The AIV is therefore in favour of establishing an international think-tank that can take the lead in devising the necessary comprehensive, long-term master plans.

In addition to NAPAs, a global adaptation master plan for developing countries should be drafted in order to offer an integrated framework for defining the extent and urgency of adaptation problems in the various developing countries, setting priorities for future actions and facilitating the development and application of NAPAs on the basis of technical and economic knowledge.

The AIV takes issue with the suggestion that stabilising climate change and reducing poverty are somehow incompatible, as a result of the increase in emissions due to higher energy consumption. To begin with, this increase in energy consumption is likely to be relatively minor. But even if it should turn out to be larger than expected and even if only a fraction of it consists of renewable energy, the AIV cannot imagine that this would lower the Millennium Development Project's poverty reduction targets.

The AIV would encourage both the Netherlands and presumably also European to lower their targets for the use of biofuels. The drawbacks associated with the production of first-generation biofuels are a key consideration in this regard. The potential contribution that first-generation biofuels can make to combating worldwide climate and energy problems is limited on technical as well as social grounds. The AIV therefore advocates a swift transition to the use of second-generation biofuels. Support for relevant pilot projects should become part of Dutch development cooperation policy. In addition, measures should be taken to increase investment security. In the case of developing countries, supporting the production and use of second-generation biofuels should be one of the cornerstones of Dutch development cooperation policy.

In order to avoid the possible reproach that sustainability standards for biofuels are being selectively and unilaterally imposed, the AIV believes that restraint should be exercised in their application. In parallel to the development of a sustainability test for biomass, the AIV advocates introducing a similar test for credits to be acquired by means of Clean Development Mechanism (CDM) projects, preferably at EU level.

At the time that the AIV was finalising this annual report, the deadline for the government's response had not yet expired.

ADVISORY REPORT No. 63: *Universality of Human Rights: principles, practice and prospects*

On 21 May 2008, the government asked the AIV to produce an advisory report on the universality of human rights in relation to cultural and religious diversity.

The report was prepared by a joint committee AIV and chaired by Professor C. Flinterman of the Human Rights Committee (CMR) and Professor W.J.M. van Genugten (AIV and CMR chair). The other members of the committee were: Dr K.C.J.M. Arts, Ms C. Hak, R. Herrmann, Professor B.M. Oomen, Professor N.J. Schrijver, Ms H.M. Verrijn Stuart (AIV and CMR vice-chair) and Ms J.M. Verspaget (all CMR); Ms S. Borren (AIV and COS); and Professor P.J.G. Kapteyn of the European Integration Committee (CEI). Assistance in drafting the report was provided by civil service liaison officer A.S. Versluis of the Ministry of Foreign Affairs' Human Rights, Good Governance and Humanitarian Aid Department (DMH). The executive secretaries were Dr Q. Eijkman (temporary executive secretary) and Ms A.M.C. Wester (CMR executive secretary), assisted by Ms S.M.N. van Schoten and by S. van Hooff and M. Erik (trainees).

The underlying assumption of the request for advice was that even though all UN member states support the Universal Declaration of Human Rights, and most of them have ratified many of the subsequent human rights instruments, the universality of human rights is still being disputed by an increasing number of states, most often on the basis of

Het advies is voorbereid door een gecombineerde commissie van de AIV onder leiding van prof.mr. C. Flinterman (CMR) en prof.dr. W.J.M. van Genugten (AIV/voorzitter CMR). De commissie bestond verder uit mw. dr. K.C.J.M. Arts (CMR), mw. S. Borren MA (AIV/vicevoorzitter COS), mw. mr. C. Hak (CMR), mr. R. Herrmann (CMR), prof.mr. P.J.G. Kapteyn (CEI), prof.dr. B.M. Oomen (CMR), prof.mr. N.J. Schrijver (CMR), mw. mr. H.M. Verrijn Stuart (AIV/vicevoorzitter CMR) en mw. J.M. Verspaget (CMR). Ondersteuning bij de opstelling van het advies werd verleend door ambtelijk contactpersoon drs. A.S. Versluis namens het ministerie van Buitenlandse Zaken (DMH/MR). Het secretariaat is gevoerd door mw. mr.dr. Q. Eijkman (tijdelijk) en mw. drs. A.M.C. Wester (secretaris CMR), met hulp van mw. S.M.N. van Schoten en de stagiairs S. van Hooff en mr. M. Erik.

Aan de adviesaanvraag lag de veronderstelling ten grondslag dat, hoewel alle VN-lidstaten de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens onderschrijven en de meeste daarvan ook een groot aantal van de daaruit voortvloeiende mensenrechtenverdragen hebben geratificeerd, de universaliteit van de mensenrechten door steeds meer staten in twijfel wordt getrokken, veelal op basis van cultureel of religieus bepaalde argumenten. De AIV is verzocht zich uit te spreken over deze veronderstelling en aan te geven welke argumenten staten gebruiken om hun standpunt te onderbouwen en hoe Nederland adequaat op die argumenten zou kunnen reageren. Het advies is door de AIV vastgesteld op 7 november 2008.

De AIV constateert dat de kwestie van de universaliteit van de mensenrechten nog steeds discussie oproept in de internationale politieke arena, zij het dat het accent in de loop der tijd is verschoven. De AIV is van mening dat mensenrechten de afgelopen zestig jaar de breed aanvaarde norm voor de internationale moraal zijn geworden. Hierachter gaat echter een debat van complexere aard schuil. Staten trekken de universaliteit van mensenrechten misschien niet zozeer in formele zin in twijfel in internationale fora en in bilaterale betrekkingen, maar komen wel vaak op voor hun religieuze en politieke tradities. Ze maken daarbij onder meer gebruik van instrumenten die zijn vastgelegd in het internationaal mensenrechtenacquis: ze maken voorbehouden

bij verdragen of beroepen zich op verdragsbepalingen waarin beperkingen van mensenrechten in bepaalde omstandigheden toegestaan worden. Ook betekent het onderschrijven van universele mensenrechtennormen nog niet dat die normen ook in de praktijk toegepast worden.

Mensenrechten worden wereldwijd dus op het eerste gezicht aanvaard, maar hebben de praktijk van staten en andere actoren tot dusverre onvoldoende beïnvloed. De AIV pleit er daarom voor om de universaliteit van mensenrechten niet te beschouwen als een *vaststaand gegeven* maar als een product dat geleidelijk tot stand komt door een *proces* van universalisering. Universalisering versmalt de kloof tussen principes en praktijk en bestaat uit een aantal elementen, waaronder kennisopbouw en bewustwording van mensenrechten en acceptatie door de bevolking van mensenrechten als zinvol kader voor het benaderen van bepaalde kwesties.

Veel mensenrechtennormen laten enige ruimte voor cultuur-specifieke toepassingen ervan in de praktijk. Indien dit wordt erkend zullen culturen en staten mogelijk eerder bereid zijn de universele gelding van het internationale mensenrechtenbestel te aanvaarden. Universaliteit is niet hetzelfde als uniformiteit. Bepaalde niet-opschortbare rechten, zoals het recht op leven, het recht niet aan foltering en andere vormen van mishandeling onderworpen te worden en het recht erkend te worden voor de wet, moeten op strikte wijze geïmplementeerd worden en dus ook uniform worden toegepast. In andere gevallen kan staten een zekere vrijheid toegestaan worden bij de vaststelling van beleid inzake de toepassing, al moeten ze altijd bereid zijn om over het gebruik hiervan verantwoording af te leggen aan internationale toezichthoudende organen.

Het is niet eenvoudig om nauwkeurig de contouren aan te geven van 'toelaatbare restricties' van vrijheden. Op Europees niveau heeft het Europese Hof voor de Rechten van de Mens de zogeheten *margin of appreciation*-doctrine ontwikkeld. De ontwikkeling van een zeker equivalent van deze doctrine op mondiaal niveau zou naar het oordeel van de AIV nuttig kunnen zijn bij pogingen de tegenpolen universaliteit en diversiteit bij de interpretatie en implementatie van mensenrechtennormen met elkaar te verenigen. Gezaghebbende

cultural and religious arguments. The AIV was asked to give its views on this assumption and to elaborate on the possible arguments states use in support of their position and on ways the Netherlands could respond to these arguments. The AIV adopted this report on 7 November 2008.

The AIV observes that the issue of the universality of human rights still provokes debate in the international arena, although the focus of the discussion has shifted over time. It believes that human rights have become the accepted standard of international morality over the past 60 years. However, there is an underlying debate of a more complex nature. While states may not cast doubt on the universality of human rights in a formal sense in international forums and bilateral relations, they often draw on instruments provided by international human rights law to defend religious and political traditions. For example, they enter reservations to treaties or invoke treaty clauses that accept restrictions of human rights in certain circumstances. Furthermore, adherence to universal human rights norms does not mean that these norms are observed in practice.

Human rights have thus gained surface acceptance across the globe, but have so far not sufficiently influenced the practice of states and other powerful actors. The AIV therefore argues that the universality of human rights should be perceived not as a *foregone conclusion* but rather as the result of a *gradual process* of universalisation. Universalisation reduces the gap between principles and practice and comprises various elements, such as increasing knowledge and awareness of human rights and popular acceptance of human rights as a relevant way of looking at certain issues.

Many human rights norms leave some room for culture-specific implementation. If this is acknowledged, cultures and states may be more willing to embrace the universality of human rights. In other words, universality does not mean uniformity. Some non-derogable rights, such as the right to life, the right not to be subjected to torture or other forms of inhuman or degrading treatment and the right to recognition

before the law, must be observed strictly and must therefore also be applied uniformly. In other cases, governments can be allowed some latitude to make policy regarding the application of human rights, although they should always be prepared to justify their use of this latitude to international monitoring bodies.

It is not easy to define the exact contours of 'permissible restrictions' on freedoms, which are often the subject of culturally relativist arguments. At European level, the European Court of Human Rights has developed what is known as the 'margin of appreciation' doctrine. The AIV believes that developing an equivalent doctrine at global level might help to reconcile the poles of universality and diversity in the interpretation and implementation of human rights standards. Authoritative statements and interpretations by UN treaty bodies could help to define the contours of what could be considered universally permissible restrictions on specific human rights.

The AIV emphasises that human rights must be respected, protected and promoted by the state. Nevertheless, support for civil society and grassroots human rights NGOs is key to embedding a universal human rights discourse. Provided that the NGOs concerned contribute to the realisation of human rights, they can act as persuasive intermediaries between international human rights law and local practices.

The AIV recommends that the Netherlands, while promoting the universality of human rights, keep the process of universalisation and its distinct components in mind. It also believes that Dutch human rights policy should be based on acknowledgement of cultural diversity, a process-oriented dialogue and support for grassroots initiatives, while taking a clear stand in the case of obvious violations. In this context, it is important that the applicable standards are based on international consensus. Preferably, they should be translated into norms, practices and traditions that the state in question can identify with.

verklaringen en interpretaties van VN-verdragsorganen zouden ook kunnen helpen de contouren aan te geven van hetgeen kan gelden als 'toelaatbare restricties' van mensenrechten op universeel niveau.

De AIV onderstreept dat mensenrechten geëerbiedigd, beschermd en bevorderd moeten worden door de staat. Niettemin is steun voor *grassroots* niet-gouvernementele mensenrechtenorganisaties en het maatschappelijk middenveld cruciaal voor de stevige verankering van een universeel mensenrechtendiscours. De betrokken NGO's kunnen, vooropgesteld dat ze een positieve bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de mensenrechten, een overtuigende rol spelen als bemiddelaar tussen het internationale recht inzake de mensenrechten en lokale praktijken.

De AIV adviseert Nederland bij het bevorderen van de universaliteit van mensenrechten oog te houden voor het proces van universalisering en de specifieke componenten daarvan. De AIV is voorts van mening dat het Nederlands mensenrechtenbeleid gebaseerd dient te zijn op erkenning van culturele diversiteit, op een procesgerichte dialoog en op steun voor initiatieven van onderaf, gepaard gaande met een duidelijke stellingname in concrete gevallen van evidente schendingen. Bij dat laatste is het van belang dat de toe te passen normen berusten op een internationale consensus en bij voorkeur vertaald worden in voor de staat in kwestie herkenbare normen, praktijken en tradities.

Het welslagen van een Nederlandse strategie gericht op universalisering van de mensenrechten hangt echter ook af van de strikte eerbiediging van mensenrechtennormen in Nederland zelf en van de vraag of alle regimes wereldwijd die zich aan mensenrechtenschendingen schuldig maken, gelijk behandeld worden. Wordt met twee maten gemeten, dan schaadt dat de geloofwaardigheid.

Concluderend beveelt de AIV aan, om in te zetten op een debat waarin respect voor specifieke culturele uitingen doorklinkt. Een constructieve dialoog is effectiever dan een benadering gebaseerd op het idee van *clashing civilizations* en het daarmee gepaard gaande absolutisme op het gebied van mensenrechten. Dit is geen knieval voor een relativistische

benadering. De internationale consensus is nog altijd het uitgangspunt en het beoogde resultaat – of, zoals het wordt verwoord in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens: het ‘gemeenschappelijk (...) te bereiken ideaal’. Dat ideaal kan echter alleen worden verwezenlijkt wanneer processen van universalisering en internalisering de aandacht krijgen die ze verdienen.

Het advies is voorafgaand aan 10 december (de dag waarop de zestigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt herdacht) in binnen- en buitenland verspreid. In 2009 zal wellicht een seminar of themadag aan het onderwerp van het advies worden gewijd.

Op het moment van afronden van dit jaarverslag was de termijn, waar binnen een regeringsreactie moet zijn ontvangen, nog niet verstreken.

However, a successful Dutch universal human rights strategy also depends on strict respect for human rights standards within the Netherlands itself and an even-handed approach towards all regimes around the globe that violate human rights. Using double standards only undermines the credibility of such a strategy.

In conclusion, the AIV recommends that the Netherlands focus on encouraging a debate that emphasises respect for specific cultural expressions. A constructive dialogue is more effective than an approach based on the assumption of clashing civilisations and the human rights absolutism that this entails. This is not a capitulation to a relativist approach. International consensus is still the starting point *and* the intended outcome – or, to quote the Universal Declaration of Human Rights, the ‘common standard of achievement’. However, this standard can only be achieved if the processes of universalisation and internalisation are given the attention they deserve.

The report was distributed in the Netherlands and abroad prior to the 60th anniversary of the adoption of the Universal Declaration of Human Rights on 10 December 2008. The AIV may devote a seminar to the subject of this report in 2009.

At the time that the AIV was finalising this annual report, the deadline for the government’s response had not yet expired.

REACTIES OP EERDERE ADVIEZEN

Government responses to previous advisory reports

IN 2008, THE AIV RECEIVED GOVERNMENT RESPONSES TO one advisory report published in 2006 and three advisory reports and one advisory letter published in 2007:

- Advisory report No. 52: *Europe: A Priority!*;
- Advisory report No. 56: *Deployment of the Armed Forces: Interaction between National and International Decision-Making*;
- Advisory report No. 58: *The Finances of the European Union*;
- Advisory report No. 59: *Employing Private Military Companies: A Question of Responsibility*; and
- Advisory letter No. 13: *An Ombudsman for Development Cooperation*.

GOVERNMENT RESPONSE to ADVISORY REPORT No. 52:

Europe: A Priority!

On 1 April 2008, the AIV finally received a very brief response to its advisory report *Europe: A Priority!* of November 2006. The government notes that its response was delayed for a long time because the previous government had decided not to publish policy intentions relating to the amendment of the EU Treaty for the time being. However, the government did take account of the report in determining its stance on the amendment, which focused on energy policy and asylum and migration policy, as recommended by the AIV. In addition, in calling for the early involvement of national parliaments in relation to the subsidiarity test, the AIV endorsed the government's view.

GOVERNMENT RESPONSE to ADVISORY REPORT No. 56:

Deployment of the Armed Forces: Interaction between National and International Decision-Making

The government's response of 25 April 2008 to advisory report No. 56: *Deployment of the Armed Forces: Interaction between National and International Decision-Making* (May 2007) has a long history. It started with AIV advisory report No. 34: *The Netherlands and Crisis Management: Three Issues of*

- Reactie op advies nummer 52: *Europa een prioriteit!*
- Reactie op advies nummer 56: *Inzet van de krijgsmacht: wisselwerking tussen nationale en internationale besluitvorming*
- Reactie op advies nummer 58: *De financiën van de Europese Unie*
- Reactie op advies nummer 59: *De inhuur van private militaire bedrijven: een kwestie van verantwoordelijkheid*
- Reactie op briefadvies nummer 13: *Een ombudsman voor ontwikkelingssamenwerking*

REACTIE op ADVIES nummer 52: *Europa een prioriteit!*

Op 1 april 2008 ontving de AIV uiteindelijk een zeer korte reactie op het advies 'Europa een prioriteit' van november 2006. De regering geeft aan dat een reactie op het advies lange tijd is uitgebleven omdat het voorgaande kabinet had besloten niet met beleidsvoornemens over de EU-verdragswijziging naar buiten te treden. Wel is het advies betrokken in de ontwikkeling van het Nederlandse standpunt ten aanzien van deze wijziging. Hierbij hebben het energie-, migratie- en asielbeleid centraal gestaan, zoals ook de AIV aanbeveelt. De regering voelde zich gesteund door de oproep van de AIV om in een vroeg stadium de nationale parlementen bij de toetsing van subsidiariteit te betrekken.

REACTIE op ADVIES nummer 56: *Inzet van de krijgsmacht: wisselwerking tussen nationale en internationale besluitvorming*

De regeringsreactie van 25 april 2008 op het AIV-advies nummer 56 'Inzet van de krijgsmacht: wisselwerking tussen nationale en internationale besluitvorming' uit mei 2007 kent een lange voorgeschiedenis. Het begon met het AIV-advies nummer 34 getiteld 'Nederland en crisisbeheersing: drie actuele aspecten' uit maart 2004. Daarin wordt aandacht besteed aan de besluitvormingsprocedure bij de inzet van de vooraf geformeerde multinationale militaire verbanden NATO Response Force (NRF) en de EU Battle Groups.

De AIV concludeert in advies nummer 34 onder meer dat de mogelijkheden van de Staten-Generaal om invloed uit te oefenen tijdens de laatste fase van besluitvorming over de uitzending van dergelijke multinationale verbanden, afnemen. De Staten-Generaal hebben immers in een eerder stadium al ingestemd met de toewijzing van de Nederlandse eenheden

aan dit verband en Nederland zou internationaal een slecht figuur slaan, als het op het laatste moment zou besluiten zijn troepen hieraan toch maar te onttrekken.

Mede in reactie hierop, maar ook in verband met het moeizame politieke proces rondom de besluitvorming over de Uruzgan-missie rond de jaarwisseling van 2005, bracht de tijdelijke werkgroep 'NATO Response Force' van de Tweede Kamer op 19 juni 2006 een eigen rapport over dit onderwerp uit: 'Inzet met instemming: de rol van de Tweede Kamer bij het uitzenden van militairen' (rapport Van Baalen). De belangrijkste conclusie uit dit Tweede Kamer-rapport is, dat de Staten-Generaal een grondwettelijk instemmingsrecht bij de uitzending van militaire eenheden moeten krijgen. Dit in afwijking van de huidige procedure waarbij de Kamer over een zogeheten 'materieel instemmingsrecht' beschikt. Voor met een regeringsreactie op het rapport Van Baalen te komen, besloot de regering echter eerst opnieuw advies bij de AIV in te winnen. Dit resulteerde in advies nummer 56.

In dat advies blijft de AIV bij zijn eerdere conclusie uit advies nummer 34, namelijk dat het materiële instemmingsrecht van de Tweede Kamer voldoende is om de positie van het parlement te waarborgen. In de ogen van de AIV is een Grondwetwijziging dan ook niet nodig. Het laatste woord is immers altijd aan de Staten-Generaal dat de regering te allen tijde naar huis kan sturen. Hoewel het in theorie mogelijk is dat de regering troepen uitstuurt tegen de zin van de Staten-Generaal, is de politieke praktijk in Nederland dat de regering daarbij altijd eerst een (ruime) meerderheid van de Tweede Kamer tracht te verkrijgen.

De regeringsreactie op advies nummer 56 is tevens de regeringsreactie op het rapport van de Kamerwerkgroep NRF. In deze reactie volgt de regering de argumentatie van de AIV en komt ook zij uit op het eindoordeel dat een grondwetwijziging niet nodig is: het materiële instemmingsrecht voldoet in de praktijk, aldus de regering. Wel zegt de regering de Kamer toe in voorkomende geval uit te gaan van een 'actieve informatieplicht'. In dit kader zal de regering het Toetsingskader-2001 actualiseren en verbreden. Eind 2008 was een Algemeen Overleg tussen de regering en de Tweede Kamer gepland over de twee adviezen (van de Kamer en van de AIV)

Current Interest (March 2004), which devotes attention to the decision-making procedure for the deployment of two standing multinational military forces, namely the NATO Response Force (NRF) and the EU Battlegroups.

In advisory report No. 34, the AIV concludes, among other things, that the potential for the Dutch parliament to influence the final stage of decision-making on the deployment of such multinational forces has diminished, as it already agreed to the allocation of Dutch units to such forces at an earlier stage. The Netherlands would cut a poor figure internationally if it were to decide to withdraw its troops at the last moment.

Partly in response to this report, as well as in connection with the difficult political decision-making process concerning the Uruzgan mission at the end of 2005, the House of Representatives' temporary working group on the NRF on 19 June 2006 published its own report on this issue, entitled *Deployment with Consent: The Role of the House of Representatives in relation to the Deployment of Military Personnel Abroad* (Inzet met instemming: de rol van de Tweede Kamer bij het uitzenden van militairen) ('the Van Baalen report'). The main conclusion of this report was that the States General should be granted a constitutional right of consent with regard to the deployment of military units, in contrast to the current procedure under which the House of Representatives only has a substantive right of consent. Before responding to the Van Baalen report, however, the government decided to ask the AIV for advice again. This led to the publication of advisory report No. 56.

In this report, the AIV stands by its earlier conclusion in advisory report No. 34 that the House of Representatives' 'substantive' right of consent is sufficient to protect the status of the Dutch parliament. The AIV accordingly believes that a constitutional amendment is unnecessary, as the States General always has the final say in the sense that it can dismiss the government at any time. Although it is theoretically possible for the government to deploy troops against the wishes of the States General, in practice the government always tries to secure the support of a (large)

majority in the House of Representatives.

The government's response to advisory report No. 56 also serves as its response to the report of the House of Representatives' working group on the NRF. In its response, the government follows the AIV's reasoning and also reaches the conclusion that a constitutional amendment is unnecessary. According to the government, the 'substantive' right of consent is sufficient in practice. Where appropriate, however, it does undertake to act on the basis of an active duty to inform the House. In this context, the government will update and broaden the Terms of Reference for Decision-Making for the Deployment of Military Units Abroad 2001 (also known as the Assessment Framework). The government and the House of Representatives' Permanent Committee were due to debate on the two advisory reports (of the House of Representatives and the AIV) and the government's response at the end of 2008. This has been postponed until 2009.

GOVERNMENT RESPONSE to ADVISORY REPORT No. 58: *The Finances of the European Union*

On 11 April 2008, the AIV received the government's response to its advisory report on the finances of the European Union. The government believes that the report contains a number of useful recommendations to bring into the European debate on the budget review and that its starting points for the EU budget review are very similar to the report's recommendations. The government's view is that EU policy should be based on subsidiarity, added value and solidarity. In addition, it must also be efficient and capable of being carried out effectively. It is natural to adopt a European approach to activities that transcend national boundaries.

During the EU budget review, the government's core principle will be that the Netherlands advocates a broad reassessment after 2013 aimed at realising fundamental reform and modernisation of EU spending and the EU revenue system. In the government's view, the review of the budget begins with the reform of expenditure. This requires a debate on several issues, including policy, added value, subsidiarity and

alsmede over de regeringsreactie. Dit debat is echter uitgesteld tot 2009.

REACTIE op ADVIES nummer 58: *De financiën van de Europese Unie*

Op 11 april 2008 ontving de AIV de regeringsreactie op dit advies. De regering is van mening dat het advies een aantal nuttige aanbevelingen bevat om de Europese discussie met betrekking tot de begrotingsevaluatie aan te gaan. De uitgangspunten voor de EU-begrotingsevaluatie vertonen volgens de regering veel overeenkomsten met de aanbevelingen in het advies. Het kabinet is van mening dat het EU-beleid gebaseerd zou moeten zijn op subsidiariteit, toegevoegde waarde en solidariteit. Bovendien moet het EU-beleid efficiënt en effectief uit te voeren zijn. Bij activiteiten met een aantoonbaar grensoverschrijdend karakter ligt een Europese aanpak voor de hand.

Het centrale uitgangspunt van het kabinet tijdens de EU-begrotingsevaluatie is dat Nederland na 2013, een brede herziening voorstaat met als doel een fundamentele hervorming en modernisering van de EU-uitgaven en het inkomstensysteem teweeg te brengen. De herziening van de begroting begint volgens de regering bij de hervorming van de uitgaven. Om dit te bereiken moet discussie worden gevoerd over onder meer beleid, meerwaarde, subsidiariteit en solidariteit. Pas als blijkt dat onvoldoende hervormingen aan de uitgaankant gerealiseerd kunnen worden, liggen correcties aan de inkomstenkant voor de hand.

In het advies komt naar voren dat 'verdere hervormingen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en een concentratie van de convergentiesteun op de armere lidstaten, het aandeel van GLB- en Cohesieuitgaven zal doen verminderen. Hierdoor wordt 'een verschuiving' van middelen naar onder andere beleid ter versterking van de concurrentiekracht (Lissabon) en het extern beleid mogelijk. De regering stelt dat dit advies in grote mate overeen komt met de kabinetspositie. De regering zal in de loop van 2008 een notitie inzake het GLB naar de Tweede Kamer sturen.

De regering steunt de aanbevelingen om een groter deel van de EU-begroting te besteden aan kennis en innovatie, met

name voor projecten waar sprake is van schaalvoordelen door een Europese aanpak. Ook ondersteunt de regering de aanbevelingen om de cohesie- en structuurmiddelen te beperken tot de minst welvarende EU-lidstaten, en om het plafond aan inkomsten per land te handhaven. De regering stelt in tegenstelling tot de AIV meer te voelen voor een correctiemechanisme aan de inkomstenkant, dan aan de uitgavenkant.

Het kabinet is met de AIV van mening dat het eigen middelensysteem rechtvaardig, transparant en eenvoudig moet zijn, met lage inningskosten. Het kabinet ziet afdracht gebaseerd op relatieve welvaart (het BNI-middel) als het meest geschikte middel om de uitgaven van de Unie te financieren. De AIV pleit op de lange termijn voor een Europees eigen middelensysteem gerelateerd aan de BTW. De regering geeft echter aan geen voorstander te zijn van een Europese belasting, zoals het toewijzen van een deel van de nationale BTW aan de EU. Concluderend stelt de regering dat het advies grotendeels in lijn is met het kabinetsbeleid en een nuttige inbreng vormt voor de verdere discussie over de financiën van de EU.

REACTIE op ADVIES nummer 59: *De inhuur van private militaire bedrijven: een kwestie van verantwoordelijkheid*

Op 14 december 2007 bracht de AIV advies nummer 59 uit over de inhuur van private militaire bedrijven in operatiegebieden. Het advies mocht zich vanaf dag één in een grote belangstelling van de politiek en de media verheugen. Nog steeds wordt er in de literatuur en de media regelmatig aan gerefereerd. Het bijzondere van dit advies is namelijk dat daarin voor het eerst een overzicht van de Nederlandse inhuur in operatiegebieden wordt gegeven. Daaruit blijkt dat Nederland, veel meer dan vooraf algemeen werd gedacht, in operatiegebieden gebruik maakt van private militaire bedrijven. Zo is het nog steeds onbekend wat het precieze aantal contractanten is, die door Nederland in Afghanistan worden ingehuurd. Er is sprake van dat Nederland in Afghanistan op elke drie militairen één contractant inhuurt, maar misschien zijn het er nog wel meer. Opvallend is dat de Tweede Kamer ook niet erg op duidelijkheid aandringt, terwijl het wel van de precieze functieaantallen van het militaire personeel op de hoogte wil zijn.

solidarity. Adjustments on the revenue side only make sense once it is apparent that insufficient reforms can be achieved on the expenditure side.

The advisory report states that further reform of the common agricultural policy (CAP) and concentration of convergence support on the poorer member states will reduce the proportion of the budget that is spent on the CAP and cohesion policy. This could 'free up' resources for spending in other areas, such as policy to strengthen the European Union's competitiveness (the Lisbon agenda) and the EU's external policy. The government notes that the advisory report corresponds to a large extent with the government's position. The government will send the House of Representatives a memorandum on the CAP during 2008.

The government supports the AIV's recommendation that a larger share of the EU budget should be spent on knowledge and innovation, especially on projects generating benefits of scale by means of a Europe-wide approach. It also supports the recommendation to limit cohesion and structural funds to the least prosperous EU member states and to maintain the GNI-based ceiling. In contrast to the AIV, the government favours a correction mechanism on the revenue side instead of a correction mechanism on the expenditure side.

The government agrees with the AIV that the own resources system must be fair, transparent and simple, with low collection costs. It considers payments based on relative wealth (the GNI approach) to be the most suitable way of funding EU spending. For the long term, the AIV argues in favour of an own resources system related to VAT. However, the government does not support a European tax, such as the allocation of part of national VAT revenue to the European Union. The government concludes that the advisory report is largely in line with government policy and that it makes a useful contribution to the ongoing debate on the finances of the European Union.

GOVERNMENT RESPONSE to ADVISORY REPORT No. 59:
Employing Private Military Companies: A Question of Responsibility

The AIV published advisory report No. 59 on employing private military companies (PMCs) in operational areas on 14 December 2007. From the outset, the report attracted a great deal of political and media interest, and it is still frequently referred to in the literature and the media. What was special about the report was that it provided the first ever overview of the employment of civilian service providers in operational areas by the Netherlands. It revealed that the Netherlands makes much greater use of PMCs in operational areas than was previously thought. For example, the exact number of contractors employed by the Netherlands in Afghanistan remains unknown. It has been claimed that, for every three members of the armed forces, the Netherlands employs one contractor, but this number may be higher. It is remarkable that the House of Representatives is not pushing for greater clarity on this issue, while it does wish to be informed of the exact number of military personnel deployed in Afghanistan.

This highlights a clear disadvantage of employing PMCs, namely that doing so interferes with parliamentary scrutiny of the implementation of military operations. The advisory report identifies this as one of the risks associated with employing such service providers. In this context, the report distinguishes between political, military, legal and financial risks.

On 25 April 2008, the government sent its response to the report to the House of Representatives. The response paints a mixed picture. The government accepts many of the AIV's recommendations but also distances itself from several conclusions and recommendations. Most significantly, the government (1) distances itself from the AIV's conclusion that the armed forces 'are too dependent on private contracting'; (2) does not accept the recommendation not to subcontract tasks involving the use of force; and (3) does not appear to feel strongly about what the AIV regards as a key problem, namely the fact that in practice it will be

Hier duikt een evident nadeel van de inhuur van private militaire bedrijven op: het bemoeilijkt de parlementaire controle op de uitvoering van militaire operaties. Dit is een van de risico's die in het advies worden gesignaleerd die samen gaan met de inhuur van dergelijk diensten. Het advies maakt daarbij onderscheid tussen politieke, militaire, juridische en financiële risico's.

De regering stuurde haar regeringsreactie op 25 april 2008 naar de Tweede Kamer. Deze reactie laat een gemengd beeld zien. Enerzijds neemt de regering een groot aantal aanbevelingen van de AIV over. Anderzijds neemt de regering ook afstand van een aantal conclusies en aanbevelingen van de AIV. De belangrijkste drie daarvan zijn: 1) de regering neemt afstand van de conclusie van de AIV dat de krijgsmacht 'te afhankelijk is van private inhuur'; 2) de regering neemt het advies om geen geweldstaken uit te besteden niet over; en 3) de regering lijkt niet zo zwaar te tillen aan wat door de AIV als een belangrijk bezwaar wordt gezien, namelijk het feit dat het in de praktijk, op zijn zachtst gezegd, moeilijk zal zijn ingehuurd personeel voor eventuele wandaden te vervolgen en, nog moeilijker, veroordeeld te krijgen.

Op deze regeringsreactie volgde het voor een AIV-advies zeer hoge aantal van 69 Kamervragen. Dit onderstreepte het politieke belang van dit onderwerp. In zijn antwoorden hierop erkent de minister van Defensie voor het eerst onomwonden, dat hij politiek verantwoordelijk is voor het handelen van personen in het kader van het uitvoeren van taken in opdracht van de staat. De minister antwoordt verder dat hij tevens politiek verantwoordelijk is voor de keuze of en de voorwaarden waaronder civiel personeel wordt ingehuurd. Dit is een duidelijk stap voorwaarts vergeleken met de adviesaanvraag uit 2007, waarin de minister de AIV vroeg in hoeverre hij hiervoor politiek verantwoordelijk was.

Op 23 oktober 2008 had vervolgens een Algemeen Overleg plaats over dit onderwerp. Hoewel vrijwel alle politieke partijen zich vooraf in de media kritisch over de inhuur van private militaire bedrijven hadden uitgelaten, bleef dit tijdens dit debat zonder politieke gevolgen. De regering kan doorgaan met de inhuur van militaire bedrijven. Het lijkt erop dat de Kamer en de regering in deze dezelfde, pragmatische,

overweging hebben: zonder private militaire inhuur kan de Nederlandse militaire operatie in Uruzgan niet op dezelfde voet doorgaan.

REACTIE op BRIEFADVIES nummer 13: [Een ombudsman voor ontwikkelingssamenwerking](#)

Op 31 maart 2008 werd de reactie van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking op het briefadvies 'Een ombudsman voor ontwikkelingssamenwerking' ontvangen. Hierin stelt de minister ingenomen te zijn met het positieve advies van de AIV om onder bepaalde voorwaarden een onafhankelijk, extern instituut (Ombudsman) op te zetten. Een dergelijk instituut dient te fungeren als een extern klachtenmechanisme voor bemiddeling en/of geschillenbeslechting in het kader van de Nederlandse en waar mogelijk ook internationale ontwikkelingssamenwerking. De inzet is hierbij vooral gericht op aansluiting bij en, waar nodig, versterking van lokale verantwoordingsmechanismen.

De minister geeft aan het voorstel van de AIV om een pilot te initiëren met gelijkgezinde donoren positief te benaderen. Echter, gelet op het nog open karakter van het advies en de complexe materie, is zijns inziens op korte termijn nader onderzoek gewenst. Dit onderzoek zal zich vooral moeten richten op verdere concretisering van doel, doelgroep, mogelijke partners, aanpak en operationalisering. In zijn reactie geeft de minister aan hiertoe al een eerste aanzet te hebben gegeven, waarbij de aanbevelingen van de Raad als leidraad hebben gefungeerd.

Hij stelt verder vast, dat de multilaterale Ombudsman mogelijk een bijdrage kan leveren aan de invulling van *mutual accountability* in het kader van de Verklaring van Parijs. Daarom zal ernaar worden gestreefd een pilot te starten in minimaal één en mogelijk meerdere partnerlanden en zal aansluiting worden gezocht bij bestaande internationale initiatieven op dit vlak. Belangrijke voorwaarden voor het slagen van deze opzet zijn echter voldoende interesse en betrokkenheid van zowel andere donoren als partnerlanden.

De minister zegt toe de Staten-Generaal voor het einde van 2008 te zullen rapporteren over de voortgang van deze voor-nemens.

difficult, to put it mildly, to prosecute hired personnel if they commit offences and even more difficult to convict them.

The government's response was followed by 69 parliamentary questions, an unprecedentedly high number for an advisory report, thus underlining the political significance of the issue. In his answers to the parliamentary questions, the Minister of Defence openly acknowledged for the first time that he is politically accountable for acts of persons who are performing tasks on the orders of the state. In addition, the Minister stated that he also bears political accountability for the decision to employ civilian personnel and the conditions of their employment. This is a clear step forward in relation to the request for advice of 2007, in which the Minister asked the AIV to what extent he was politically accountable in this regard.

On 23 October 2008, the House of Representatives held a general debate on the issue. Although almost all political parties had criticised the employment of PMCs in the media beforehand, the debate did not have any political repercussions. The government can therefore continue employing PMCs. It appears that the House of Representatives and the government share the same pragmatic consideration in this regard, namely that the Dutch military operation in Uruzgan cannot continue on its present footing if the Netherlands stops employing PMCs.

GOVERNMENT RESPONSE to ADVISORY LETTER No. 13: [An Ombudsman for Development Cooperation](#)

On 31 March 2008, the AIV received the response of the Minister for Development Cooperation to its advisory letter *An Ombudsman for Development Cooperation*. In his response, the Minister notes that he is pleased with the AIV's positive recommendations concerning the establishment, subject to certain conditions, of an independent, external Ombudsman institution. Such a body should serve as an external complaints mechanism for the purpose of mediating and/or resolving disputes related to Dutch and, where possible, international development cooperation. The primary aim in this regard is to supplement and, if necessary, strengthen local accountability mechanisms.

The Minister welcomes the AIV's proposal to initiate a pilot scheme with like-minded donors. Given the complexity of the issue and the necessarily inconclusive nature of the AIV's advice, however, he notes that further analysis is required in the short term. This analysis should focus on clarifying the objective, the target group and potential partners and on determining how to activate and operate the pilot. In his response, the Minister notes that he has already initiated this process, using the AIV's recommendations as a guideline.

The Minister also notes that a multilateral Ombudsman could possibly contribute to the implementation of mutual accountability within the framework of the Paris Declaration on Aid Effectiveness. The government will therefore work to establish a pilot scheme in at least one, and possibly more, partner countries and will look for synergies with existing international initiatives in this area. Sufficient interest and involvement from donors and partner countries will be major factors in the success or failure of these efforts.

Finally, the Minister undertakes to inform the States General about progress in this area before the end of 2008.

ADVIEZEN IN BEHANDELING

RONDE DE JAARWISSELING 2008-2009 HAD DE AIV DE VOLGENDE adviesaanvragen in behandeling.

Adviesaanvraag Transitional Justice

Op 7 april 2008 ontvingen de AIV en de CAVV gezamenlijk een adviesaanvraag over *transitional justice*. Het gaat hierbij met name over het debat rond de verhouding tussen verschillende doelstellingen van *transitional justice* zoals straffen en/of verzoenen; de keuze tussen enerzijds vrede en stabiliteit en anderzijds vervolging voor mensenrechtenschendingen; over de vraag welke mechanismen bijdragen aan duurzame vrede en gerechtigheid; over de rol van Nederland en/of de internationale gemeenschap bij *transitional justice*. De ministers leggen in de aanvraag de nadruk op de genoemde dilemma's van *transitional justice* en de mogelijke bijdrage van *transitional justice* processen en mechanismen aan gerechtigheid en duurzame vrede. Meer specifiek stelt de regering de volgende hoofdvragen:

1. Zijn er algemene wetmatigheden die een uitgangspunt moeten zijn voor keuzes bij het realiseren van het *transitional justice* proces?
2. Welk empirisch materiaal is voorhanden om te beoordelen welke vormen van *transitional justice* op welke wijze een bijdrage leveren aan duurzame vrede en gerechtigheid en tot welk advies leidt dit?
3. Welke initiatieven op het terrein van *transitional justice* dient Nederland in het kader van de ontwikkelingssamenwerking te steunen?
4. Zouden onderhandelingen met de hoofddaders van grootschalige mensenrechtenschendingen kunnen bijdragen aan het tot stand brengen van vrede? Zo ja, onder welke voorwaarden is het aanvaardbaar dat Nederland, al dan niet in het kader van de Europese Unie en de VN zulke onderhandelingen zou steunen?

Het advies wordt voorbereid door een gecombineerde commissie bestaande uit leden van de twee adviesraden onder voorzitterschap van prof.dr. M.T. Kamminga (CAVV) en mw. prof.dr. B.M. Oomen (AIV/CMR) en verder bestaande uit mw. S. Borren MA (AIV), dr. A. Bos (CAVV), prof.mr. Th.C. van Boven (AIV/CMR), prof.mr. R. Fernhout (AIV/CMR), mw. mr. C.F. Meindersma (AIV/CVV), prof.dr. P.A. Nollkaemper (CAVV),

Advisory reports currently in preparation

AT THE END OF 2008, THE AIV WAS IN THE PROCESS OF preparing the following four advisory reports.

Transitional Justice

On 7 April 2008, the AIV and the Advisory Committee on Issues of Public International Law (CAVV) received a joint request for advice on transitional justice. The request focuses on the relationship between the various objectives of transitional justice, such as punishment and/or reconciliation; the choice between peace and stability on the one hand and the prosecution of human rights violations on the other; the question of what mechanisms contribute to lasting peace and justice; and the role of the Netherlands and the international community with regard to transitional justice. In their request for advice, the Minister of Foreign Affairs and the Minister for Development Cooperation emphasise the above-mentioned dilemmas of transitional justice and the potential contribution of transitional justice processes and mechanisms to lasting peace and justice. More specifically, the government asks the following key questions:

1. Are there certain general patterns that should be followed in making the choices that will guide the transitional justice process?
2. What empirical material is available for assessing what forms of transitional justice contribute to lasting peace and justice and for describing how this occurs? What recommendations could be made on that basis?
3. What transitional justice initiatives should the Netherlands support as part of its development cooperation efforts?
4. Can negotiations with the main perpetrators of large-scale human rights violations bring peace closer? If so, what conditions should be met before the Netherlands (possibly in concert with the European Union and the United Nations) can support such negotiations?

The report is being prepared by a joint committee consisting of members from the two advisory bodies. The committee is

chaired by Professor M.T. Kamminga (CAVV) and Professor B.M. Oomen (AIV/CMR). Its other members are: Ms S. Borren (AIV), Dr A. Bos (CAVV), Professor T.C. van Boven (AIV/CMR), Professor R. Fernhout (AIV/CMR), Ms C.F. Meindersma (AIV/CVV), Professor P.A. Nollkaemper (CAVV), Ms H.M. Verrijn Stuart (AIV) and Professor E. de Wet (CAVV). Professor S. Parmentier of the Katholieke Universiteit Leuven participated in the committee's activities as an expert on transitional justice. The executive secretaries are Dr Q. Eijkman (temporary AIV executive secretary), Ms M. Hector (CAVV executive secretary) and Ms K. Wester (AIV, CMR executive secretary). They were assisted by Ms S.M.N. van Schoten (temporary member of the AIV Unit) and K. Blaazer and Ms S. van Woerden (trainees). The AIV and the CAVV expect to complete this report at the beginning of 2009.

The 3D Approach

On 13 June 2008, the AIV received a request for advice on the compatibility of political, military and development objectives in crisis management operations. This refers to the integrated approach that has developed in crisis management operations, where the defence, diplomatic and development communities collaborate closely (also known as the '3D approach').

The central question that the AIV must answer is how the political, military and development objectives of crisis management operations relate to each other in theory and practice. To what extent can these objectives be integrated into a single coherent approach?

On the basis of its answer to this question, the AIV is to consider how an integrated approach should ideally be put into practice and in what ways the Netherlands' current operational approach could be improved. The AIV is asked to base its findings on recent literature and best practices in the Netherlands and elsewhere. As a follow-up to this central question, the AIV is asked to answer four more specific questions. Some of these questions relate to expectations in Western society with regard to crisis management operations. Others concern the relationship between the political, military

mw. mr. H.M. Verrijn Stuart (AIV) en mw. prof.dr. E. de Wet (CAVV). Prof.dr. S. Parmentier van de Katholieke Universiteit Leuven, heeft als deskundige op het terrein van *transitional justice* deelgenomen aan de werkzaamheden van deze commissie. Het secretariaat wordt gevoerd door mw. mr.dr. Q. Eijkman (tijdelijk secretaris AIV), mw. mr. M. Hector (secretaris CAVV) en mw. K. Wester (AIV/secretaris CMR). Zij werden daarin bijgestaan door mw. S.M.N. van Schoten (tijdelijk staf-lid AIV), en de stagiaires K. Blaazer en mw. S. van Woerden. Naar verwachting zal het advies begin 2009 worden afgerond.

Adviesaanvraag 3D-benadering

Op 13 juni 2008 ontving de AIV een adviesaanvraag over de verenigbaarheid van politieke, militaire en ontwikkelingsdoelen in crisisbeheersingsoperaties. Hiermee wordt bedoeld op de in crisisbeheersingsoperaties gegroeide geïntegreerde aanpak, waarbij steeds hechter wordt samengewerkt tussen diplomatie, defensie en ontwikkelingssamenwerking (ook wel de '3D-benadering' genoemd).

De centrale vraag die de AIV dient te beantwoorden is hoe de politieke, militaire en ontwikkelingsdoelen van crisisbeheersingsoperaties zich in de praktijk en in de theorie tot elkaar verhouden. De vraag is in hoeverre deze doelen te verenigen zijn in een samenhangende aanpak?

Op basis van het antwoord op die vraag moet de AIV nagaan hoe een geïntegreerde aanpak in de praktijk vormgegeven zou moeten worden, en op welke punten de huidige Nederlandse werkwijze verbeterd zou kunnen worden. De AIV wordt verzocht hierbij zowel recente literatuur alsook *best practices* in Nederland en uit de internationale praktijk in beschouwing te nemen. Als afgeleide van deze centrale vraagstelling wordt de AIV nog een aantal meer toegespitste vragen gesteld. Een aantal van deze vragen zijn gerelateerd aan het verwachtingsniveau dat in westerse samenlevingen bestaat ten aanzien van crisisbeheersingsoperaties. Enkele andere vragen houden verband met de verhouding tussen de politieke, de militaire en de ontwikkelingsdoelen bij crisisbeheersingsoperaties. De regering verzoekt de AIV om het advies in januari gereed te hebben, zodat het kan worden meegenomen in de verkenningen naar de toekomst van de krijgsmacht.

Dit advies wordt voorbereid door een gecombineerde commissie onder leiding van lt-gen. b.d. M.L.M. Urlings (AIV/vicevoorzitter CVV). De commissie bestond verder uit: drs. D.J. Barth (CVV), dr. B.S.M. Berendsen (COS), mw. dr. I. Duyvesteyn (CVV), dr. Ph.P. Everts (CVV), prof.dr. W.J.M. van Genugten (AIV/voorzitter CMR), mw. prof.dr.ir. D.J.M. Hilhorst (COS), prof.dr. K. Koch (CVV), sbn. b.d. R.M. Lutje Schipholt (CVV), mw. dr. C.M. Megens (CVV), mw. mr. C.F. Meindersma (CVV), drs. J. Ramaker (CVV), lt-gen. b.d. H.W.M. Satter (CVV), mw. drs. M. Sie Dhian Ho (AIV). Het secretariaat wordt gevoerd door drs. J.M.D. van Leeuwe (secretaris CVV), hierbij ondersteund door mw. S van Woerden (stagiaire).

Adviesaanvraag Oostelijke bureu

Op 7 november 2008 ontving de AIV van de regering een adviesaanvraag over het beleid van de Europese Unie met betrekking tot de oostelijke buurlanden. De oorlog tussen Rusland en Georgië in de zomer van 2008 heeft geleid tot hernieuwde politieke aandacht voor de oostelijke dimensie van het Europees Nabuurschapsbeleid. De Europese Commissie komt in november 2008 met voorstellen voor een 'Oostelijk Partnerschap', waaraan de Europese Raad van maart 2009 zijn goedkeuring zal moeten geven. Daarnaast hebben verschillende EU-lidstaten voorstellen gedaan om de relatie met de oostelijke bureu te intensiveren. In dit licht heeft de regering de AIV gevraagd om een bijstelling te geven van zijn advies 'De nieuwe oostelijke buurlanden van de Europese Unie' uit 2005. De regering stelt de AIV de volgende vragen:

1. Wat zou de meerwaarde zijn van het 'Oostelijk Partnerschap' boven de mogelijkheden die het Europees Nabuurschapsbeleid reeds biedt? Hoe verhoudt dit Partnerschap zich tot de notie van 'Partenariaat' zoals door het kabinet beschreven in de notitie inzake het Partenariaat die de Kamer op 14 mei 2008 toeging?
2. Het is voor de regering een gegeven dat enige vorm van toetredingsperspectief voor de oostelijke bureu niet aan de orde is. Wat zijn de mogelijkheden (instrumenten e.d.), binnen de kaders van het vigerende Europees Nabuurschapsbeleid (ENB), om de betrekkingen met deze landen te intensiveren?

and development objectives of crisis management operations. The government has asked the AIV to complete the report by the end of January 2009 so that it can be included in the armed forces policy review.

The report is being prepared by a joint committee chaired by Lieutenant General M.L.M. Urlings (retd.) of the AIV and the Peace and Security Committee (CVV). The other members of the committee are: D.J. Barth, Dr I. Duyvesteyn, Dr P.P. Everts, Professor K. Koch, Rear Admiral R.M. Lutje Schipholt (retd.), Dr C.M. Megens, Ms C.F. Meindersma, J. Ramaker and Lieutenant General H.W.M. Satter (retd.) (all CVV); Dr B.S.M. Berendsen and Professor D.J.M. Hilhorst of the Development Cooperation Committee (COS); Professor W.J.M. van Genugten, AIV, chair CMR); and Ms M. Sie Dhian Ho (AIV). The executive secretary is J.M.D. van Leeuwe, assisted by Ms S. van Woerden (trainee).

Eastern Neighbours

On 7 November 2008, the government sent the AIV a request for advice on the European Union's policy with regard to its eastern neighbours. The war between Russia and Georgia in the summer of 2008 revived political interest in the Eastern Dimension of the European Neighbourhood Policy (ENP). In November 2008, the European Commission presented its proposals for an Eastern Partnership, which are to be approved by the European Council in March 2009. In addition, various member states have put forward proposals on strengthening the EU's ties with its eastern neighbours. In the light of these developments, the government requests the AIV to publish an update to its 2005 advisory report *The European Union's Eastern Neighbours*. The government asks the AIV the following questions:

1. What added value would the Eastern Partnership provide beyond the possibilities currently afforded by the ENP? How would this Partnership relate to the new forms of partnership status (*partenariaat*) proposed by the Dutch government in the memorandum submitted to Parliament on 14 May 2008?

2. The government has ruled out any accession prospects for the European Union's eastern neighbours. What options (e.g. instruments) would be available within the current ENP to strengthen relations with these countries?
3. What lessons can be learnt from the Union for the Mediterranean with regard to a possible multilateral cooperation partnership with the European Union's eastern neighbours?
4. In using its policy instruments, should the European Union distinguish between the eastern ENP countries in the Caucasus, on the one hand, and Ukraine, Moldova and ultimately (depending on the development of democracy and the rule of law) Belarus, on the other? To what extent would it be possible to enhance cooperation among the eastern neighbours themselves?
5. In what way could Russia be involved in the proposed Eastern Partnership?

The report is being prepared by a joint working group chaired by Professor A. van Staden of the AIV and the European Integration Committee (CEI). The other members of the working group are: Professor F.J.M. Feldbrugge and A.P.R. Jacobovits de Szeged (external experts); P van Ham of the Peace and Security Committee (CVV); T.P. Hofstee of the Human Rights Committee (CMR); F.D. van Loon of the Development Cooperation Committee (COS); Professor J.Q.T. Rood, C.G. Trojan and Professor J.W. de Zwaan (all CEI); and E.P. Wellenstein (honorary member). The executive secretary is Dr D.E. Comijs. The AIV expects to complete this report, in stages, in the first six months of 2009.

Climate and Security

On 10 July 2008, as a follow-up to the advisory report on climate change, energy and poverty reduction, the Minister of Defence sent the AIV a request for advice on 'the expected effects of climate change on the international security situation over the next 20 years'. This request was submitted in the framework of the armed forces policy review and asks the following two questions:

3. Wat zijn de lessen die een multilateraal samenwerkingsverband met de oostelijke burens kan trekken uit de Unie voor de Mediterrane Regio?
4. Zou de Unie bij de inzet van haar instrumentarium moeten differentiëren tussen enerzijds de Oostelijke ENB-landen in de Kaukasus, en anderzijds Oekraïne, Moldavië en (op termijn, indien rechtsstaat en democratie zich ontwikkelen) Wit-Rusland? In hoeverre kan de samenwerking tussen de oostelijke burens onderling worden versterkt?
5. Op welke wijze zou Rusland betrokken kunnen worden bij het voorziene Oostelijk Partnerschap?

Het advies wordt voorbereid door een gecombineerde werkgroep bestaande uit onder leiding van prof.dr. A. van Staden (AIV/voorzitter CEI). De commissie bestond verder uit: prof.dr. F.J.M. Feldbrugge (externe deskundige), drs. P van Ham (CVV), drs. T.P. Hofstee (CMR), mr. A.P.R. Jacobovits de Szeged (externe deskundige), drs. F.D. van Loon (COS), prof.dr. J.Q.Th. Rood (CEI), mr. C.G. Trojan (CEI), drs. E.P. Wellenstein (erelid) en prof.dr. J.W. de Zwaan (CEI). Het secretariaat wordt gevoerd door mw. dr. D.E. Comijs (secretaris CEI). Dit advies wordt vermoedelijk, gefaseerd, in de eerste helft van 2009 afgerond.

Adviesaanvraag klimaat en veiligheid

Aanvullend op de eerder besproken totstandkoming van een advies over 'klimaat, energie en armoedebestrijding', heeft de AIV van de minister van Defensie op 10 juli 2008 een adviesaanvraag ontvangen over 'de te verwachten gevolgen van klimaatverandering voor de internationale veiligheidssituatie in de komende twintig jaar'. Deze adviesaanvraag is gesteld in het kader van de verkenningen naar de toekomst van de krijgsmacht en er worden twee concrete vragen gesteld:

1. Met welke gevolgen van klimaatverandering voor de internationale veiligheidssituatie moet in de komende twee decennia rekening worden gehouden? In hoeverre moet daarbij worden gedacht aan overstromingen, droogte, nieuwe grensdisputen, veranderingen van geopolitieke aard, verlegging van vaarroutes, grotere migratiestromen en toegang tot grondstoffen?

2. Wat zou het beroep op de Nederlandse krijgsmacht kunnen zijn dat hieruit voortvloeit, bijvoorbeeld in het kader van de internationale respons op humanitaire nood-situaties en mogelijke conflictsituaties?

De advisering in de vorm van een briefadvies wordt voorbereid door een gecombineerde commissie onder leiding van sbn. b.d. R.M. Lutje Schipholt (voorzitter/CVV) en prof.dr. L.B.M. Mennes (vicevoorzitter/COS). De commissie bestond verder uit: dr. B.S.M. Berendsen (COS), dr. Ph.P. Everts (CVV), lt-gen. b.d. H.W.M. Satter (CVV), drs. E.P. Wellenstein (erelid) en gen-maj. marns. b.d. mr.drs. C. Homan (extern deskundige). De commissie werd ambtelijk ondersteund door de contactpersonen prof.dr. J.G. Siccama namens het ministerie van Defensie en mr. P.J. de Vries en ir. V.P.M.E. van Zeijst namens het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het secretariaat wordt gevoerd door drs. J.M.D. van Leeuwe (secretaris CVV), daarin bijgestaan door mw. S.M.N. van Schoten (tijdelijk staflid AIV) en stagiaire mw. S. van Woerden.

1. What effect is climate change expected to have on the international security situation over the next two decades? To what extent will we have to deal with floods, droughts, new border disputes, geopolitical changes, shifting maritime transport routes, increased migration flows and restricted access to natural resources?
2. What implications will these changes have for the role played by the Dutch armed forces as they are called upon to respond to international humanitarian emergencies and possible conflict situations?

This advisory letter is being prepared by a joint committee chaired by Rear Admiral R.M. Lutje Schipholt (retd., CVV). Its other members are: Dr B.S.M. Berendsen (COS), Dr P.P. Everts (CVV), Major General (Marine Corps) C. Homan (retd.) (external expert), Professor L.B.M. Mennes (vice-chair, COS), Lieutenant General H.W.M. Satter (retd., CVV) and E.P. Wellenstein (honorary member). The committee was assisted by civil service liaison officers Professor J.G. Siccama, on behalf of the Ministry of Defence, and P.J. de Vries and V.P.M.E. van Zeijst, on behalf of the Ministry of Foreign Affairs. The executive secretary is J.M.D. van Leeuwe, assisted by Ms S.M.N. van Schoten (temporary member of the AIV Unit) and Ms S. van Woerden (trainee).

EXTERNE CONTACTEN EN OVERIGE ACTIVITEITEN

External contacts and other activities

Contacts with the government and parliament

Summary of the meeting between the COS and the Minister for Development Cooperation on 28 January 2008

On 28 January 2008, the annual meeting between the Minister for Development Cooperation and the Development Cooperation Committee (COS) took place in the form of an exchange of views on the Minister's policy aims and the advice given by the AIV. The Minister welcomed the recently published advisory letter *An Ombudsman for Development Cooperation*. The parties also discussed possible future advisory reports and the Work Programme for 2008. Topics mentioned in this context included: security of energy supply; climate change and poverty reduction; population issues and development cooperation; and the role and position of international financial organisations. A potential advisory report on the effectiveness of development aid was also discussed.

Summary of the meeting between the chair of the AIV and the Programme Secretary-General of the Ministry of the Interior and Kingdom Relations on 20 February 2008

On 20 February 2008, the chair of the AIV met with Roel Bekker, the Programme Secretary-General of the Ministry of the Interior and Kingdom Relations, with responsibility for civil service reform. In his comments, the chair of the AIV once again emphasised the now familiar key criticisms of the current review, namely that the advisory system will not actually be improved and that the strategic role of the advisory councils is incompatible with a 'card-index model'. Mr Bekker said that work was under way to substantiate the plans and develop scenarios. He also repeated the familiar arguments regarding 'excessive bureaucracy' and the need to cut costs.

Summary of the meeting between the CEI and the Minister for European Affairs on 26 February 2008

On 26 February 2008, a meeting took place between the European Integration Committee (CEI) and the Minister for

Contacten met de regering en het parlement

Beknopt verslag van het gesprek tussen de COS en minister Koenders op 28 januari 2008

Op 28 januari 2008 vond het jaarlijkse gesprek tussen de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de Commissie Ontwikkelingssamenwerking plaats in de vorm van een gedachtewisseling over zijn beleidsvoornemens en over de advisering van de AIV. De minister reageerde positief op het onlangs uitgebrachte briefadvies inzake een ombudsman voor ontwikkelingssamenwerking. Ook kwamen eventuele toekomstige advisering en het werkprogramma 2008 aan bod. In dat verband zijn genoemd energieleveringszekerheid, klimaatverandering en armoedebestrijding, bevolkingsproblematiek en ontwikkelingssamenwerking en de rol en positie van de internationale financiële organisaties. Ook is gesproken over mogelijke advisering over de effectiviteit van de ontwikkelingshulp.

Beknopt verslag van het gesprek tussen de voorzitter van de AIV en SG Bekker (BZK) op 20 februari 2008

Op 20 februari 2008 heeft de voorzitter van de AIV een gesprek gehad met programma-SG Bekker (BZK). In zijn bijdrage heeft hij, de al bekende hoofdpunten van kritiek op de huidige herzieningsoperatie opnieuw benadrukt. Belangrijkste elementen daarbij waren, dat er niet echt iets wordt verbeterd in het adviesstelsel en dat de strategische functie van adviesraden zich niet verenigt met een 'kaartenbakmodel'. De heer Bekker gaf aan dat nu hard wordt gewerkt aan een nadere onderbouwing van de plannen en aan het uitwerken van scenario's. Verder herhaalde hij de al bekende punten over 'ambtelijke drukte' en bezuinigingen.

Beknopt verslag van het gesprek tussen de CEI en staatssecretaris Timmermans op 26 februari 2008

Op 26 februari 2008 vond een gesprek plaats tussen de Commissie Europese Integratie en staatssecretaris Timmermans over het recent uitgebrachte advies en mogelijke adviesonderwerpen. Uitgebreid werd, in waarderende zin, ingegaan op het kort daarvoor uitgebrachte advies inzake de financiën van de Europese Unie. Vervolgens werd gesproken over mogelijke onderwerpen voor toekomstige advisering. In dat verband werd onder meer ingegaan op de samenwerking in de EU op het terrein van Justitie en Binnenlandse Zaken

(JBZ), over het verbeteren van het Europees toezicht op de financiële markten, over de besluitvorming in de Europese Unie na de ratificatie van het Verdrag van Lissabon en over de verhouding tussen de EU en de VS. Het gesprek verliep in constructieve sfeer en er is afgesproken, dat de weerslag van het gesprek vooral zal plaatsvinden in het werkprogramma van de AIV voor 2009.

Beknopt verslag van het gesprek tussen de voorzitter van de AIV en de Secretaris-Generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken op 16 april 2008

Op 16 april 2008 vond een kennismakingsgesprek plaats tussen de voorzitter van de AIV met de nieuwe Secretaris-Generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken, mr. E. Kronenburg. Het gesprek concentreerde zich op de positie van de adviesraden en op die van de AIV in het bijzonder. De SG benadert de problematiek weliswaar vanuit de omvangrijke bezuiniging waartoe het kabinet heeft besloten, maar ziet ook de waardevolle elementen in een constructie als die van de AIV. De voorzitter van de AIV heeft in het gesprek de sterke kanten van de AIV opnieuw benadrukt en heeft zijn zorg over de voornemens van 'uithuisplaatsing' nogmaals duidelijk geuit. Het gesprek verliep in constructieve sfeer.

Overige contacten en activiteiten

Beknopt verslag van de bijeenkomst van het Europese Netwerk van adviesraden op het terrein van landbouw en natuurbeheer (EEAC) op 10 en 11 maart 2008 in Brussel

Op 10 en 11 maart 2008 nam de secretaris van de Commissie Europese integratie en secretaris van de commissie, die het advies 'De financiën van de Europese Unie' heeft opgesteld, als expert deel aan een bijeenkomst over het gemeenschappelijk landbouwbeleid. In de presentatie van de AIV zijn de hoofdpunten van het AIV-advies over het voetlicht gebracht en is de samenhang tussen de hervorming van het landbouwbeleid en het opschonen van het correctiemechanisme benadrukt. Ook is het begrotingsinstrument in het perspectief van het bredere EU-instrumentarium geplaatst en zijn kritische noten geplaatst bij bepaalde begrotingsposten waar volgens de AIV ruimte en noodzaak is tot verschuiving.

European Affairs. The Minister praised the recently published advisory report on the finances of the European Union in detail. The discussion subsequently focused on possible topics for future advisory reports, including cooperation within the European Union in the field of Justice and Home Affairs (JHA), improving EU supervision of financial markets, EU decision-making following the ratification of the Treaty of Lisbon and the EU-US relationship. The meeting was very constructive. It was agreed that the conclusions of the meeting would primarily find expression in the AIV's Work Programme for 2009.

Summary of the meeting between the chair of the AIV and the Secretary-General of the Ministry of Foreign Affairs on 16 April 2008

On 16 April 2008, an introductory meeting took place between the chair of the AIV and the new Secretary-General of the Ministry of Foreign Affairs, Ed Kronenburg. The discussion focused on the position of the advisory councils in general and that of the AIV in particular. The Secretary-General approached the issue from the perspective of the significant cutbacks planned by the government but is also aware of the value of advisory bodies like the AIV. In the meeting, the chair of the AIV once again emphasised the AIV's strengths and clearly reiterated his concerns regarding the plan to move the AIV out of the Ministry of Foreign Affairs. The meeting was very constructive.

Other contacts and activities

Summary of the meeting of the network of European Environment and Sustainable Development Advisory Councils (EEAC) on 10-11 March 2008 in Brussels

On 10-11 March 2008, the executive secretary of the European Integration Committee (CEI) and the committee that drafted the advisory report on the finances of the European Union participated as an expert in the EEAC network's meeting on the common agricultural policy (CAP). In her presentation, she explained the key points of the above-mentioned advisory report and emphasised the link between reforming the CAP and overhauling the correction mechanism. In addition, she described the budget as part of a wider range

of EU instruments and made critical comments concerning certain budget items that, in the AIV's view, can and should be changed.

Summary of the roundtable conference on the evaluation of the EU budget on 10 April 2008

On 10 April 2008, the Social and Economic Council (SER) hosted a roundtable conference on the evaluation of the EU budget. The discussion focused on the AIV's advisory report on the finances of the European Union. The chair of the committee that drafted the report, C.G. Trojan, participated actively in the conference and chaired a panel discussion. The discussion was lively and endorsed the report's main conclusions.

Summary of the conference on private military companies on 23 May 2008

On 23 May 2008, in cooperation with the AIV, the Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael' organised a conference on private military companies (PMCs), based on the AIV's advisory report on this topic of December 2007. The conference was chaired by Major General (Marine Corps) C. Homan (retd.) of the Clingendael Institute and included speakers from the Netherlands and abroad. Introductory speeches were given by Professor A. van Staden (vice-chair of the AIV working group that prepared the advisory report on PMCs), M. te Kulve, (Managing Director of Prevent International) and Ms A.M. Buzatu (Privatisation of Security Programme Coordinator at DCAF). Following this, the assembled participants, who numbered over 30, were divided into two working groups. Working Group I considered 'Questions relating to responsibility and immunity' and was chaired by Dr C.M.J. Ryngaert (Utrecht University). There were contributions from Ms B.T. van Ginkel (Clingendael Institute) and Ms A. McDonald (T.M.C. Asser Institute). Working Group II considered 'The use of PMCs and its impact on SSR and state-building processes in the host countries: indications from a selected group of case studies' and was chaired by E. Kets (Clingendael Institute). There were contributions from S. Rynn (Saferworld) and W. Kemp (UNODC). A detailed report of the conference can be found on the website of the Clingendael Institute.

Beknopt verslag van de Rondetafelconferentie over de evaluatie van de EU-begroting op 10 april 2008

Op 10 april vond bij de SER een Rondetafelconferentie plaats over de begrotingsevaluatie van de EU. Het advies van de AIV over 'De financiën van de Europese Unie' stond centraal in de discussie. De voorzitter van de commissie die het advies heeft opgesteld, mr. C.G. Trojan was actief als deelnemer en was voorzitter van een paneldiscussie, die die dag plaatsvond. De discussie was geanimeerd en onderschreef in hoofdlijnen het gestelde in het advies.

Beknopt verslag van de PMC-conferentie op 23 mei 2008

Op 23 mei 2008 organiseerde Instituut Clingendael in samenwerking met de AIV een conferentie over Private Militaire Bedrijven. Aanleiding was het AIV-advies hierover van december 2007. Hiervoor waren ook buitenlandse sprekers uitgenodigd. Onder leiding van dagvoorzitter gen-maj. marns. b.d. mr.dr. C. Homan (Instituut Clingendael) werden inleidingen uitgesproken door prof. A. van Staden (vicevoorzitter van de AIV-commissie die het AIV/PMC-advies heeft voorbereid), dhr. M. te Kulve, (Directeur van Prevent International) en mw. A.M. Buzatu (Privatisation of Security Programme Coordinator bij DCAF). Hierna werd het gezelschap van ruim 30 deelnemers in twee werkgroepen verdeeld. Werkgroep I ging over 'Questions relating to responsibility and immunity' en stond onder leiding van dr. C.M.J. Ryngaert (Universiteit Utrecht). Er waren bijdragen van mw. mr. B.T. van Ginkel (Instituut Clingendael) en mw. A. McDonald (T.M.C. Asser Institute). Werkgroep II ging over 'The use of PMCs and its impact on SSR and state-building processes in the host countries: indications from a selected group of case studies' en stond onder voorzitterschap van dhr. E. Kets (Instituut Clingendael). Er waren bijdragen van dhr. S. Rynn (Saferworld) en van dhr. W. Kemp (UNODC). Een uitgebreid verslag van deze conferentie is te vinden op de website van Instituut Clingendael.

Verslag van de AIV-themadag op 6 juni 2008

Op 6 juni 2008 hield de AIV zijn jaarlijkse themadag, dit keer over 'De Europese Unie na Lissabon'. Ongeveer tachtig deelnemers, behalve AIV-leden ook (euro)parlementariërs, oud-bewindspersonen en vertegenwoordigers van de pers, waren in de Eerste Kamer der Staten-Generaal getuige van inleidingen door prof.dr. F.H.J.J. Andriessen (over de EU na

Lissabon), dr. B.R. Bot (over de EU en Rusland), mw. mr. M.G. Wezenbeek-Geuke (over de concurrentiekracht van de EU) en drs. D.W. Everts (over de rol van de EU in conflictsituaties). De inleidingen werden gevolgd door geanimeerde discussies onder leiding van mr. F. Korthals Altes, voorzitter van de AIV. Prof.dr. A. van Staden vatte het programma samen.

De belangrijkste bevindingen van de AIV-themadag van 6 juni, die zes dagen voordat de Ierse bevolking zich in meerderheid tegen het Verdrag van Lissabon uitsprak plaatsvond, zijn onder meer:

1. Ook na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon zal het handelingsvermogen van de EU inzake het GBVB niet veranderen. De unanimiteitsregel heerst nog steeds. In de praktijk blijkt echter steeds weer hoe moeizaam deze unanimiteit tot stand komt. Voorbeelden hiervan zijn het Europese standpunt inzake Kosovo en het mandaat van de lidstaten voor de onderhandelingen met Rusland over een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. In dit kader wordt gepleit voor 'consultatieve onthouding' zodat lidstaten de EU niet langer kunnen misbruiken door pas met een akkoord in te stemmen als eerst de eigen bilaterale geschillen zijn geregeld. Verder wordt een tekort aan leiderschap in de EU geconstateerd. Voorkomen moet worden dat de Eurolanden de kern van de EU gaan vormen. Dit zou namelijk leiden tot uitsluiting van het Verenigd Koninkrijk, terwijl dat land onmisbaar is voor het GBVB. Afsluitend wordt geconstateerd, dat het echte debat over de Europese integratie niet plaats lijkt te vinden. Daarvoor is nieuw elan nodig en dat heeft Lissabon niet gebracht.
2. Voor een goede relatie met Rusland is het van belang dat de EU noch een paternalistische, dwingende houding inneemt, noch zich naïef opstelt. De EU is een postmoderne entiteit die het moet hebben van instituties en rechtsregels, en niet zozeer van machtspolitiek. Daarentegen bedient Rusland zich juist van klassieke machtspolitiek. De onderlinge verhoudingen zijn dus ongelijk. Om deze relatie in goede banen te leiden, moeten de betrekkingen worden gereguleerd. Daarbij moet recht worden gedaan aan de wederzijdse afhankelijkheid tussen Rusland en de EU.

Report of the AIV seminar on 6 June 2008

The AIV's annual seminar was held on 6 June 2006. The subject was: 'The European Union after Lisbon'. In the assembly chamber of the Dutch Senate, around 80 participants, including AIV members, members of the Dutch parliament and the European Parliament, former ministers and members of the press heard speeches by Professor F.H.J.J. Andriessen (on the European Union after Lisbon), Dr B.R. Bot (on the European Union and Russia), Ms M.G. Wezenbeek-Geuke (on EU competitiveness) and D.W. Everts (on the European Union's role in conflict situations). These were followed by a lively debate chaired by F. Korthals Altes (AIV chair). Professor A. van Staden summarised the main conclusions of the seminar.

The main conclusions of the AIV seminar on 6 June 2008, which was held six days before a majority of the Irish electorate rejected the Treaty of Lisbon, include:

1. The European Union's ability to act in the area of the Common Foreign and Security Policy (CFSP) will not change after the entry into force of the Treaty of Lisbon, as the unanimity rule will continue to apply. In practice, however, we are constantly reminded of how difficult it is to achieve this unanimity. Examples include the European position on Kosovo and the member states' mandate for the negotiations with Russia on a new cooperation agreement. In this context, the seminar advocates 'consultative abstention', so that member states can no longer take advantage of the European Union by only consenting to an agreement after their own bilateral conflicts have been resolved. In addition, the seminar detects a lack of leadership in the EU. A situation in which the countries that have adopted the euro start to form the core of the European Union should be avoided, as this would lead to the exclusion of the United Kingdom, which is indispensable to the CFSP. In conclusion, it was noted that no genuine debate on European integration seems to be taking place, as the Treaty of Lisbon has not generated the renewed zeal that this would require.

2. In order to maintain a good relationship with Russia, the European Union must adopt an approach that is neither paternalistic and pushy nor naïve. The EU is a post-modern entity that operates on the basis of institutions and legal rules rather than power politics. Russia, in contrast, engages in classic power politics. Relations between the EU and Russia are thus asymmetrical. For the relationship to be steered in the right direction, these relations need to be regulated, while doing justice to the mutual dependence of Russia and the European Union. In this context, the European Commission's proposals to unbundle vertically integrated gas companies seem inappropriate.

Russia should be made to understand that the situation in the post-Soviet space is not a zero-sum game, whereby a victory for one side equates to a loss for the other. On the contrary, both sides would benefit from a stable solution to the various frozen conflicts involving Russia's neighbours. NATO also has a role to play in this regard, and the NATO-Russia Council is a useful body. However, Russia's idea of setting up a similar body to work with the European Union – an EU-Russia Council – is not workable, because it is at odds with the EU's treaty system. However, the EU could work towards establishing consultations with Russia along the lines of its consultations with other major powers, like the United States and China.

3. The European Commission's basic assumption is that competition is healthy and necessary in principle and that situations characterised by too little or no competition are unfavourable for consumers. In its Lisbon Strategy (2000), the European Union set itself the target of becoming the world's most competitive and dynamic knowledge economy by 2010. This strategy is based on voluntary cooperation between the member states, and it is noteworthy that the member states are willing to adopt far-reaching measures and allow their actions to be guided by these targets. This should be regarded as a success. After conducting a thorough analysis, member states examine together with market players how to resolve potential problems or

De voorstellen van de Europese Commissie tot ontbinding en splitsing van verticaal geïntegreerde gasbedrijven, lijkt in dit kader geen goede benadering.

Het moet Rusland duidelijk worden gemaakt, dat in de zogenaamde 'post-Sovjetruimte' geen sprake is van een nulsomspel, waarbij de winst van de een gelijk staat aan het verlies van de ander. Integendeel, beide partijen hebben baat bij een stabiele oplossing van de bevroren conflicten die in diverse buurlanden spelen. Ook de NAVO heeft hier een rol te spelen en het is nuttig dat er een NAVO-Rusland-Raad bestaat. Echter, de Russische gedachte om eenzelfde soort raad met de EU, een EU-Rusland-Raad op te zetten is geen werkbaar idee, omdat het haaks op de verdragssystematiek van de Unie staat. Wel zou gewerkt kunnen worden aan een overleg met Rusland dat op dezelfde leest is geschoeid als dat met andere grootmachten, zoals de VS of China.

3. Algemeen gesteld is het uitgangspunt van de Europese Commissie dat concurrentie in beginsel gezond en noodzakelijk is en dat situaties waar geen of te weinig concurrentie is, ongunstig voor de consument zijn. In de Lissabonstrategie (2000) stelde de EU zichzelf tot doel in 2010 de meest concurrerende en dynamische kennis-economie van de wereld te zijn. Deze strategie berust op samenwerking tussen de lidstaten op vrijwillige basis en het is opvallend dat de lidstaten ver willen gaan in hun maatregelen en zich laten sturen door deze doelstellingen. Dat is toch als een succes aan te merken. Na grondig onderzoek wordt met de marktpartijen gekeken, hoe eventuele problemen of leemtes kunnen worden opgelost. Soms is dat met regelgeving, soms gaat de sector zelf aan de slag. Op het terrein van energie en financiële dienstverlening zijn de belangrijkste conclusies dat deze markten sterk zijn gefragmenteerd, dat de sector verticaal is geïntegreerd en dat er weinig concurrentie over de grenzen van de lidstaten heen is. Op de energiemarkt wordt de consument ook benadeeld door de geringe transparantie (vermoedelijke prijsafspraken). Om de markt te stimuleren, c.q. de weg voor nieuwe aanbieders op de markt open te breken, wordt ontbinding van grote, verticaal geïntegreerde energiebedrijven noodzakelijk geacht. Ook

de EU-markt voor financiële dienstverlening is verre van open. Er lijkt sprake van prijsafspraken, die tot te hoge kosten voor zowel winkeliers als consumenten leiden. De sector heeft nu gekozen voor zelfregulering. Als dit onvoldoende resultaat oplevert, kan alsnog tot regelgeving worden overgaan.

4. De stelling van de heer Everts luidt dat de EU bij interventies over te weinig slagkracht beschikt en het beschreven proces in Afghanistan reden tot pessimisme geeft. Er lijkt sprake te zijn van *hard power* van de NAVO en de Verenigde Staten enerzijds en *soft power* van de EU anderzijds. De uitoefening van die *soft power* wordt verder nog verzwakt door de politieke verdeeldheid tussen de EU-landen onderling. Dit leidt ertoe dat de EU in de schaduw van de VS en de NAVO staat. Het tekort aan EU-invloed is zowel op strategisch als tactisch vlak zichtbaar en stelt de VS in staat om een dominante rol te spelen. Daarom moet de EU om zijn *soft power* goed te kunnen benutten, meer coherentie tussen de lidstaten bewerkstelligen en meer investeren in stabilisatie van Afghanistan en van de buurlanden.

De voorzitter van de AIV, mr. F. Korthals Altes, maakte tijdens de AIV-themadag bekend dat de AIV het AIV-erelidmaatschap had toegekend aan prof.dr. F.H.J.J. Andriessen en drs. E.P. Wellenstein vanwege hun grote verdiensten voor de AIV.

Beknopt verslag van de lunchbijeenkomst over het advies de EU en Rusland op 23 september 2008

Op 23 september 2008 hebben de Wetenschappelijk Raad adviseur van het ministerie van Buitenlandse Zaken en de AIV een zogeheten 'lunchlezing' georganiseerd op het ministerie van Buitenlandse Zaken over het advies over de samenwerking tussen de Europese Unie en Rusland en over de ontwikkelingen sinds het uitbrengen van het advies. Sprekers namens de AIV waren de heer Van Staden en CMR-lid en oud-ambassadeur in Moskou, de heer Hofstee. De bijeenkomst werd bijgewoond door ongeveer 45 geïnteresseerden en de discussie was geanimeerd.

Door het jaar heen hebben leden van de AIV en zijn commissies en stafleden van de AIV (actief) deelgenomen aan seminars, symposia en forumbijeenkomsten, die direct te

deficiencies. Sometimes this can be achieved by means of legislation; sometimes the sector deals with the problems itself. The main conclusions in the fields of energy and financial services are that these markets are highly fragmented, that the sector is vertically integrated and that there is little cross-border competition between member states. In the energy market, consumers are also harmed by a lack of transparency (suspected price-fixing agreements). In order to stimulate the market and open it up to new suppliers, the EU believes it is necessary to unbundle large, vertically integrated energy companies. The EU financial services market is also far from open. There appear to be price-fixing agreements that lead to high costs for retailers as well as consumers. The financial sector has now opted for self-regulation. If this does not produce sufficient results, the member states may yet opt for legislation.

4. Mr Everts argued that EU interventions lack effectiveness and that the process in Afghanistan as he described it gives cause for pessimism. NATO and the United States epitomise hard power, while the European Union epitomises soft power. The exercise of this soft power is further weakened by political disagreements between the member states. As a result, the European Union is overshadowed by the United States and NATO. EU influence is visibly lacking at both strategic and tactical level, and this allows the United States to dominate. In order to put its soft power to more effective use, the EU must therefore achieve greater coherence between the member states and invest more in stabilising Afghanistan and its neighbours.

During the seminar, the chair of the AIV, F. Korthals Altes, announced that the AIV had conferred honorary membership on Professor F.H.J.J. Andriessen and E.P. Wellenstein, in recognition of their outstanding service to the AIV.

Summary of the lunch meeting on the advisory report on the European Union and Russia on 23 September 2008

On 23 September 2008, the AIV and the senior academic adviser to the Ministry of Foreign Affairs organised a

lunchtime lecture at the Ministry on the advisory report on EU-Russia cooperation and developments in this area since the publication of the report. Professor A. van Staden and T.P. Hofstee (member of the CMR and former Dutch ambassador to Moscow) spoke on behalf of the AIV. The meeting was attended by approximately 45 people and included a lively discussion.

Throughout the year under review, members of the AIV and its committees and members of the AIV Unit actively participated in seminars, symposiums and forums directly related to the AIV's advisory reports and also attended study meetings. In addition, the executive secretary of the AIV held regular meetings with the executive secretaries of the government's other advisory councils.

maken hadden met de advisering en zijn studiebijeenkomsten bijgewoond. Ook is periodiek overlegd met de secretarissen van de andere adviesraden.

TAAK EN WERKWIJZE

DE ADVIESRAAD INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN (AIV) IS EEN per 1 januari 1998 bij wet ingesteld onafhankelijk adviesorgaan, dat adviseert over het buitenlands beleid (met inbegrip van ontwikkelingssamenwerking) en het defensiebeleid. De AIV heeft elf leden. Dit is binnen het maximum van vijftien, aangegeven in de Kaderwet Adviescolleges. De raad kent, op basis van de Wet op de AIV, vier permanente commissies voor de gebieden van de rechten van de mens (CMR), vrede en veiligheid (CVV), ontwikkelingssamenwerking (COS) en Europese integratie (CEI). De voorzitters en de vicevoorzitters van deze commissies zijn lid van de AIV; daarnaast zijn er maximaal vijftien leden per commissie.

De AIV en zijn permanente commissies zijn in het leven geroepen tegen de achtergrond van de toenemende complexiteit en verwevenheid van de internationale betrekkingen. Voor vraagstukken op de raakvlakken van de bovengenoemde gebieden brengt de AIV de deskundigheid van leden van de verschillende permanente commissies bij elkaar. Zo kunnen dwarsverbanden worden gelegd tussen de gebieden van mensenrechten, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking en Europese integratie en kan worden ingespeeld op voor Nederland belangrijke internationale ontwikkelingen. De meerwaarde van de AIV en de commissies ligt dan ook, naast de kennis en deskundigheid per beleids-terrein, in de samenhang die wordt aangebracht tussen de onderscheiden invalshoeken.

De AIV brengt adviezen uit op verzoek van de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Defensie, de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de staatssecretaris voor Europese Zaken, alsmede op verzoek van één der Kamers der Staten-Generaal.

De AIV functioneert grotendeels op basis van het wettelijk voorgeschreven werkprogramma. Met het werkprogramma wordt beoogd een globaal beeld te geven van de onderwerpen waarmee de AIV zich in een kalenderjaar zal bezighouden (voor het werkprogramma 2008: zie bijlage). In de loop van dat jaar worden de adviesaanvragen en de tijdsplanning nader gepreciseerd. Het komt voor dat onderwerpen waarover het voornemen bestond advies te vragen, afvallen, of

Tasks and working methods

THE ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS (AIV), which was established by Act of Parliament on 1 January 1998, is an independent statutory advisory body responsible for advising the government on matters relating to foreign policy (including development cooperation) and defence. The AIV has eleven members. This is below the maximum of fifteen members laid down in the Advisory Councils Framework Act. In accordance with the Advisory Council on International Affairs Act, the AIV has four permanent committees: the Human Rights Committee (CMR), the Peace and Security Committee (CVV), the Development Cooperation Committee (COS) and the European Integration Committee (CEI). The chairs and vice-chairs of these committees are members of the AIV. In addition to them, each committee has a maximum number of fifteen members.

The AIV and its permanent committees were created at a time when international relations were becoming increasingly complex and interconnected. The AIV combines the expertise of the members of its various committees when making recommendations on issues bearing on more than one of the four areas mentioned above. This allows links to be made between these areas and enables the AIV to respond to international developments with implications for the Netherlands. The added value represented by the AIV and its committees lies in its in-depth knowledge and expertise in each policy area, in combination with the connections it can establish between them.

The AIV publishes advisory reports at the request of the Minister of Foreign Affairs, the Minister of Defence, the Minister for Development Cooperation, the Minister for European Affairs and parliament.

The AIV operates largely on the basis of its statutory work programme. The work programme is intended as an overview of the subjects that the AIV plans to examine during the calendar year (see annexe for the Work Programme for

2009). The requests for advice and the time schedules are determined more precisely in the course of the year. Certain subjects for reports may be withdrawn or new requests may be made which were not included in the work programme.

In principle, the AIV meets once a month. It discusses each request for advice at the beginning of the advisory process and also adopts the final version of each advisory report. Advisory reports are drafted in permanent or ad hoc committees. The composition of these committees and the frequency of their meetings, which depend on the scope of the subject and the deadline for the completion of the report, can vary greatly.

Members and meetings

On 31 December 2008, the total number of members of the AIV and its permanent committees was 68, of whom 25 were women. For personal details of the members, see the section on the composition of the AIV and its permanent committees. On 31 December 2008, the AIV had ten members, of whom five were women. On 31 December 2008, the permanent committees (excluding chairs and vice-chairs) had 58 members, 20 of whom were women:

CEI	5 women, 11 men (excluding chair/vice-chair)
CMR	6 women, 9 men (excluding chair/vice-chair)
COS	5 women, 8 men (excluding chair/vice-chair)
CVV	4 women, 10 men (excluding chair/vice-chair)

The AIV and its committees met very frequently in 2008 in order to prepare or adopt advisory reports. The list of these meetings given below distinguishes between the plenary sessions of the AIV and the meetings of its permanent committees and temporary committees/working groups:

AIV	8
CEI	3
CMR	6
COS	7
CVV	5

dat juist adviesaanvragen aan de AIV worden voorgelegd die niet in het werkprogramma zijn vermeld.

De AIV vergadert in principe iedere maand. Aan het begin van het adviestraject worden adviesaanvragen in de AIV besproken. De uiteindelijke adviezen worden ook in de AIV vastgesteld. De adviezen worden voorbereid in (permanente) commissies of ad-hoccommissies, waarvan de samenstelling en vergaderfrequentie, afhankelijk van de intensiteit van het onderwerp en tijdsdruk waaronder de werkzaamheden worden verricht, sterk kan variëren.

Leden en vergaderingen

Het totale aantal leden van de AIV en de permanente commissies bedroeg per 31 december 2008 68, van wie 25 vrouwen. Voor de personalia wordt verwezen naar de volgende paragraaf, getiteld 'Samenstelling van de AIV en de permanente commissies'. Per 31 december 2008 bestond de AIV zelf uit 10 leden, van wie 5 vrouwen. Per 31 december 2008 tellen de permanente commissies (exclusief de voorzitters en vicevoorzitters) 58 leden, van wie 20 vrouwen.

CEI	5 vrouwen, 11 mannen (exclusief de voorzitter en de vicevoorzitter)
CMR	6 vrouwen, 9 mannen (exclusief vz/vvz)
COS	5 vrouwen, 8 mannen (exclusief vz/vvz)
CVV	4 vrouwen, 10 mannen (exclusief vz/vvz)

In het verslagjaar hebben de AIV en zijn commissies met grote regelmaat vergaderingen belegd om adviezen voor te bereiden of vast te stellen. Hieronder wordt, uitgesplitst naar de deelname uit de AIV en de (permanente) commissies/werkgroepen – het onderscheid is niet strikt – weergegeven welke vergaderingen het betreft:

AIV	8
CEI	3
CMR	6
COS	7
CVV	5

Gecombineerde werkgroepen

STER	(Schrijfgroep Toekomst EU-Rusland)	8
CTJ	(Commissie Transitional Justice)	5
CUM	(Commissie Universaliteit van Mensenrechten)	4
KEA	(Commissie Klimaat, Energie en Armoedebestrijding)	7
CNEO	(Commissie Nederlandse en Europese Ontwikkelingssamenwerking)	5
C3D	(Commissie 3D)	9
CKV	(Commissie Klimaat en Veiligheid)	5
WOB-II	(Werkgroep Oostelijke Buren II)	1

Het totale aantal vergaderingen in 2008 was 73

De Nederlandstalige adviezen worden gewoonlijk in een standaardoplage van 1250 exemplaren gedrukt en de Engelstalige versie in een standaardoplage van 1100 exemplaren. De totaaloplagen waren eind 2008:

Advies nr. 58 (Engels)	1100 exemplaren
Advies nr. 58 (Frans)	250 exemplaren
Advies nr. 59 (Engels)	1100 exemplaren
Advies nr. 60 (Nederlands)	1250 exemplaren
Advies nr. 60 (Engels)	1100 exemplaren
Advies nr. 61 (Nederlands)	1250 exemplaren
Advies nr. 61 (Engels)	1100 exemplaren
Advies nr. 61 (Frans)	200 exemplaren
Advies nr. 61 (Russisch)	200 exemplaren
Advies nr. 62 (Nederlands)	1250 exemplaren
Advies nr. 63 (Engels)	1250 exemplaren
Briefadvies nr. 12 (Engels)	1100 exemplaren
Briefadvies nr. 13 (Engels)	1100 exemplaren

Van het jaarverslag 2007 zijn 1900 exemplaren verspreid.

Joint committees/working groups

STER	(Future of EU-Russia Relations)	8
CTJ	(Transitional Justice)	5
CUM	(Universality of Human Rights)	4
KEA	(Climate Change, Energy and Poverty Reduction)	7
CNEO	(Dutch and European Development Policy)	5
C3D	(3D)	9
CKV	(Climate and Security)	5
WOB-II	(Eastern Neighbours working group II)	1

Total number of meetings in 2008 73

The standard print run of each advisory report is usually 1,250 copies of the Dutch text and 1,100 copies of the English text. At the end of 2008, the total number of copies distributed was:

Advisory report No. 58 (English)	1,100 copies
Advisory report No. 58 (French)	250 copies
Advisory report No. 59 (English)	1,100 copies
Advisory report No. 60 (Dutch)	1,250 copies
Advisory report No. 60 (English)	1,100 copies
Advisory report No. 61 (Dutch)	1,250 copies
Advisory report No. 61 (English)	1,100 copies
Advisory report No. 61 (French)	200 copies
Advisory report No. 61 (Russian)	200 copies
Advisory report No. 62 (Dutch)	1,250 copies
Advisory report No. 63 (English)	1,250 copies
Advisory letter No. 12 (English)	1,100 copies
Advisory letter No. 13 (English)	1,100 copies

The AIV distributed 1,900 copies of its 2007 Annual Report.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

Finance

THE AIV HAS BEEN ALLOCATED A BUDGET OF ITS OWN TO enable it to carry out its advisory work. The AIV makes a proposal for the size of the budget, which is then adopted by the relevant government members. The amount of work performed, and hence the scale of expenditure, remain uncertain since they depend heavily on the number and nature of the requests for advice, which means that neither is very easy to predict (more requests mean more reports and more reports mean more meetings, while the opposite is also true). In 2008, the AIV adopted four advisory reports. All the reports were published and distributed in Dutch and English, and some were also published in French and Russian. The standard print run of each advisory report is 1,250 copies of the Dutch text and 1,100 copies of the English text. Several hundred additional copies may be printed and distributed, depending on the subject.

The government approved a budget of €575,000 for 2008. The AIV's budget comprises the following principal categories of expenditure:

1. fees, entertainment expenses and travel expenses paid to chairs and vice-chairs;
2. attendance allowances, travel expenses paid to members, and catering;
3. printed materials (reports, paper, etc.);
4. fact-finding missions and books;
5. research, external activities, expertise and translations; and
6. incidental expenditure.

The members of the AIV receive a fixed annual fee. The members of the permanent committees receive an allowance for every meeting they attend. The fees and allowances are determined by ministerial order within the statutory framework.

In 2008, a total of €195,000 was paid in the form of fees and travel expenses to chairs and vice-chairs, and for the AIV

OM TE KUNNEN FUNCTIONEREN HEEFT DE AIV DE BESCHIK- king over een eigen budget. Dit budget wordt, op voorstel van de AIV, goedgekeurd door de betrokken bewindslieden. Een onzekere factor bij de AIV blijft de hoeveelheid werk en de daaraan verbonden kosten. Deze zijn in hoge mate afhankelijk van het aantal en de aard van de adviesaanvragen van de zijde van de bewindslieden en het parlement, en daarom niet altijd goed voorspelbaar (meer adviesaanvragen, meer vergaderingen, meer adviezen, of het spiegelbeeld). In 2008 zijn door de AIV in totaal 4 adviezen vastgesteld. Alle adviezen zijn in het Nederlands en in het Engels en enkele in het Frans en Russisch gepubliceerd en verspreid. De Nederlandse versies van adviezen worden in een standaardoplage van 1250 exemplaren gedrukt en de Engelse oplage van de adviezen betreft 1100 exemplaren. Afhankelijk van het onderwerp kunnen nog enkele honderden extra adviezen worden gedrukt en gedistribueerd.

Voor 2008 is door de betrokken bewindslieden een budget goedgekeurd van € 575.000. Het budget van de AIV heeft de volgende hoofdposten:

- 1) vergoedingen, representatiekosten en reiskosten van de voorzitters en vicevoorzitters;
- 2) vacatiegelden, reiskosten van de leden, en catering;
- 3) drukkosten van de adviezen, papier et cetera;
- 4) studiereizen en boeken;
- 5) onderzoek, externe activiteiten, deskundigheid, vertalingen; en
- 6) onvoorzien.

De leden van de AIV krijgen een vaste vergoeding per jaar. Leden van permanente commissies krijgen een bedrag per bijgewoonde vergadering. De bedragen zijn vastgesteld binnen de wettelijke kaders bij ministeriële regeling.

In 2008 is in totaal € 195.000 uitbetaald aan de vergoedingen, de reiskosten van de voorzitters en de vicevoorzitters en de kosten voor de themadag van de AIV. Het bedrag aan vacatiegelden en reiskosten van de leden van de permanente commissies betrof in totaal € 126.000. Aan drukkosten van de adviezen, briefpapier et cetera is in totaal circa € 114.500 uitgegeven. De totale kosten van de door de

diverse commissies gemaakte werkbezoeken en studiereizen betroffen ongeveer € 13.000. Van de budgetpost externe deskundigheid/onderzoek is circa € 30.000 aangewend. Uit de post onvoorzien is in totaal € 4.500 aangewend. In totaal brengt dat de uitgaven van de AIV in 2008 op ongeveer € 483.000. Voor de goede orde dient hierbij wel te worden opgemerkt dat de personeelslasten van de vaste staf van de AIV niet zijn verdisconteerd in dit budget, maar ten laste komen van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

seminar. A further €126,000 was paid in attendance allowances and travel expenses to the members of the permanent committees. Expenditure on printing reports, letter paper and so forth was approximately €114,500. The total costs of the working visits and fact-finding missions of the various committees were approximately €13,000. Expenditure on external expertise and research was approximately €30,000. The amount of incidental expenditure incurred was €4,500. The total expenditure of the AIV in 2008 was approximately €483,000. It should be noted for the record that the staffing costs of the AIV Unit are not included in this budget but are instead borne by the Ministry of Foreign Affairs.

SAMENSTELLING AIV EN PERMANENTE COMMISSIES

Composition of the AIV and its permanent committees

THE AIV MAY CONSIST OF NO MORE THAN FIFTEEN MEMBERS and the permanent committees of no more than seventeen members (including the chair and vice-chair). Members are appointed on the basis of expertise based on experience in international (including European) affairs, academic achievement or both. Members of the AIV and its permanent committees serve in an independent capacity and do not represent any interest group.

The total number of members of the AIV and its permanent committees ranged between 64 and 72 in 2008. The composition of the AIV and the committees is detailed below.

AIV *Advisory Council on International Affairs (AIV)*

Chair: F. Korthals Altes

Vice-chair: Vacant

Members: Ms S. Borren M.A. (from 1 May 2008), Professor W.J.M. van Genugten, Ms L.Y. Gonçalves-Ho Kan You, H. Kruijssen (until 30 April 2008), Dr P.C. Plooij-van Gorsel, Professor A. de Ruijter, Professor A. van Staden, Ms M. Sie Dhian Ho, Ms H.M. Verrijn Stuart and Lieutenant General M.L.M. Urlings (retd.)

Executive secretary: T.D.J. Oostenbrink

In Memoriam

A.L. ter Beek, who had been a member of the AIV and chaired the Peace and Security Committee (CVV) since the AIV's inception in 1997, died on 29 September 2008. From the outset, Relus ter Beek was an active member of the AIV and made a significant contribution to many advisory reports. He will be remembered as a highly engaged and expert member and as a warm and inspiring individual.

Honorary membership

On 6 June 2008, during the AIV's annual seminar on 'The European Union after Lisbon', Professor F.H.J.J. Andriessen and E.P. Wellenstein were awarded honorary membership of the AIV.

DE AIV KAN MAXIMAAL UIT VIJFTIEN LEDEN BESTAAN, DE permanente commissies uit zeventien (met inbegrip van de voorzitter en de vicevoorzitter). De leden worden benoemd op grond van hun deskundigheid. Deze kan blijken uit opgedane ervaring met internationale (waaronder Europese) vraagstukken, uit wetenschappelijke merites of uit een combinatie van beide. De leden van de AIV en de permanente commissies fungeren onafhankelijk en vertegenwoordigen geen belangengroepen.

Het totaal aantal leden van de AIV en diens permanente commissies heeft gedurende het jaar 2008 steeds tussen de 64 en 72 gelegen. Hieronder volgt de samenstelling van de AIV en de permanente commissies.

AIV *Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV)*

Voorzitter: Mr. F. Korthals Altes

Vicevoorzitter:

Leden: Mw. S. Borren MA (vanaf 1 mei 2008), prof.dr. W.J.M. van Genugten, mw. mr. L.Y. Gonçalves-Ho Kan You, drs. H. Kruijssen (tot 1 mei 2008), mw. dr. P.C. Plooij-van Gorsel, prof.dr. A. de Ruijter, prof.dr. A. van Staden, mw. drs. M. Sie Dhian Ho, mw. mr. H.M. Verrijn Stuart en lt-gen. b.d. M.L.M. Urlings

Secretaris: drs. T.D.J. Oostenbrink

In Memoriam

Op 29 september 2008 overleed de heer A.L. ter Beek, sinds de oprichting van de Adviesraad Internationale Vraagstukken in 1997 lid van de Adviesraad en voorzitter van de Commissie Vrede en Veiligheid. Relus ter Beek maakte vanaf het begin van het functioneren van de AIV actief deel uit van de AIV en heeft aan vele adviezen een belangwekkende bijdrage geleverd. Hij zal in onze gedachten blijven als een zeer betrokken en deskundig lid en als een hartelijke en inspirerende persoon.

Erelidmaatschap

Per 6 juni 2008 is, tijdens de AIV Themadag over 'de Europese Unie na Lissabon' het erelidmaatschap toegekend aan prof.mr. F.H.J.J. Andriessen en drs. E.P. Wellenstein.

Ambtelijke contactpersonen van de AIV waren dr. R.J. van der Veen (ministerie van Buitenlandse Zaken) en prof.dr. J.G. Siccama (ministerie van Defensie).

Commissie Europese Integratie

Voorzitter: Prof.dr. A. van Staden

Vicevoorzitter: Mw. dr. P.C. Plooi-j-van Gorsel

Leden: Prof.dr. J.W. de Beus, mw. prof.dr. M.G.W. den Boer, drs. H.J. Brouwer, mw. dr. M. Bulk, dr. W.F. van Eekelen, mr. E. Jansen, prof.mr. P.J.G. Kapteyn, mw. drs. K.M.H. Peijs, drs. H.C. Posthumus Meyjes, mr. W.L.E. Quaedvlieg, prof.dr. J.Q.Th. Rood, prof.dr. A. Szász, mr. C.G. Trojan, mw. mr. M.G. Wezenbeek-Geuke en prof.dr. J.W. de Zwaan

Secretaris: Mw. dr. S. Volbeda (tot 15 augustus 2008), mw. dr. D.E. Comijs (15 augustus 2008)

Ambtelijke contactpersonen van de CEI waren drs. C. van Rij (tot augustus 2008) en drs. W. Kingma (vanaf augustus 2008), mw. drs. M.L. Gerards (ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Integratie Europa) en mr. P.R.J. Dumoré, Directie Politieke Zaken (ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Politieke Zaken, tot augustus 2008).

Commissie Mensenrechten

Voorzitter: prof.dr. W.J.M. van Genugten

Vicevoorzitter: mw. mr. H.M. Verrijn Stuart

Leden: Mw. dr. K.C.J.M. Arts, prof.mr. Th.C. van Boven, drs. T. Ety, prof.mr. R. Fernhout, prof.mr. C. Flinterman, mw. prof.mr. J.E. Goldschmidt, mw. mr. C. Hak, mr. R. Herrmann, drs. T.P. Hofstee, prof.dr. M.T. Kamminga, mr. F. Kuitenbrouwer, mw. prof.dr. B.M. Oomen, prof.mr. N.J. Schrijver, mw. prof.mr. W.M.F. Thomassen en mw. J.M. Verspaget

Secretaris: Mw. drs. A.M.C. Wester

Ambtelijke contactpersonen van de CMR waren mw. drs. M.S.M. van den Heuvel (ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Mensenrechten, Goed Bestuur en Humanitaire Hulp), drs. P. van der Vliet (ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Verenigde Naties en Financiële Instellingen)

The civil service liaison officers of the AIV were Dr R.J. van der Veen (Ministry of Foreign Affairs) and Professor J.G. Siccama (Ministry of Defence).

European Integration Committee (CEI)

Chair: Professor A. van Staden

Vice-chair: Dr P.C. Plooi-j-van Gorsel

Members: Professor J.W. de Beus, Professor M.G.W. den Boer, H.J. Brouwer, Dr M. Bulk, Dr W.F. van Eekelen, E. Jansen, Professor P.J.G. Kapteyn, Ms K.M.H. Peijs, H.C. Posthumus Meyjes, W.L.E. Quaedvlieg, Professor J.Q.T. Rood, Professor A. Szász, C.G. Trojan, Ms M.G. Wezenbeek-Geuke and Professor J.W. de Zwaan

Executive secretary: Dr S. Volbeda (until 14 August 2008), Dr D.E. Comijs (from 15 August 2008)

The civil service liaison officers of the CEI were C. van Rij (until July 2008), W. Kingma (from August 2008) and Ms M.L. Gerards of the Ministry of Foreign Affairs' European Integration Department (DIE) and P.R.J. Dumoré of the Ministry of Foreign Affairs' Political Affairs Department (DPZ) (until July 2008).

Human Rights Committee (CMR)

Chair: Professor W.J.M. van Genugten

Vice-chair: Ms H.M. Verrijn Stuart

Members: Dr K.C.J.M. Arts, Professor T.C. van Boven, T. Ety, Professor R. Fernhout, Professor C. Flinterman, Professor J.E. Goldschmidt, Ms C. Hak, R. Herrmann, T.P. Hofstee, Professor M.T. Kamminga, F. Kuitenbrouwer, Professor B.M. Oomen, Professor N.J. Schrijver, Professor W.M.F. Thomassen and Ms J.M. Verspaget

Executive secretary: Ms A.M.C. Wester

The civil service liaison officers of the CMR were Ms M.S.M. van den Heuvel and A.S. Versluis (from August 2008) of the Ministry of Foreign Affairs' Human Rights, Good Governance and Humanitarian Aid Department (DMH) and P. van der Vliet

of the Ministry of Foreign Affairs' United Nations and International Financial Institutions Department (DVF).

Development Cooperation Committee (COS)

Chair: Professor A. de Ruijter

Vice-chair: H. Kruijssen (until 30 April 2008), Ms S. Borren M.A. (from 1 May 2008)

Members: Dr B.S.M. Berendsen, Professor D.J.M. Hilhorst, Professor C.J. Jepma, F.D. van Loon, G.H.O. van Maanen, Professor L.B.M. Mennes, Professor A. Niehof, A.N. Papma, Dr L. Schulpen, P. Stek, A. van der Velden, Professor L.E. Visser, Professor I. Wolffers (until 30 April 2008) and Professor E.B. Zoomers

Executive secretary: Ms W.A. van Aardenne

The civil service liaison officer of the COS was Ms S.J. Blokhuis of the Ministry of Foreign Affairs' Sustainable Economic Development Department (DDE).

Peace and Security Committee (CVV)

Chair: Vacant

Vice-chair: Lieutenant General M.L.M. Urlings (retd.)

Members: D.J. Barth, Dr A. Bloed, Dr I. Duyvesteyn, Dr P.P. Everts, Lieutenant General G.J. Folmer (retd.), Ms B.T. van Ginkel, J.S.L. Gualtherie van Weezel, Dr P. van Ham, Professor K. Koch, Rear Admiral R.M. Lutje Schipholt (retd.), Dr C.M. Megens, Ms C.F. Meindersma, J. Ramaker, Lieutenant General H.W.M. Satter (retd.) and General A.K. van der Vlis (retd.) (until 30 September 2008)

Executive secretary: J.M.D. van Leeuwe

The civil service liaison officers of the CVV were Professor J.G. Siccama of the Ministry of Defence's Directorate of General Policy Affairs (DAB), H.W. Swarttouw of the Ministry of Foreign Affairs' Security Policy Department (DVB) and Brigadier General R.J.F.M. Veltman and Deputy Chief for International Military Cooperation Commodore M.B. Hijmans (from 1 June 2008) of the Defence Staff.

en mr. A.S. Versluis (vanaf augustus 2008, ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Mensenrechten, Goed Bestuur en Humanitaire hulp).

Commissie Ontwikkelingssamenwerking

Voorzitter: Prof.dr. A. de Ruijter

Vicevoorzitter: Drs. H. Kruijssen (tot 1 mei 2008), mw. S. Borren MA (vanaf 1 mei 2008)

Leden: Dr. B.S.M. Berendsen, mw. prof.dr.ir. D.J.M. Hilhorst, prof.dr.mr. C.J. Jepma, drs. F.D. van Loon, mr. G.H.O. van Maanen, prof.dr. L.B.M. Mennes, mw. prof.dr. A. Niehof, mr. ir. A.N. Papma, dr. L. Schulpen, drs. P. Stek, ir. A. van der Velden, mw. prof.dr. L.E. Visser, prof.dr. I. Wolffers (tot 1 mei 2008) en mw. prof.dr. E.B. Zoomers

Secretaris: Mw. mr. W.A. van Aardenne

Ambtelijke contactpersoon van de COS is mw. drs. S.J. Blokhuis (ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Duurzame Economische Ontwikkeling Nationale Beleidsomgeving).

Commissie Vrede en Veiligheid

Voorzitter: Vacant

Vicevoorzitter: Lt-gen. b.d. M.L.M. Urlings

Leden: Drs. D.J. Barth, dr. A. Bloed, mw. dr. I. Duyvesteyn, dr. Ph.P. Everts, Lt-gen. b.d. G.J. Folmer, mw. mr. B.T. van Ginkel, mr. J.S.L. Gualtherie van Weezel, dr. P. van Ham, prof.dr. K. Koch, sbn. b.d. R.M. Lutje Schipholt, mw. dr. C.M. Megens, mw. mr. C.F. Meindersma, drs. J. Ramaker, Lt-gen. b.d. H.W.M. Satter en gen. b.d. A.K. van der Vlis (tot 1 oktober 2008)

Secretaris: Drs. J.M.D. van Leeuwe

Ambtelijke contactpersonen van de CVV waren prof.dr. J.G. Siccama (ministerie van Defensie, Directie Algemene Beleidszaken), drs. H.W. Swarttouw (ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Veiligheidsbeleid) en brig-gen. mr. R.J.F.M. Veltman en/of SCIMS CDR. M.B. Hijmans (vanaf 1 juni 2008), ministerie van Defensie, Defensiestaf).

STAF VAN DE AIV

DE STAF VAN DE AIV ONDERSTEUNT DE ADVIESRAAD INTERNATIONALE Vraagstukken en diens permanente commissies op de gebieden van mensenrechten, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking en Europese integratie met redactionele, organisatorische en administratieve vaardigheden. Het zwaartepunt van de ondersteuning ligt op het (helpen) voorbereiden, opstellen en uitbrengen van adviezen. Voor dit doel telt de staf van de AIV vijf beleidsmedewerkers en twee formatieplaatsen ten behoeve van de secretariële ondersteuning. Per 31 december 2008 bestaat de staf van de AIV uit: drs. T.D.J. Oostenbrink (secretaris AIV), mw. mr. W.A. van Aardenne (secretaris COS), mw. dr. D.E. Comijs (secretaris CEI, vanaf 15 augustus 2008), drs. J.M.D. van Leeuwe (secretaris CVV), mw. dr. S. Volbeda (secretaris CEI, tot 15 augustus 2008) en mw. drs. A.M.C. Wester (secretaris CMR), alsmede uit mw. J.P. de Jong, mw. C. Prinselaar en mw. I. van der Winkel (medewerkers van het secretariaat van de staf van de AIV). Een deel van 2008 is de AIV tevens bijgestaan door mw. mr.dr. Q. Eijkman en mw. S.M.N. van Schoten. Op het ministerie van Buitenlandse zaken is de staf van de AIV formatief ondergebracht bij het Bureau van de Secretaris-Generaal, maar functioneert onafhankelijk.

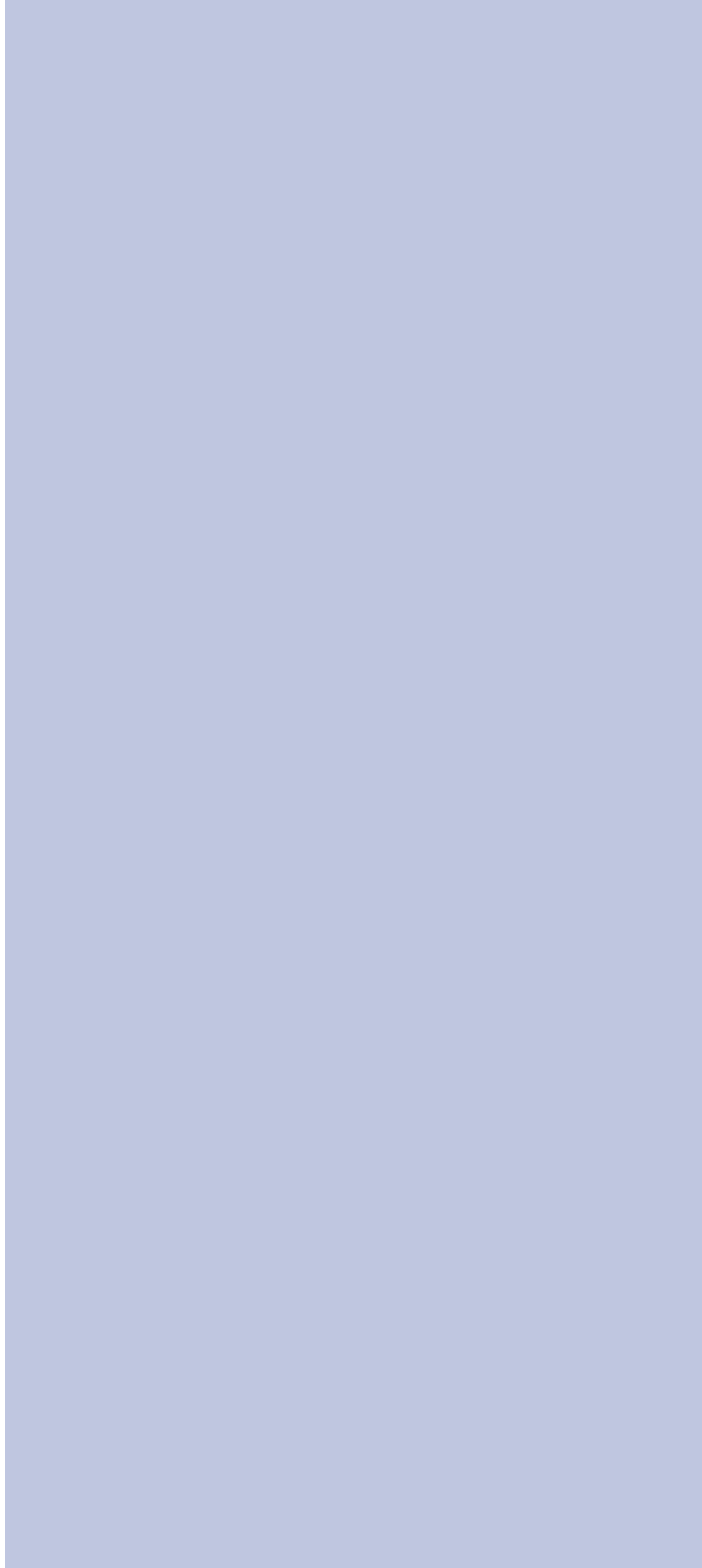
Voorts worden de werkzaamheden van de AIV ondersteund door stagiair(e)s die gedurende enkele maanden zijn verbonden aan de staf van de AIV. Zij zijn afkomstig van verschillende studierichtingen (rechten, geschiedenis, internationale betrekkingen, politicologie) van universiteiten in Nederland. In 2008 ging het om de volgende personen: de dames S.M.N. van Schoten en S. van Woerden en de heren K. Blaazer, mr. M. Erik, H. Honnef en S. van Hooff.

AIV Unit

THE AIV UNIT SUPPORTS THE ADVISORY COUNCIL ON International Affairs and its permanent committees in the fields of human rights, peace and security, development cooperation and European integration by providing editorial, organisational and administrative services. The bulk of its work relates to the drafting and production of reports. To this end, the unit includes five executive secretaries and the equivalent of two full-time employees for secretarial support. On 31 December 2008, the members of the unit were T.D.J. Oostenbrink (AIV executive secretary), Ms W.A. van Aardenne (COS executive secretary), Dr D.E. Comijs (CEI executive secretary from 15 August 2008), J.M.D. van Leeuwe (CVV executive secretary), Dr S. Volbeda (CEI executive secretary until 14 August 2008) and Ms A.M.C. Wester (CMR executive secretary). The secretariat of the unit consists of Ms J.P. de Jong, Ms C. Prinselaar and Ms I. van der Winkel. Dr Q. Eijkman and Ms S.M.N. van Schoten also assisted the AIV for part of 2008. The AIV Unit is attached to the Office of the Secretary-General at the Ministry of Foreign Affairs, but functions independently.

The AIV is also supported in its work by trainees who spend a number of months working in the AIV Unit. They come from various Dutch universities, where they study a range of different subjects (e.g. law, history, international relations and political science). In 2008, the trainees were K. Blaazer, M. Erik, H. Honnef, S. van Hooff, Ms S.M.N. van Schoten and Ms S. van Woerden.

BIJLAGEN / ANNEXES

Werkprogramma 2009³

A. LOPENDE WERKZAAMHEDEN

De volgende onderwerpen van het werkprogramma 2008 zijn thans in behandeling bij de AIV of zullen naar verwachting spoedig in behandeling worden genomen. Deze onderwerpen worden naar verwachting in 2008 afgerond.

- 1. Klimaat, energie en armoedebestrijding** (aanvraag gedateerd op 15 maart 2008).
- 2. Transitional Justice (samen met de CAVV)** (aanvraag gedateerd op 1 april 2008).
- 3. Verenigbaarheid van politieke, militaire en ontwikkelingsdoelen in crisisbeheersingsoperaties** (aanvraag gedateerd op 13 juni 2008).
- 4. De universaliteit van de rechten van de mens en culturele verscheidenheid** (aanvraag gedateerd op 21 mei 2008).

B. VOORGENOMEN ADVIESAANVRAGEN (uit het werkprogramma 2008 of anderszins)

5. De gevolgen van klimaatverandering voor vrede en veiligheid

In de bovengenoemde adviesaanvraag over klimaat energie en armoede is het onderwerp veiligheid buiten haken geplaatst. Het ministerie van Defensie heeft in juli 2008 aangegeven toch nog een aanvraag te willen formuleren over dit onderwerp. Een advies zou dan gereed moeten zijn tegen het einde van 2008. Vraagstelling: met welk beroep moet in de komende twee decennia rekening worden gehouden met betrekking tot de internationale respons op humanitaire noodsituaties en mogelijke conflictsituaties ten gevolge van klimaatverandering (overstromingen, droogte, grensdisputen, migratiestromen)? Welke rol zou de inzet van militaire middelen daarbij kunnen spelen? Wat zou het beroep kunnen zijn dat hieruit voortvloeit voor de Nederlandse krijgsmacht? (Aan deze aanvraag wordt gewerkt).

- 6. Bevolkingsproblematiek en ontwikkelingssamenwerking** (uit het werkprogramma 2008; aan deze aanvraag wordt gewerkt).
- 7. Transnationale netwerken en internationale regimes** (uit werkprogramma 2008; deze aanvraag wordt eind 2008 verwacht).

C. NIEUWE VOORGENOMEN ADVIESAANVRAGEN

1. De rol van de EU op het wereldtoneel in het licht van het Verdrag van Lissabon

Het Verdrag van Lissabon zal uit institutioneel oogpunt, met zijn vaste ER-voorzitter en zijn Hoge Vertegenwoordiger voor het buitenlands beleid, leiden tot een versterking van de centrale regiefunctie juist op buitenlands terrein (de vakraden die zich met intern beleid bezighouden blijven immers onderworpen aan de roulerende voorzitterschappen). Te verwachten is dat niet alleen de Hoge Vertegenwoordiger, maar juist ook de EU-voorzitter een rol zal claimen bij externe betrekkingen, de toppen tussen de EU en andere landen en bij multilaterale bijeenkomsten waar de EU

³ De tekst van dit werkprogramma is in augustus 2008 vastgesteld. Een deel van de advisering is in 2008 afgerond en daarop wordt eerder in dit jaarverslag ingegaan.

AIV Work Programme for 2009

A. CURRENT ACTIVITIES

Some of the following topics from the 2008 work programme are already being addressed by the AIV; others will be taken up shortly. All four are expected to be completed by the end of the year.

- 1. Climate change, energy and poverty reduction** (request dated 15 March 2008).
- 2. Transitional justice** (with the Advisory Committee on Issues of Public International Law (CAVV)) (request dated 1 April 2008).
- 3. Compatibility of political, military and development objectives in crisis management operations** (request dated 20 June 2008).
- 4. Universality of human rights and cultural diversity** (request dated 21 May 2008).

B. PLANNED REQUESTS FOR ADVICE (from the 2008 work programme and elsewhere).

5. The effects of climate change on peace and security

The subject of security falls outside the scope of the request for advice on climate change, energy and poverty reduction mentioned above. In July 2008 the Ministry of Defence expressed its intention to submit a request for advice on this topic, with completion of the report scheduled for the end of 2008. The central questions to be addressed are as follows: over the next 20 years, what demands will be made on the international community with respect to humanitarian emergencies and possible conflicts resulting from climate change (floods, drought, border disputes, migration flows)? What role could military means play in all this? What demands might be made on the Dutch armed forces? (This request is currently being drafted).

- 6. The population issue and development cooperation** (from the 2008 work programme; this request is currently being drafted).
- 7. Transnational networks and international regimes** (from the 2008 work programme; this request is expected at the end of 2008).

C. PLANNED NEW REQUESTS FOR ADVICE

1. The EU's global role in the light of the Treaty of Lisbon

By providing for a permanent President of the European Council and a High Representative for Foreign Affairs and Security Policy, the Treaty of Lisbon will strengthen central executive power in the area of foreign policy. (The sectoral councils devoted to internal policy will, however, remain subject to rotating Presidencies.) Both the High Representative and the Council President are expected to assume a greater role in external relations, summits between the EU and other countries, and multilateral meetings involving the EU. For this AIV report, the new set of instruments provided for by the Treaty should serve as a more or less value-neutral point of

partij is. Bij deze advisering zou het nieuwe verdragsinstrumentarium als een min of meer waarde-vrij uitgangspunt moeten dienen voor de vraag in hoeverre de EU op welke terreinen (bijvoorbeeld handel of financiën) door het verdrag is geëquipeerd en of dat gevolgen kan hebben voor de effectiviteit van het externe beleid. Hoe kunnen we bevorderen dat de EU, op basis van de bestaande instituties en instrumenten, als een mondiale speler zo effectief en coherent mogelijk optreedt? Waar liggen de EU-belangen (energie, milieu et cetera)?

2. De consequenties van het Verdrag van Lissabon voor het mensenrechtenbeleid van de EU

Het mensenrechtenbeleid van de EU heeft zich de afgelopen decennia stapsgewijs en, ondanks de bestaande verdragen, grotendeels ad hoc ontwikkeld. Het Verdrag van Lissabon verschaft de mogelijkheid om meer coherentie in de samenwerking op het gebied van mensenrechten te bewerkstelligen. Dit geldt met name voor de interactie tussen de Raad, de Commissie en het Parlement, maar ook voor de relatie tussen de EU en de Raad van Europa. Dat laatste uit zich onder meer in de beoogde toetreding van de EU tot het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Deze ontwikkelingen roepen een aantal vragen op: Wat gaat dit betekenen voor de jurisdictie van het Europese Hof van Justitie? Wat zijn de gevolgen van aanvaarding van het Verdrag van Lissabon voor het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid (GBVB) in het algemeen en het mensenrechtenbeleid in het bijzonder? Welke speelruimte behouden afzonderlijke EU-lidstaten daarbij voor eigen beleid? Wat wordt de toekomstige rol van de mensenrechtenambassadeur van de EU? Wat zijn de mogelijkheden voor Nederland om het mensenrechtenbeleid van de EU effectiever te maken?

3. Grondstoffenprijzen en OS-beleid

Een van de verschijnselen die deels worden toegeschreven aan de zeer snelle economische ontwikkelingen in opkomende economieën, is de sinds enkele jaren stijgende trend in de prijzen van energie, mineralen en agrarische grondstoffen. Deze lijkt inmiddels een dusdanige krachtige en wellicht ook blijvende ontwikkeling te weerspiegelen, dat de kans op aanzienlijke gevolgen ook op de langere termijn voor bevolkingsgroepen in ontwikkelingslanden niet langer denkbeeldig is.

Deze gevolgen kunnen deels positief zijn, in de zin dat nieuwe economische perspectieven ontstaan. Deels ook kunnen de gevolgen negatief zijn en nieuwe risico's oproepen:

- een risico van stijgende voedselprijzen is dat honger, ondervoeding, onverantwoord landgebruik, ontbossing en dergelijke weer toenemen. Daarbij kan van belang zijn in hoeverre vraagconcurrentie ertoe bijdraagt dat afzet van voedsel en biomassa uit ontwikkelingslanden verschuift van de lokale naar de wereldmarkt;
- een risico van stijgende prijzen van minerale grondstoffen is dat dit kan leiden tot conflictstof, ongelijke verdeling, spanningen rond eigendom en de toegang tot exploratie, enzovoort;
- een risico van stijgende energieprijzen is onder meer dat de toegang tot betaalbare energie vermindert, ontbossing toeneemt en dat conflicten rond de toegang tot energiebronnen toenemen.

departure for analysing how well the Treaty equips the EU to act in various policy areas (e.g. trade or finance) and what effect this could have on the effectiveness of external policy. How can we ensure that the EU fulfils its role as a global actor as effectively and coherently as possible, on the basis of existing institutions and instruments? Where do the EU's interests lie (energy, environment et cetera)?

2. The consequences of the Treaty of Lisbon for the EU's human rights policy

Over the past few decades, changes to the EU's human rights policy have been gradual and, despite existing treaties, largely ad hoc. The Treaty of Lisbon makes it possible to achieve greater coherence in European cooperation on human rights policy. This is especially relevant for the interaction between the Council, Commission and Parliament and, in the light of the EU's planned accession to the European Convention on Human Rights (ECHR), the relationship between the EU and the Council of Europe. These developments give rise to a number of questions: what will this mean for the jurisdiction of the European Court of Justice? What will the ratification of the Treaty of Lisbon mean for the Common Foreign and Security Policy (CFSP), and human rights policy in particular? How much scope will this leave for individual EU member states to set their own policy? What will be the future role of the Union's human rights ambassador? What means does the Netherlands have to make EU human rights policy more effective?

3. Raw materials prices and development cooperation policy

One phenomenon often ascribed to the rapid economic development of emerging economies is the upward trend in recent years in the prices of energy, minerals and agricultural raw materials. This appears to be a far-reaching and perhaps lasting development that may well entail major long-term repercussions for people living in developing countries.

These repercussions can be positive in some respects, as they give rise to new economic prospects. They can also be negative, as they bring about new risks.

- One risk of rising food prices is a possible increase in famine, malnutrition, the irresponsible use of land, and deforestation. A significant issue in this regard is the extent to which demand-side competition contributes to food and biomass produced in developing countries being sold on the world market rather than on local markets.
- A risk of rising prices of mineral resources is that they can lead to conflict, inequitable distribution and disputes over ownership and exploration rights.
- A risk of rising energy prices is reduced access to affordable energy, an increase in deforestation, and the growth of conflicts over access to energy sources.

Lasting effects in any of these respects are bound to have an impact within development policy on choices between sectors and countries and on programmatic approaches. On the basis of several different scenarios for future raw materials prices and availability, the AIV report could give an outline of appropriate policy responses.

Indien het gaat om blijvende effecten, kan een en ander niet zonder gevolgen blijven voor de accenten die in het OS-beleid worden gelegd, zowel voor wat betreft de sectorkeuzen, landenkeuze als programmatische aanpak. Het advies zou – uitgaande van enkele scenario's ten aanzien van lange termijn grondstoffenprijzen en – beschikbaarheid – een beeld kunnen schetsen van de richting waarin dergelijke beleidsombuigingen zich zouden kunnen ontwikkelen.

4. Internationale Financiële Organisaties

Hoewel het inzicht groeit dat voor de grootste problemen en uitdagingen in een integrerende wereld internationale samenwerking belangrijker wordt, blijft die samenwerking tussen overheden grotendeels gebaseerd op de structuur uit de jaren veertig van de vorige eeuw. Niet alleen economische en politieke verhoudingen zijn sindsdien echter ingrijpend veranderd, ook de internationale kapitaalstromen en daarmee de wijze waarop ontwikkeling wordt gefinancierd. Dit geldt zeker voor de bestrijding van armoede in ontwikkelende landen en voor de bevordering van de 'Global Public Goods'. Zowel voor wat betreft werkgebied als voor de onderlinge rolverdeling van de multilaterale ontwikkelingsbanken kan de vraag gesteld worden of deze in de huidige omstandigheden nog doelmatig is.

Het werkgebied van de internationale financiële instellingen is sterk veranderd. De Wereldbankgroep (WB) biedt inmiddels een breed palet aan van niet-financiële diensten (databases, publiek-private samenwerkingsvormen, opleidingen en trainingen, sector- en projectmanagement, donor-coördinatie en alle daarbij horende publicaties en internetdiensten). Deze diensten lijken zelfs belangrijker te worden dan de oorspronkelijke taak van het verstrekken van financiering. Voor de regionale ontwikkelingsbanken blijft de vraag in hoeverre sprake is van duplicatie, complementariteit en/of concurrentie met de WB. Een secundaire vraag, waarvoor overigens al veel aandacht bestaat, is of het bestuur van deze organisaties goed geregeld is, met name of de vertegenwoordiging van deelnemende landen nog aansluit bij de economische en politieke realiteit.

Naast de vragen over de activiteiten en de onderlinge werkverdeling tussen de multilaterale ontwikkelingsbanken is het van belang de rol van Nederland en de betekenis van deze organisaties voor de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking te bezien. Nederland heeft deze sinds hun oprichting krachtig gesteund, heeft jarenlang een actieve rol gespeeld in hun bestuur en is bovendien, ook al jarenlang, een van de grootste donoren voor vele *trust funds* van deze instellingen. Wat zou de strategie voor de Nederlandse inbreng in deze organisaties moeten zijn? Maakt Nederland effectief gebruik van het multilaterale kanaal en is het betrokken bij de belangrijkste beleidsdiscussies? De Wereldbank is vooral een kennisinstelling geworden. Wordt die kennis goed gebruikt en bestaat er coördinatie op hoofdlijnen tussen de bijdragen uit de academische wereld, het bedrijfsleven, NGO's en de overheid ten behoeve van de Nederlandse inhoudelijke inbreng?

4. International financial organisations

Although there is a growing realisation that greater international cooperation is needed to address the problems and challenges of an integrating world, our current system of intergovernmental cooperation is still largely based on structures from the 1940s. Since that time there have been dramatic changes in not only economic and political conditions, but also international capital flows and, with them, development finance practices. These changes have had a major impact on poverty reduction in developing countries and the promotion of global public goods. It is worth asking whether the division of roles between the multilateral development banks and the area in which they operate are still functional in the present circumstances.

The sphere of activity of the international financial institutions has changed radically. The World Bank Group now offers a wide range of non-financial services (databases, public-private partnerships, training courses, sector and project management and donor coordination, along with the associated publications and internet services). These services have seemingly become more important than the original task of providing funding. Another relevant question is to what extent the activities of regional development banks are duplicating, complementing or competing with those of the World Bank. A secondary question, which has already attracted a great deal of attention, is whether these organisations are well managed, and especially whether the representation of participating countries still reflects today's economic and political reality.

In addition to the questions that have been raised about the activities and the division of labour between the multilateral development banks, it is important to assess the role of the Netherlands and the significance of these organisations to Dutch development cooperation. The Netherlands has strongly supported these institutions since their inception, playing an active role in their administration and donating generously to their many trust funds for many years. What strategy should inform the Dutch input to these organisations? Is the Netherlands making effective use of the existing multilateral channels, and is it involved in central policy discussions? The World Bank is currently mainly a knowledge institution: is this knowledge being used effectively, and is there sufficient substantive coordination taking place between the input received from the Dutch academic community, the business world, NGOs and the government?

Lijst met afkortingen

3D	Defense, Diplomacy and Development	GBVB	Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid
AER	Algemene Energieraad	GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
AIV	Adviesraad Internationale Vraagstukken	HGIS	Homogene Groep Internationale Samenwerking
AO	Algemeen overleg	JBZ	Justitie en Binnenlandse Zaken
BDO	Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking	KEA	Commissie Klimaat, Energie en Armoedebestrijding (van de AIV)
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde	NAPA's	National Adaptation Programmes of Action
BZK	Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	NAVO	Noord-Atlantische Verdrags Organisatie
C3D	Commissie 3D (van de AIV)	NGO's	Niet-Gouvernementele Organisaties
CAVV	Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken	NRF	NATO Response Force
CEI	Commissie Europese integratie (van de AIV)	ODA	Official Development Assistance
CKV	Commissie Klimaat en Veiligheid (van de AIV)	OECD	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
CMR	Commissie Mensenrechten (van de AIV)	OS	Ontwikkelingssamenwerking
CNEO	Commissie Nederlandse en Europese Ontwikkelingssamenwerking (van de AIV)	PCD	Policy Coherence for Development
COS	Commissie Ontwikkelingssamenwerking (van de AIV)	PMC's	Private Military Companies
CTJ	Commissie Transitional Justice (van de AIV)	PSO	Partnerschap- en Samenwerkingsovereenkomst
CUM	Commissie Universaliteit van Mensenrechten (van de AIV)	PV/EU	Permanente Vertegenwoordiging van de EU
CVV	Commissie Vrede en Veiligheid (van de AIV)	SER	Sociaal Economische Raad
DDE/NB	Directie Duurzame Economische Ontwikkeling/Nationale Beleidsomgeving (BZ)	SG	Secretaris-Generaal
DIE/EX	Directie Integratie Europa/externe betrekkingen (BZ)	STER	Schrijfgroep Toekomst EU-Rusland (van de AIV)
DMH/MR	Directie Mensenrechten, Goed Bestuur en Humanitaire Hulp en Mensenrechten	UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
DMW	Directie Milieu en Water (BZ)	UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland	VN	Verenigde Naties
ENB	Europees Nabuurschapbeleid	VS	Verenigde Staten
ER	Europese Raad	WB	Wereldbankgroep
ESO	Europese Samenwerkingsorganisaties	WOB-II	Werkgroep Oostelijke Buren II (van de AIV)
EU	Europese Unie	WTO	Wereldhandelsorganisatie (World Trade Organisation)
EVRM	Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens		
G8	Groep van 8 geïndustriele landen		

List of abbreviations

3D	Defence, Diplomacy and Development	PMCs	Private Military Companies
AER	General Energy Council	SER	Social and Economic Council
AIV	Advisory Council on International Affairs	SSR	Security Sector Reform
CAP	Common Agricultural Policy	UN	United Nations
CAVV	Advisory Committee on Issues of Public International Law	UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
CDM	Clean Development Mechanism	UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
CEI	European Integration Committee	US	United States
CFSP	Common Foreign and Security Policy	VAT	Value-Added Tax
CMR	Human Rights Committee	WRR	Advisory Council on Government Policy
COS	Development Cooperation Committee	WTO	World Trade Organisation
CVV	Peace and Security Committee		
DAC	Development Assistance Committee (OECD)		
DCAF	Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces		
ECN	Energy Research Centre of the Netherlands		
EDF	European Development Fund		
EEAC	European Environment and Sustainable Development Advisory Councils		
ENP	European Neighbourhood Policy		
EU	European Union		
FTA	free-trade agreement		
G8	Group of eight industrialised countries		
GNI	gross national income		
HGIS	Homogeneous Budget for International Cooperation		
JHA	Justice and Home Affairs		
MDGs	Millennium Development Goals		
NAPAs	National Adaptation Programmes of Action		
NATO	North Atlantic Treaty Organisation		
NGOs	Non-Governmental Organisations		
NRF	NATO Response Force		
ODA	Official Development Assistance		
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development		
PCA	Partnership and Cooperation Agreement		
PCD	Policy Coherence for Development		

LIJST VAN GEPUBLICEERDE ADVIEZEN*

Alle adviezen en briefadviezen van de AIV zijn op internet te raadplegen op www.aiv-advies.nl

- 1 EUROPA INCLUSIEF, *oktober 1997*
- 2 CONVENTIONELE WAPENBEHEERSING: dringende noodzaak, beperkte mogelijkheden, *april 1998*
- 3 DE DOODSTRAF EN DE RECHTEN VAN DE MENS; recente ontwikkelingen, *april 1998*
- 4 UNIVERSALITEIT VAN DE RECHTEN VAN DE MENS EN CULTURELE VERSCHIEDENHEID, *juni 1998*
- 5 EUROPA INCLUSIEF II, *november 1998*
- 6 HUMANITAIRE HULP: naar een nieuwe begrening, *november 1998*
- 7 COMMENTAAR OP DE CRITERIA VOOR STRUCTURELE BILATERALE HULP, *november 1998*
- 8 ASIELINFORMATIE EN DE EUROPESE UNIE, *juli 1999*
- 9 NAAR RUSTIGER VAARWATER: een advies over betrekkingen tussen Turkije en de Europese Unie, *juli 1999*
- 10 DE ONTWIKKELINGEN IN DE INTERNATIONALE VEILIGHEIDSSITUATIE IN DE JAREN NEGENTIG: van onveilige zekerheid naar onzekere veiligheid, *september 1999*
- 11 HET FUNCTIONEREN VAN DE VN-COMMISSIE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS, *september 1999*
- 12 DE IGC 2000 EN DAARNA: op weg naar een Europese Unie van dertig lidstaten, *januari 2000*
- 13 HUMANITAIRE INTERVENTIE, *april 2000***
- 14 ENKELE LESSEN UIT DE FINANCIËLE CRISES VAN 1997 EN 1998, *mei 2000*
- 15 EEN EUROPEES HANDVEST VOOR GRONDRECHTEN?, *mei 2000*
- 16 DEFENSIE-ONDERZOEK EN PARLEMENTAIRE CONTROLE, *december 2000*
- 17 DE WORSTELING VAN AFRIKA: veiligheid, stabiliteit en ontwikkeling, *januari 2001*
- 18 GEWELD TEGEN VROUWEN: enkele rechtsontwikkelingen, *februari 2001*
- 19 EEN GELAAGD EUROPA: de verhouding tussen de Europese Unie en subnationale overheden, *april 2001*
- 20 EUROPESE MILITAIR-INDUSTRIËLE SAMENWERKING, *mei 2001*
- 21 REGISTRATIE VAN GEMEENSCHAPPEN OP HET GEBIED VAN GODSDIENST OF OVERTUIGING, *juni 2001*
- 22 DE WERELDCONFERENTIE TEGEN RACISME EN DE PROBLEMATIEK VAN RECHTSHERSTEL, *juni 2001*
- 23 COMMENTAAR OP DE NOTITIE MENSENRECHTEN 2001, *september 2001*
- 24 EEN CONVENTIE OF EEN CONVENTIONELE VOORBEREIDING: de Europese Unie en de IGC 2004, *november 2001*
- 25 INTEGRATIE VAN GENDERGELIJKHEID: een zaak van verantwoordelijkheid, inzet en kwaliteit, *januari 2002*
- 26 NEDERLAND EN DE ORGANISATIE VOOR VEILIGHEID EN SAMENWERKING IN EUROPA IN 2003: rol en richting, *mei 2002*
- 27 EEN BRUG TUSSEN BURGERS EN BRUSSEL: naar meer legitimiteit en slagvaardigheid voor de Europese Unie, *mei 2002*
- 28 DE AMERIKAANSE PLANNEN VOOR RAKETVERDEDIGING NADER BEKEKEN: voors en tegens van bouwen aan onkwetsbaarheid, *augustus 2002*
- 29 PRO-POOR GROWTH IN DE BILATERALE PARTNERLANDEN IN SUB-SAHARA AFRIKA: een analyse van strategieën tegen armoede, *januari 2003*
- 30 EEN MENSENRECHTENBENADERING VAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *april 2003*
- 31 MILITAIRE SAMENWERKING IN EUROPA: mogelijkheden en beperkingen, *april 2003*
- 32 *Vervolgadvies* EEN BRUG TUSSEN BURGERS EN BRUSSEL: naar meer legitimiteit en slagvaardigheid voor de Europese Unie, *april 2003*
- 33 DE RAAD VAN EUROPA: minder en (nog) beter, *oktober 2003*
- 34 NEDERLAND EN CRISISBEHEERSING: drie actuele aspecten, *maart 2004*
- 35 FALENDE STATEN: een wereldwijde verantwoordelijkheid, *mei 2004***
- 36 PREËMPTIEF OPTREDEN, *juli 2004***
- 37 *Vervolgadvies* TURKIJE: de weg naar het lidmaatschap van de Europese Unie, *juli 2004*
- 38 DE VERENIGDE NATIES EN DE RECHTEN VAN DE MENS, *september 2004*
- 39 DIENSTENLIBERALISERING EN ONTWIKKELINGSLANDEN: leidt openstelling tot achterstelling?, *september 2004*
- 40 DE PARLEMENTAIRE ASSEMBLEE VAN DE RAAD VAN EUROPA, *februari 2005*

Previous reports

All reports and advisory letters can be found on www.aiv-advice.nl

- 1 AN INCLUSIVE EUROPE, *October 1997*
- 2 CONVENTIONAL ARMS CONTROL: urgent need, limited opportunities, *April 1998*
- 3 CAPITAL PUNISHMENT AND HUMAN RIGHTS; recent developments, *April 1998*
- 4 UNIVERSALITY OF HUMAN RIGHTS AND CULTURAL DIVERSITY, *June 1998*
- 5 AN INCLUSIVE EUROPE II, *November 1998*
- 6 HUMANITARIAN AID: REDEFINING THE LIMITS, *November 1998*
- 7 COMMENTS ON THE CRITERIA FOR STRUCTURAL BILATERAL AID, *November 1998*
- 8 ASYLUM INFORMATION AND THE EUROPEAN UNION, *July 1999*
- 9 TOWARDS CALMER WATERS: a report on relations between Turkey and the European Union, *July 1999*
- 10 DEVELOPMENTS IN THE INTERNATIONAL SECURITY SITUATION IN THE 1990S: from unsafe security to insecure safety, *September 1999*
- 11 THE FUNCTIONING OF THE UNITED NATIONS COMMISSION ON HUMAN RIGHTS, *September 1999*
- 12 THE IGC AND BEYOND: TOWARDS A EUROPEAN UNION OF THIRTY MEMBER STATES, *January 2000*
- 13 HUMANITARIAN INTERVENTION, *April 2000**
- 14 KEY LESSONS FROM THE FINANCIAL CRISES OF 1997 AND 1998, *April 2000*
- 15 A EUROPEAN CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS?, *May 2000*
- 16 DEFENCE RESEARCH AND PARLIAMENTARY SCRUTINY, *December 2000*
- 17 THE STRUGGLE FOR SECURITY, STABILITY AND DEVELOPMENT IN AFRICA, *January 2001*
- 18 VIOLENCE AGAINST WOMEN: legal developments, *February 2001*
- 19 A MULTI-TIERED EUROPE: the relationship between the European Union and subnational authorities, *April 2001*
- 20 EUROPEAN MILITARY-INDUSTRIAL COOPERATION, *May 2001*
- 21 REGISTRATION OF COMMUNITIES BASED ON RELIGION OR BELIEF, *June 2001*
- 22 THE WORLD CONFERENCE AGAINST RACISM AND THE RIGHT TO REPARATION, *June 2001*
- 23 COMMENTARY ON THE 2001 MEMORANDUM ON HUMAN RIGHTS POLICY, *September 2001*
- 24 A CONVENTION, OR CONVENTIONAL PREPARATIONS? The European Union and the ICG 2004, *November 2001*
- 25 INTEGRATION OF GENDER EQUALITY: a matter of responsibility, commitment and quality, *January 2002*
- 26 THE NETHERLANDS AND THE ORGANISATION FOR SECURITY AND COOPERATION IN EUROPE IN 2003: role and direction, *May 2002*
- 27 BRIDGING THE GAP BETWEEN CITIZENS AND BRUSSELS: towards greater legitimacy and effectiveness for the European Union, *May 2002*
- 28 An analysis of the US Missile Defence plans: pros and cons of striving for invulnerability, *August 2002*
- 29 PRO-POOR GROWTH IN THE BILATERAL PARTNER COUNTRIES IN SUB-SAHARAN AFRICA: an analysis of poverty reduction strategies, *January 2003*
- 30 A HUMAN RIGHTS BASED APPROACH TO DEVELOPMENT COOPERATION, *April 2003*
- 31 MILITARY COOPERATION IN EUROPE: possibilities and limitations, *April 2003*
- 32 BRIDGING THE GAP BETWEEN CITIZENS AND BRUSSELS: towards greater legitimacy and effectiveness for the European Union, *April 2003*
- 33 THE COUNCIL OF EUROPE: less can be more, *October 2003*
- 34 THE NETHERLANDS AND CRISIS MANAGEMENT: three issues of current interest, *March 2004*
- 35 FAILING STATES: a global responsibility, *May 2004**
- 36 PRE-EMPTIVE ACTION, *July 2004**
- 37 TURKEY: towards membership of the European Union, *July 2004*
- 38 THE UNITED NATIONS AND HUMAN RIGHTS, *September 2004*
- 39 SERVICES LIBERALISATION AND DEVELOPING COUNTRIES: does liberalisation produce deprivation?, *September 2004*
- 40 THE PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF THE COUNCIL OF EUROPE, *February 2005*
- 41 REFORMING THE UNITED NATIONS: A closer look at the Annan report, *May 2005*
- 42 THE INFLUENCE OF CULTURE AND RELIGION ON DEVELOPMENT: stimulus or stagnation?, *June 2005*

- 41 DE HERVORMINGEN VAN DE VERENIGDE NATIES: het rapport Annan nader beschouwd, *mei 2005*
- 42 DE INVLOED VAN CULTUUR EN RELIGIE OP ONTWIKKELING: stimulans of stagnatie?, *juni 2005*
- 43 MIGRATIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING: de samenhang tussen twee beleidsterreinen, *juni 2005*
- 44 DE NIEUWE OOSTELIJKE BUURLANDEN VAN DE EUROPESE UNIE, *juli 2005*
- 45 NEDERLAND IN DE VERANDERENDE EU, NAVO EN VN, *juli 2005*
- 46 ENERGIEK BUITENLANDS BELEID: energievoorzieningszekerheid als nieuwe hoofddoelstelling, *december 2005****
- 47 HET NUCLEAIRE NON-PROLIFERATIETEGIME: het belang van een geïntegreerde en multilaterale aanpak, *januari 2006*
- 48 MAATSCHAPPIJ EN KRIJGSMACHT, *april 2006*
- 49 TERRORISMEBESTRIJDING IN MONDIAAL EN EUROPEES PERSPECTIEF, *september 2006*
- 50 PRIVATE SECTOR ONTWIKKELING EN ARMOEDEBESTRIJDING, *oktober 2006*
- 51 DE ROL VAN NGO'S EN BEDRIJVEN IN INTERNATIONALE ORGANISATIES, *oktober 2006*
- 52 EUROPA EEN PRIORITEIT!, *november 2006*
- 53 BENELUX, NUT EN NOODZAAK VAN NAUWERE SAMENWERKING, *februari 2007*
- 54 DE OESO VAN DE TOEKOMST, *maart 2007*
- 55 MET HET OOG OP CHINA: op weg naar een volwassen relatie, *april 2007*
- 56 INZET VAN DE KRIJGSMACHT: wisselwerking tussen nationale en internationale besluitvorming, *mei 2007*
- 57 HET VN-VERDRAGSSYSTEEM VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS: stapsgewijze versterking in een politiek geladen context, *juli 2007*
- 58 DE FINANCIËN VAN DE EUROPESE UNIE, *december 2007*
- 59 DE INHUUR VAN PRIVATE MILITAIRE BEDRIJVEN: een kwestie van verantwoordelijkheid, *december 2007*
- 60 NEDERLAND EN DE EUROPESE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *mei 2008*
- 61 DE SAMENWERKING TUSSEN DE EUROPESE UNIE EN RUSLAND: een zaak van wederzijds belang, *juli 2008*
- 62 KLIMAAT, ENERGIE EN ARMOEDEBESTRIJDING, *november 2008*
- 63 UNIVERSALITEIT VAN DE RECHTEN VAN DE MENS, *november 2008*

Uitgebrachte Briefadviezen

- 1 Briefadvies UITBREIDING EUROPESE UNIE, *december 1997*
- 2 Briefadvies VN-COMITÉ TEGEN FOLTERING, *juli 1999*
- 3 Briefadvies HANDVEST GRONDRECHTEN, *november 2000*
- 4 Briefadvies OVER DE TOEKOMST VAN DE EUROPESE UNIE, *november 2001*
- 5 Briefadvies NEDERLANDS VOORZITTERSCHAP EU 2004, *mei 2003*****
- 6 Briefadvies RESULTAAT CONVENTIE, *augustus 2003*
- 7 Briefadvies VAN BINNENGRENZEN NAAR BUITENGRENZEN - ook voor een volwaardig Europees asiel- en migratiebeleid, *maart 2004*
- 8 Briefadvies DE ONTWERP-DECLARATIE INZAKE DE RECHTEN VAN INHEEMSE VOLKEN. Van impasse naar doorbraak?, *september 2004*
- 9 Briefadvies REACTIE OP HET SACHS-RAPPORT: Hoe halen wij de millennium doelen?, *april 2005*
- 10 Briefadvies DE EU EN DE BAND MET DE NEDERLANDSE BURGERS, *december 2005*
- 11 Briefadvies TERRORISMEBESTRIJDING IN EUROPEES EN INTERNATIONAAL PERSPECTIEF: interim-advies over het folterverbod, *december 2005*
- 12 Briefadvies REACTIE OP DE MENSENRECHTENSTRATEGIE 2007, *november 2007*
- 13 Briefadvies EEN OMBUDSMAN VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *december 2007*

* Alle adviezen zijn beschikbaar in het Engels; sommige in andere talen.

** Gezamenlijk advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV).

*** Gezamenlijk advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Algemene Energieraad (AER).

**** Gezamenlijk briefadvies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ).

- 43 MIGRATION AND DEVELOPMENT COOPERATION: coherence between two policy areas, *June 2005*
- 44 THE EUROPEAN UNION'S NEW EASTERN NEIGHBOURS: *July 2005*
- 45 THE NETHERLANDS IN A CHANGING EU, NATO AND UN: *July 2005*
- 46 ENERGISED FOREIGN POLICY: security of energy supply as a new key objective, *December 2005****
- 47 THE NUCLEAR NON-PROLIFERATION REGIME: The importance of an integrated and multilateral approach, *January 2006*
- 48 SOCIETY AND THE ARMED FORCES, *April 2006*
- 49 COUNTERTERRORISM FROM AN INTERNATIONAL AND EUROPEAN PERSPECTIVE, *September 2006*
- 50 PRIVATE SECTOR DEVELOPMENT AND POVERTY REDUCTION (forthcoming)
- 51 THE ROLE OF NGOs AND THE PRIVATE SECTOR IN INTERNATIONAL RELATIONS, *October 2006*
- 52 EUROPE: A PRIORITY!, *November 2006*
- 53 THE BENELUX: THE BENEFITS AND NECESSITY OF ENHANCED COOPERATION, *February 2007*
- 54 THE OECD OF THE FUTURE, *March 2007*
- 55 CHINA IN THE BALANCE: towards a mature relationship, *April 2007*
- 56 DEPLOYMENT OF THE ARMED FORCES: interaction between national and international decision-making, *May 2007*
- 57 THE UN HUMAN RIGHTS TREATY SYSTEM: strengthening the system step by step in a politically charged context, *July 2007*
- 58 THE FINANCES OF THE EUROPEAN UNION, *December 2007*
- 59 EMPLOYING PRIVATE MILITARY COMPANIES: a question of responsibility, *December 2007*
- 60 THE NETHERLANDS AND EUROPEAN DEVELOPMENT POLICY, *May 2008*
- 61 COOPERATION BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND RUSSIA: a matter of mutual interest, *July 2008*
- 62 CLIMATE CHANGE, ENERGY AND POVERTY REDUCTION, *November 2008*
- 63 UNIVERSALITY OF HUMAN RIGHTS: Principles, Practice and Prospects, *November 2008*

Advisory Letters issued by the Advisory Council on International Affairs

- 1 Advisory letter THE ENLARGEMENT OF THE EUROPEAN UNION, *December 1997*
- 2 Advisory letter THE UN COMMITTEE AGAINST TORTURE, *July 1999*
- 3 Advisory letter THE CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS, *November 2000*
- 4 Advisory letter ON THE FUTURE OF THE EUROPEAN UNION, *9 November 2001*
- 5 Advisory letter THE DUTCH PRESIDENCY OF THE EU IN 2004, *May 2003*****
- 6 Advisory letter THE RESULTS OF THE CONVENTION ON THE FUTURE OF EUROPE, *August 2003*
- 7 Advisory letter FROM INTERNAL TO EXTERNAL BORDERS. Recommendations for developing a common European asylum and immigration policy by 2009, *March 2004*
- 8 Advisory letter THE DRAFT DECLARATION ON THE RIGHTS OF INDIGENOUS PEOPLES: from Deadlock to Breakthrough?, *September 2004*
- 9 Advisory letter OBSERVATIONS ON THE SACHS REPORT: How do we attain the Millennium Development Goals?, *April 2005*
- 10 Advisory letter THE EUROPEAN UNION AND ITS RELATIONS WITH THE DUTCH CITIZENS, *December 2005*
- 11 Advisory letter COUNTERTERRORISM IN A EUROPEAN AND INTERNATIONAL PERSPECTIVE: interim report on the prohibition of torture, *December 2005*
- 12 Advisory letter RESPONSE TO THE 2007 HUMAN RIGHTS STRATEGY, *November 2007*
- 13 Advisory letter AN OMBUDSMAN FOR DEVELOPMENT COOPERATION, *December 2007*

* Issued jointly by the Advisory Council on International Affairs (AIV) and the Advisory Committee on Issues of Public International Law (CAVV).

** Joint report by the Advisory Council on International Affairs (AIV) and the Advisory Committee on Aliens Affairs (ACVZ).

*** Joint report by the Advisory Council on International Affairs (AIV) and the General Energy Council.

**** Joint report by the Advisory Council on International Affairs (AIV) and the Advisory Committee on Aliens Affairs (ACVZ).

ADVIESRAAD INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN

POSTBUS 20061, 2500 EB DEN HAAG

TELEFOON 070.348 5108/60 60 FAX 070.3486256

E-MAIL AIV@MINBUZA.NL

WWW.AIV-ADVIES.NL

ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS

P.O.BOX 20061, 2500 EB THE HAGUE, THE NETHERLANDS

TELEPHONE +31(0)70 348 5108/60 60 FAX +31(0)70 348 62 56

E-MAIL AIV@MINBUZA.NL

WWW.AIV-ADVICE.NL